

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ

ΚΥΪΜΑ ANNA

**ΕΠΟΠΤΡΙΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ:
ΚΑΛΟΜΟΙΡΑ ΓΛΑΝΤΖΗ - ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2005

Περιεχόμενα

<u>Ευχαριστίες</u>	4
<u>Εισαγωγή</u>	5
<u>Κεφάλαιο 1: Εισαγωγικά</u>	7
1.1 Η εμφάνιση της γλώσσας	8
1.2 Βασικά γνωρίσματα της γλώσσας	9
1.3 Γλώσσα και γραφή	11
1.4 Βασικές κατηγορίες γλωσσών	13
1.5 Η γλώσσα ως μέσο διάκρισης των λαών	13
1.6 Οι μεταβολές στη γλώσσα	14
1.7 Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει αμιγής γλώσσα	16
1.8 Λεξιλογικός δανεισμός	17
<u>Κεφάλαιο 2: Για την Ελληνική Γλώσσα</u>	19
2.1 Γενικά στοιχεία για την ελληνική γλώσσα	20
2.2 Πρωτοελληνική γλώσσα	21
2.3 Η αρχαία ελληνική	22
2.4 Η Αλεξανδρινή Κοινή	25
2.5 Μεσαιωνική Ελληνική	27
2.6 Νεοελληνική Κοινή	29
2.7 Το ελληνικό αλφάβητο	31
2.8 Η αξία της ελληνικής γλώσσας	34
2.9 Το λεξιλόγιο της ελληνικής γλώσσας	35
2.10 Η Ελληνική γλώσσα σήμερα	36
2.11 Ιδιαιτερότητα της ελληνικής γλώσσας	38

Κεφάλαιο 3: Για την Τούρκικη Γλώσσα 39

- 3.1 Εμφάνιση, εγκατάσταση και επικράτηση των Τούρκων 40
- 3.2 Λόγοι επίδρασης της τούρκικης γλώσσας στην ελληνική 41
- 3.3 Λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η απαλλαγή της ελληνικής γλώσσας
από τα τούρκικα στοιχεία 44
- 3.4 Γενικές πληροφορίες για την τούρκικη γραμματική 46
- 3.5 Προσαρμογή τούρκικων ουσιαστικών στη ελληνική γραμματική 47

Κεφάλαιο 4: Οι επιδράσεις 51

- 4.1 Τούρκικα στοιχεία στην ελληνική γραμματική 52
- 4.2 Τούρκικες λέξεις στο ελληνικό λεξιλόγιο 54
- 4.3 Προέλευση των ελληνικών επωνύμων 60
- 4.4 Κύρια Ονόματα 65
- 4.5 Τοπωνύμια τούρκικης προέλευσης 66

Κεφάλαιο 5: Επιδράσεις άλλων γλωσσών 69

- 5.1 Επιρροές της ελληνικής από άλλες γλώσσες 70

Κεφάλαιο 6: Κατάλογος Βιβλίων 77

- 6.1 Κατάλογος ελληνικών βιβλίων, όπου παρατηρείται η χρήση τούρκικων
λέξεων 78
- 6.2 Ευρετήριο τίτλων 84
- 6.3 Ευρετήριο συγγραφέων 86

Κεφάλαιο 7: Κατάλογος Άρθρων

88

7. 1 Κατάλογος άρθρων, όπου παρατηρείται η χρήση τούρκικων λέξεων 89

7.2 Ευρετήριο άρθρων 94

7.3 Ευρετήριο αρθρογράφων 96

Βιβλιογραφία

98

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωσή της πτυχιακής αυτής υπάρχει μια αφανής ομάδα ανθρώπων που βοήθησε με έμμεσο ή άμεσο τρόπο, στη συγκέντρωση των απαραίτητων πληροφοριών αλλά και με στήριξε ηθικά και προσωπικά νιώθω την ανάγκη να εκφράσω στους ανθρώπους αυτούς τις ευχαριστίες μου. Θα ήθελα, λοιπόν να ευχαριστήσω ιδιαίτερα την επόπτρια καθηγήτρια κα Καλομοίρα Γλαντζή - Βασιλειάδου τόσο για την καθοδήγηση που μου πρόσφερε όσο και για την ηθική συμπαράστασή της. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους εργαζόμενους του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας για την ιδιαίτερη εξυπηρέτηση που μου πρόσφεραν και τέλος την οικογένειά μου και το φιλικό μου περιβάλλον που για ακόμη μια φορά στάθηκε δίπλα μου παρέχοντάς μου ηθική υποστήριξη.

Εισαγωγή

Η παρούσα πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε στα πλαίσια της φοίτησης στο τμήμα Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Α.Τ.Ε.Ι. Θεσσαλονίκης. Διεξήχθη μία έρευνα σχετικά με την τούρκικη γλώσσα και συγκεκριμένα το λεξιλόγιο και τη χρήση της όσον αφορά την επίδρασή της στην ελληνική γλώσσα.

Τα αποτελέσματά της καταγράφονται παρακάτω και κατανοείται με σαφήνεια το γεγονός ότι ακόμα και σήμερα υπάρχει πληθώρα τούρκικων λέξεων, οι οποίες χρησιμοποιούνται από τους Έλληνες στην καθημερινή ζωή αλλά και σε ποικίλους τομείς της ανθρώπινης δράσης. Η επίδραση της τούρκικης γλώσσας στην ελληνική γλώσσα θεωρείται ως ένα βαθμό απόλυτα λογική συνέπεια λόγω της σχέσης των δυο λαών και κυρίως λόγω της μακροχρόνιας σκλαβιάς του ελληνικού λαού κάτω από τον τουρκικό ζυγό. Εκείνο όμως, που προβληματίζει βαθιά όλους όσοι ασχολούνται με την ελληνική γλώσσα, την εξέλιξή της και την ιστορία της είναι ότι τις περισσότερες φορές η χρήση τούρκικων λέξεων πραγματοποιείται από μια μεγάλη μερίδα Ελλήνων χωρίς να το γνωρίζουν. Η συγκεκριμένη άποψη βέβαια καταγράφεται λεπτομερειακά και αποδεικνύεται σε διάφορα τμήματα της πτυχιακής εργασίας. Αυτή δομείται σε επτά κεφάλαια, όπου γίνεται αναφορά κατ' αρχήν σε γενικά στοιχεία της εμφάνιση της γλώσσας, στις βασικές κατηγορίες γλωσσών, στο λεξιλογικό δανεισμό και στην ιστορία της εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας. Έπειτα, καταγράφονται γενικές πληροφορίες για την τούρκικη γραμματική, καθώς και τούρκικες λέξεις στο ελληνικό λεξιλόγιο. Οι λόγοι επίδρασης της τούρκικης γλώσσας στην ελληνική και οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η απαλλαγή της ελληνικής από τα τούρκικα στοιχεία. Ταυτόχρονα γίνεται παρουσίαση μέσα από πίνακες των ελληνικών επωνύμων, των κυρίων ονομάτων και των τοπωνυμίων τούρκικης προέλευσης και δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα σ' αυτούς. Ακολουθούν συνοπτικοί κατάλογοι ελληνικών βιβλίων και άρθρων με επισυναπτόμενα ευρετήρια τίτλων, συγγραφέων και αρθρογράφων, που περιέχουν τούρκικες λέξεις. Από πλευράς βιβλιοθηκονομικής, οι κατάλογοι αυτοί αποτελούν ενδεχομένως ένα εργαλείο για την πληροφόρηση στο θέμα της χρήσης λέξεων τούρκικης προέλευσης στην Ελληνική.

Θα πρέπει ν' αναφερθεί εν κατακλείδι ότι οι βιβλιογραφικές παραπομπές και οι κατάλογοι είναι βασισμένοι στο βιβλιοθηκονομικό πρότυπο του MLA (Modern Language Assosiation) και σύμφωνα μ' αυτό καταγράφηκαν τα βιβλία, τα άρθρα και οι παραπομπές από το Διαδίκτυο.

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγικά

1.1 Η εμφάνιση της γλώσσας

Η εμφάνιση της γλώσσας είναι ένα ερώτημα που παραμένει αναπάντητο εδώ και χιλιάδες χρόνια και οι απαντήσεις στο ερώτημα αυτό αναζητούνται με βάση την ανάπτυξη της θεωρίας της εξέλιξης των ειδών, αφού η θεωρία αυτή ουσιαστικά προσανατολίζει την έρευνα σε ερωτήματα που έχουν ως βασικό σκοπό να ερμηνεύσουν το τρόπο με τον οποίο τα χαρακτηριστικά που διακρίνονται στη γλώσσα συνδέονται με την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους. Κύρια προϋπόθεση είναι η παραδοχή ότι ο άνθρωπος είναι εκ γενετής προετοιμασμένος για την εκμάθηση της γλώσσας. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στον τομέα της οντογένεσης της γλώσσας, της νευρογλωσσολογίας, της ανατομίας και της εμβρυολογίας και που αποδεικνύουν ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος έχει ανατομικά χαρακτηριστικά που προάγουν την παραγωγή και κατανόηση του λόγου από την παιδική ηλικία. Το παιδί αποκτά τη γλώσσα μέσω βιολογικών μηχανισμών που προέκυψαν από τη φυσική εξέλιξη των αρθρώσιμων οργάνων (λόρυγγα, γλώσσα, πνευμόνων κλπ.) και η ανάπτυξη των νοητικών ικανοτήτων του ανθρώπου.

Η εμφάνιση της γλώσσας συνδέεται με μεταβολές στην ανατομία του ανθρώπινου σώματος που προήλθαν πιθανώς από την αλλαγή περιβάλλοντος, η οποία οδήγησε στην όρθια στάση του ανθρώπινου σώματος που με την σειρά της οδήγησε στην καθετή θέση του λάρυγγα, γεγονός που είχε συνέπειες στην άρθρωση της ομιλίας. Οι αρχαιολόγοι εξετάζοντας την ύπαρξη εργαλείων για την εξυπηρέτηση ποικίλων αναγκών από τα προϊστορικά ακόμα χρόνια έχουν καταλήξει στην αποδοχή της ύπαρξης των νοητικών ικανοτήτων του ανθρώπου. Οι μεταβολές που εμφανίζονται στα εργαλεία με σκοπό αυτά να γίνουν πιο εύχρηστα φανταζόμαστε ότι οι νοητικές ικανότητες του ανθρώπου αναπτύσσονται. Η ανάπτυξη αυτή των νοητικών ικανοτήτων οδηγεί ουσιαστικά τον άνθρωπο στη δημιουργία νέων εργαλείων ή την τροποποίηση των ήδη υπάρχοντων για να καλυφθούν οι εκάστοτε ανάγκες.

Κεφάλαιο 1

Εισαγωγικά

1.1 Η εμφάνιση της γλώσσας

Η εμφάνιση της γλώσσας είναι ένα ερώτημα που παραμένει αναπάντητο εδώ και χιλιάδες χρόνια και οι απαντήσεις στο ερώτημα αυτό αναζητούνται με βάση την ανάπτυξη της θεωρίας της εξέλιξης των ειδών, αφού η θεωρία αυτή ουσιαστικά προσανατόλισε την έρευνα σε ερωτήματα που έχουν ως βασικό σκοπό να ερμηνεύσουν το τρόπο με τον οποίο τα χαρακτηριστικά που διακρίνονται στη γλώσσα συνδέονται με την εξέλιξη του ανθρώπινου είδους. Κύρια προϋπόθεση είναι η παραδοχή ότι ο άνθρωπος είναι εκ γενετής προετοιμασμένος για την εκμάθηση της γλώσσας. Η άποψη αυτή υποστηρίζεται από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στον τομέα της οντογένεσης της γλώσσας, της νευρογλωσσολογίας, της ανατομίας και της εμβρυολογίας και που αποδεικνύουν ότι ο ανθρώπινος εγκέφαλος έχει ανατομικά χαρακτηριστικά εξειδικευμένα στην παραγωγή και κατανόηση του λόγου από την εμβρυϊκή ακόμη περίοδο και ότι το παιδί αποκτά τη γλώσσα μέσω βιολογικών χαρακτηριστικών. Βασικό στοιχείο για την εύρεση της προέλευσης της γλώσσας αποτελεί η εξέλιξη των αρθρωτικών οργάνων (λάρυγγα, γλώσσας, πνευμόνων κλπ.) και η ανάπτυξη των νοητικών ικανοτήτων του ανθρώπου.

Η εμφάνιση της γλώσσας συνδέεται με μεταβολές στην ανατομία του ανθρώπινου σώματος που προήλθαν πιθανώς από την αλλαγή περιβάλλοντος η οποία οδήγησε στην όρθια στάση του ανθρώπινου σώματος που με την σειρά της οδήγησε στην κάθετη θέση του λάρυγγα, γεγονός που είχε συνέπειες στην άρθρωση της ομιλίας. Οι αρχαιολόγοι εξετάζοντας την ύπαρξη εργαλείων για την εξυπηρέτηση ποικίλων αναγκών από τα προϊστορικά ακόμα χρόνια έχουν καταλήξει στην αποδοχή της ύπαρξης των νοητικών ικανοτήτων του ανθρώπου. Οι μεταβολές που εμφανίζονται στα εργαλεία με σκοπό αυτά να γίνουν πιο εύχρηστα φανερώνουν ότι οι νοητικές ικανότητες του ανθρώπου αναπτύσσονται. Η ανάπτυξη αυτή των νοητικών ικανοτήτων οδηγεί ουσιαστικά τον άνθρωπο στη εφεύρεση νέων εργαλείων ή την τροποποίηση των ήδη υπαρχόντων για να καλυφθούν οι εκάστοτε ανάγκες.

Ωστόσο η ικανότητα άρθρωσης και η ανάπτυξη των νοητικών ικανοτήτων δεν μπορούν να εξηγήσουν την εμφάνιση της γλωσσικής ικανότητας στον άνθρωπο. Η γλώσσα εμφανίζει τη δυνατότητα να παράγει με τη χρήση περιορισμένου αριθμού φωνημάτων έναν απεριόριστο αριθμό προτάσεων. Επιπλέον εκτός από το ότι πληροφορεί, χρησιμοποιείται και για επιτέλεση πράξεων και αιτιολογείται ως αποτέλεσμα του ότι το ανθρώπινο είδος έζησε σε ομάδες, συνεπώς η γλώσσα υπήρξε μέσο πληροφόρησης αλλά και μέσο διαχείρισης των ανθρώπινων σχέσεων. Οι επιστημονικές έρευνες αποδεικνύουν τη βιολογική προδιάθεση του ανθρώπου για την απόκτηση της γλώσσας, και τη σημασία της περιβαλλοντικής επίδρασης. Θεωρείται λοιπόν ότι η εμφάνιση της γλώσσας, είναι αποτέλεσμα φυσικών, βιολογικών και κοινωνικών αλληλεπιδράσεων και για αυτό ακριβώς το λόγο επιβάλλεται η συνεργασία πολλών επιστημών για την διερεύνηση της εμφάνισης της.

1.2 Βασικά γνωρίσματα της γλώσσας

Ο όρος γλώσσα χρησιμοποιείται για να δηλώσει την καθημερινή ομιλία με την οποία ο άνθρωπος εκφράζει τις σκέψεις του. Ολόκληρο το γλωσσικό σύστημα που καθιερώθηκε για την ομιλία και την γραφή μιας γλώσσας καθώς επίσης και την πνευματική ικανότητα που επιτρέπει στον άνθρωπο να κατονομάζει αντικείμενα, παραστάσεις και έννοιες και να τα αποκαλεί με λέξεις ενδεικτικές των ιδιοτήτων τους. Οι σημασίες είναι βασικές και αλληλένδετες γιατί με την συμβολή τους παράγεται ο λόγος που είναι απαραίτητο στοιχείο για την ανάπτυξη του ανθρώπου σε κοινωνικό και πνευματικό επίπεδο. Η γλώσσα είναι ο αρχαιότερος κώδικας του ανθρώπου με τη διαφορά ότι τα σύμβολα που συνήθως χρησιμοποιεί ένας κώδικας έχουν αντικατασταθεί με τις λέξεις. Λέξη λοιπόν είναι η έναρθρος κραυγή που βγαίνει από το ανθρώπινο στόμα και αποτελεί ένα κομμάτι ή ένα σήμα του κώδικα γλώσσα. Λόγος είναι μια σειρά από λόγια που έχουν συναρμολογηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε να εκφράζουν ένα ή περισσότερα νοήματα.

Επίσης η γλώσσα είναι η εφεύρεση ή ανακάλυψη εκείνη που διαχώρισε τον άνθρωπο ουσιαστικά από τα ζώα και τον μετέτρεψε σε κοινωνικό ον αφού με τη χρήση της ο άνθρωπος κατόρθωσε να συνεννοηθεί με τους συνανθρώπους του και να ανταλλάξει πληροφορίες. Μοναδικό προνόμιο του ανθρώπου είναι να μπορεί να εκφράσει αυτά που σκέφτεται, αυτά που αντιλαμβάνονται οι αισθήσεις του. Μοναδική και η στιγμή που ο άνθρωπος κατόρθωσε να αντιστοιχήσει μια λέξη με μία παράσταση αποκτώντας έτσι την ελευθερία να εκφράζει λεκτικά ότι βλέπει ή νιώθει. Ανάμεσα στη σκέψη και την γλώσσα υπάρχει ένας άρρηκτος δεσμός. Η γλώσσα δίνει τη δυνατότητα στον άνθρωπο να εκφράζει ακριβώς ότι σκέφτεται. Δεν οδηγεί όμως μόνο η σκέψη στη χρήση της γλώσσας αλλά και η γλώσσα στην σκέψη αφού δημιουργείται η ανάγκη για σκέψη έτσι ώστε να επιλεγεί η λέξη μιας γλώσσας που μπορεί να εκφράσει με ακρίβεια αυτό που σκάφτεται ένας άνθρωπος.

Η σημασία της γλώσσας στην κοινωνική εξέλιξη του ανθρώπου είναι μεγάλη. Η γλώσσα είναι το μέσο ή το εργαλείο που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι για να συνεννοούνται μεταξύ τους, είναι ο σύνδεσμος των ανθρώπων μέσα αλλά και έξω από την κοινωνία στην οποία ζούνε. Η γλώσσα είναι το σύνολο των σημείων που μια κοινότητα αποδέχεται ως κώδικα επικοινωνίας αλλά ταυτόχρονα αποτελεί τη γνώση αυτού του συστήματος από κάθε μέλος αυτής της κοινωνίας. Όταν κάποιο μέλος μιας κοινωνίας δε γνωρίζει τη γλώσσα ή το κώδικα που χρησιμοποιούν τα υπόλοιπα μέλη της είναι αδύνατο να επικοινωνήσει με αυτά και να ανταλλάξει πληροφορίες. Η γλώσσα ουσιαστικά είναι το μέσο που επιτρέπει στον άνθρωπο να συμμετέχει στη κοινωνία αφού αποτελεί το βασικότερο μέσο επικοινωνίας. Με τη γλώσσα μπορούν οι άνθρωποι να εκφράσουν τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τις ιδέες τους, να ανταλλάξουν πληροφορίες και απόψεις. Αξίζει να αναφερθεί ότι δεν μπορεί να υπάρξει πολιτισμός και παιδεία χωρίς την καλλιέργεια των γλωσσών. Χαρακτηριστικό της γλώσσας είναι η μοναδικότητα. Κανένα γλωσσικό στοιχείο δεν είναι όμοιο με κάποιο άλλο. Ο κάθε φθόγγος είναι διαφορετικός και διαφέρει ουσιαστικά από οποιοδήποτε άλλο φθόγγο. Το ίδιο συμβαίνει και με τις λέξεις. Σε καμία γλώσσα δεν υπάρχουν όμοιες λέξεις αλλά η κάθε λέξη παρουσιάζει μια μοναδικότητα.

1.3 Γλώσσα και γραφή

Γραφή ονομάζεται κάθε σύστημα οπτικών συμβόλων που χρησιμοποιείται για την αναπαράσταση ενός μηνύματος με τέτοιο τρόπο ώστε αυτό να παρέχει τη δυνατότητα της αναγνώρισης σε οποιονδήποτε χρόνο και τόπο με απόλυτη ακρίβεια. Ο γραπτός λόγος μετατρέπει ουσιαστικά το ακουστικό σήμα σε οπτικό. Η γραφή είναι ο τρόπος καταγραφής της γλώσσας. Ο γραπτός λόγος αποτελεί πολιτιστικό επίτευγμα καθώς δεν κατακτάτε με φυσικό τρόπο όπως συμβαίνει με τη γλώσσα αλλά είναι δημιούργημα του ανθρώπου και αποκτάται μέσω της εκμάθησης. Ο γραπτός λόγος σήμερα είναι το βασικότερο μέσο μετάδοσης της γνώσης όμως η σύνδεση αυτή ανάμεσα στη γραφή και τη γνώση δεν ήταν πάντα κάτι το δεδομένο αφού η εμφάνιση της γραφής ήρθε πολύ αργότερα από την εμφάνιση της γλώσσας.¹

Τα συστήματα γραφής που επινόησε ο άνθρωπος για να αναπαραστήσει με σύμβολα τα γλωσσικά στοιχεία είναι πολλά, εξελίσσονται στο πέρασμα του χρόνου, εμφανίζουν πολλές διαφορές μεταξύ τους και παρουσιάζουν μόνο ένα κοινό στοιχείο το ότι κάθε γράφημα απεικονίζει ένα στοιχείο της γλώσσας. Τα συστήματα γραφής μπορούμε να τα διακρίνουμε σε δυο βασικές κατηγορίες στα σηματογραφικά συστήματα γραφής, όπου κάθε γράφημα δηλώνει μια "σημασία" όπως για παράδειγμα η ιερογλυφική γραφή της Αιγύπτου, και η ιερογλυφική γραφή που χρησιμοποιήθηκε στη μινωική Κρήτη και τα φωνογραφικά, στα οποία κάθε γράφημα δηλώνει ένα "ήχο". Επιπλέον ο γραπτός λόγος δεν προϋποθέτει την ύπαρξη δυο ατόμων όπως συμβαίνει με τον προφορικό. Ο προφορικός λόγος συνοδεύεται συχνά από εκφράσεις του προσώπου, παραλλαγές στην ένταση της φωνής και κινήσεις μελών του σώματος και κυρίως των χεριών. Ο γραπτός λόγος από την άλλη εκτός από μέσο επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την έκφραση σκέψεων και την καταγραφή συμβάντων, συναισθημάτων, δίχως να απευθύνεται σε κάποιο πρόσωπο. Ο γραπτός

¹ Τσολάκης, Λ. Χρίστος. Τη γλώσσα που μου έδωσαν ελληνική. Αθήνα: Νησιδες, 1999.

λόγος αποτελεί το πιο αποτελεσματικό τρόπο για την ακριβή διατήρηση των γνώσεων σε κάθε τομέα αφού με την καταγραφή τους μπορεί η γνώση να διασωθεί από γενιά σε γενιά δίχως τροποποιήσεις.

Αξίζει να αναφερθεί ότι η ιστορία μιας γλώσσας συχνά είναι τελείως διαφορετική από την ιστορία της γραφής της. Παρατηρείτε λοιπόν σε γλώσσες που δεν είχαν καμία ιστορική σχέση μεταξύ τους η χρήση το ίδιου ή παρόμοιου συστήματος γραφής. Υπάρχουν περιπτώσεις που συστήματα γραφής με προφανή σχέση προέλευσης του ενός από το άλλο χρησιμοποιήθηκαν για γλώσσες εντελώς διαφορετικές. Επίσης μια γλώσσα, καθώς εξελίσσεται, μπορεί να χρησιμοποιήσει διαφορετικά γραφικά συστήματα. Το πέρασμα μιας γλώσσας στη γραπτή φάση της ιστορίας της είναι μια πολύπλοκη διαδικασία, η οποία επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες. Συνήθως, ένας λαός όταν περνά στη γραπτή περίοδο της ιστορίας του προσαρμόζει ένα υπάρχον σύστημα γραφής στις ανάγκες τις γλώσσας του εισάγοντας ή αφαιρώντας γραφήματα είτε παραλλάσσοντας τη μορφή τους. Η επιλογή ενός συστήματος γραφής εξαρτάται από την εκπαιδευτική πολιτική μιας οργανωμένης κοινωνίας. Έτσι, πολύ σπάνια μια γλώσσα αλλάζει σύστημα γραφής, γιατί κάτι τέτοιο θα σήμαινε σημαντικές αλλαγές σε όλο το εκπαιδευτικό της σύστημα. Στις περιπτώσεις που συνέβη κάτι τέτοιο, οι λόγοι που οδήγησαν σε αυτή την απόφαση ήταν ιδιαίτερα ισχυροί. Επιπλέον η σύνδεση της γλώσσας με την γραφή είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί δίχως τη γραφή δεν θα μπορούσε να εξεταστεί η ιστορία μιας γλώσσας αν αναλογιστεί κανείς ότι η γραφή είναι τελικά το μόνο τεκμήριο για να εντοπίσει κανείς τις διαφοροποιήσεις σε μια γλώσσα που έρχονται με την πάροδο του χρόνου. Τα γραπτά τεκμήρια συμβάλλουν ουσιαστικά παρέχουν την δυνατότητα εντοπισμού των μεταβολών που λαμβάνουν χώρα σε μια γλώσσα καθώς αυτή εξελίσσεται. Το ζήτημα όμως της ιστορίας μιας γλώσσας περιπλέκεται ακόμα περισσότερο και αυτό γιατί συχνά η γλώσσα που χρησιμοποιείται στο γραπτό λόγο διαφέρει πολύ από την προφορική ή ομιλούμενη γλώσσα.

1.4 Βασικές κατηγορίες γλωσσών

Οι γλώσσες διακρίνονται σε τρεις βασικές κατηγορίες με κριτήριο το κατά πόσο χρησιμοποιούνται και για ποιους λόγους. Έτσι έχουμε τη ζώσα γλώσσα, την νεκρή γλώσσα και την τεχνητή γλώσσα. Ζώσα γλώσσα είναι η γλώσσα που χρησιμοποιείται καθημερινά για να αποδοθούν όροι της καθημερινής ζωής, η νεκρή γλώσσα είναι η γλώσσα που μιλούσαν και έγραφαν στο παρελθόν όμως σήμερα δεν χρησιμοποιείται. Τεχνητή είναι κάθε γλώσσα που δημιουργήθηκε για κάποιο συγκεκριμένο σκοπό όπως για παράδειγμα για να χρησιμοποιηθεί ως διεθνής γλώσσα. Τέτοιες γλώσσες είναι η Εσπεράντο, η Βολαπύκ, η Ιντερλίνγκουα και όλες όσες δημιουργήθηκαν για την συνεννόηση μεταξύ μελών μίας συγκεκριμένης ομάδας όπως είναι η Αργκό.

Επίσης οι γλώσσες διακρίνονται σε ισχυρές και ασθενείς. Μια γλώσσα θεωρείται ισχυρή όταν χρησιμοποιείται σε πολλούς τομείς της ανθρώπινης δράσης μέσα σε ένα συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο κυριαρχώντας απέναντι σε άλλες. Ασθενής αντίθετα κατονομάζεται η γλώσσα που δεν κυριαρχεί σε άλλες όσον αφορά τη χρήση της και παραμερίζεται σε σχέση με τις άλλες. Μία γλώσσα μπορεί να είναι ταυτόχρονα ισχυρή αλλά και ασθενής αν εξεταστεί μέσα σε διαφορετικά πλαίσια όπως για παράδειγμα η ελληνική που είναι ασθενής μέσα στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά ταυτόχρονα είναι ισχυρή μέσα στα πλαίσια του ελληνικού κράτους σε σχέση με τη τσιγγάνικη γλώσσα.

1.5 Η γλώσσα ως μέσο διάκρισης των λαών

Η γλώσσα είναι ένα από τα στοιχεία που διακρίνουν τους λαούς. Παρατηρώντας την ιστορία συμπεραίνουμε ότι η γλώσσα του κάθε λαού είναι μοναδική, διαφέρει ουσιαστικά από τη γλώσσα ενός άλλου λαού και είναι άμεσα συνδεδεμένη με το πολιτισμό και την ιστορία του. Μέσα στη γλώσσα ενός λαού, μέσα στη κάθε λέξη και φράση απεικονίζονται στοιχεία από τη σκέψη, τη νοοτροπία, την καλλιέργεια και τον πολιτισμό του. Η γλώσσα

αντανακλά την ζωή και την εξέλιξη του ανθρώπου. Ο άνθρωπος βάζει τέλος στο χάος της πραγματικότητάς του με τη βοήθεια της γλώσσας. Όλα όσα αντιλαμβάνεται ένας άνθρωπος προσπαθεί να τα εκφράσει με την γλώσσα. Συνεπώς, οι λέξεις δημιουργούνται για να εκφράσει κάθε άνθρωπος τη δική του πραγματικότητα, την δική του ιστορία. Η πραγματικότητα αυτή είναι διαφορετική για το κάθε λαό καθώς οι συνθήκες ζωής διαφέρουν.

Τα ερεθίσματα που δέχεται ένας λαός και οι έννοιες που θέλει να εκφράσει διαφέρουν από τις έννοιες που θέλει να εκφράσει οποιοσδήποτε άλλος λαός. Κάθε λαός λοιπόν εκφράζει γλωσσικά τον κόσμο που τον περιβάλλει. Υπάρχουν λέξεις σε μία γλώσσα που δεν υπάρχει καμία άλλη γλώσσα που να αποδίδει το νόημα τους με ακρίβεια και αυτό γιατί κάθε λαός έχει το δικό του λεξιλόγιο για να εκφράζει την δική του πραγματικότητα και τις δικές του ανάγκες. Ουσιαστικά λοιπόν η γλώσσα είναι προϊόν πολιτισμού αφού μέσα από αυτή διακρίνονται στοιχεία του πολιτισμού μιας χώρας αλλά και αυτή είναι το εργαλείο εκείνο που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να εκφράσει σε κάθε τομέα της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής του όλα όσα τον περιβάλλουν.

1.6 Οι μεταβολές στη γλώσσα

Η γλώσσα όμως δεν παύει να εξελίσσεται. Γι' αυτό και στο πέρασμα των χρόνων αλλάζει μορφή, αλλά πάντα διατηρεί τα βασικά της γνωρίσματα. Οι μεταβολές στην γλώσσα αφορούν κυρίως το λεξιλόγιο, τη σημασία των λέξεων, τη σύνταξη και τη γραμματική, την αλλοίωση ή παραφθορά των λέξεων. Όσον αφορά το λεξιλόγιο οι μεταβολές αφορούν κυρίως την εισαγωγή νέων λέξεων για να μπορούν να αποδοθούν καινούργιες έννοιες που έχουν εισβάλει στην καθημερινή ζωή και μέχρι πρότινος δεν υπήρχαν, αφού απουσίαζε η ανάγκη απόδοσης της έννοιας λόγω της απουσίας της ίδιας της έννοιας. Πρόκειται κυρίως για έννοιες των επιστημών και των τεχνών, οι οποίες αλλάζουν διαρκώς και συχνά στους τομείς αυτούς εμφανίζεται η ανάγκη δημιουργίας μιας νέας λέξης για να αποδοθεί με το καλύτερο δυνατό τρόπο η καινούργια έννοια.

Όσον αφορά τη σημασία των λέξεων παρουσιάζεται η ανάγκη διεύρυνσης της σημασίας για να καλυφθούν οι νέες ανάγκες. Στον τομέα της σύνταξης και της γραμματικής παρατηρείται η απλοποίηση τόσο της σύνταξης όσο και της γραμματικής με την αλλαγή των κανόνων. Η αλλοίωση ή παραφθορά των λέξεων σχετίζεται άμεσα με τη προφορική μετάδοση της γλώσσας και ουσιαστικά είναι αποτέλεσμα της. Δηλαδή οι λέξεις αλλοιώνονται από γενεά σε γενεά λόγω της καθημερινής τους χρήσης και συχνά φθείρονται ή χρησιμοποιούνται για να δηλώσουν μία άλλη έννοια, ένα άλλο νόημα από εκείνο που αρχικά είχαν δημιουργηθεί για να εκφράσουν συνεπώς η γλώσσα της κάθε γενιάς είναι διαφορετική από τη γλώσσα της προηγούμενης. Οι διαφοροποιήσεις αυτές στη γλώσσα διακρίνονται ξεκάθαρα στο πέρασμα των χρόνων και μπορεί να οδηγήσουν σε δραστική αλλαγή της γλώσσας. Ο ρυθμός της αλλαγής διαφέρει από γλώσσα σε γλώσσα καθώς και από περίοδο σε περίοδο. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί σε μία γλώσσα να παρατηρηθούν σημαντικές μεταβολές στην διάρκεια ενός χρόνου και στη συνέχεια για πολλές δεκαετίες να μη προκύψει καμία αλλαγή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα των αλλαγών μιας γλώσσας στο πέρασμα των χρόνων αποτελεί το γεγονός ότι για ένα έλληνα δεν είναι εύκολο σήμερα να μιλήσει, διαβάσει και να κατανοήσει το περιεχόμενο ενός κειμένου που έχει γραφεί στα αρχαία ελληνικά. Από το παράδειγμα αυτό γίνεται σαφές ότι χωρίς τη γραφή και τα γραπτά τεκμήρια δεν θα ήταν ποτέ δυνατό να διακρίνουμε της μεταβολές που έχουν πραγματοποιηθεί σε μία γλώσσα.

Οι παράγοντες που συντελούν στις μεταβολές μίας γλώσσας είναι :

- ιστορικοί, πολιτικοί και κοινωνικοί παράγοντες. Για παράδειγμα η χρήση της αγγλικής γλώσσας στη σύγχρονη κοινωνία οφείλεται σε ιστορικοπολιτικές συγκυρίες και όχι στην ανωτερότητα της γλώσσας αυτής σε σχέση με τις άλλες γλώσσες.
- η επαφή πληθυσμών διαφορετικής γλωσσικής οικογένειας που συνήθως οδηγεί στην εισαγωγή ξένων λέξεων και στην ενσωμάτωσή τους,

- οι κοινωνικές ανάγκες ή η μόδα που υπαγορεύουν την υιοθέτηση νέων λέξεων, την κατάργηση της χρήσης λέξεων ή την τροποποίηση τους,
- παράγοντες φυσικοί όπως η ευκολία στην προφορά που οδηγεί συχνά στη κατάργηση καταλήξεων ή στην πρόσθεση γραμμάτων στις καταλήξεις,
- η δυσκολία στην ακουστική αντίληψη ορισμένων φθόγγων,
- η τάση για απλοποίηση ή κατάργηση εξαιρέσεων²

1.7 Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει αμιγής γλώσσα

Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι δεν υπάρχει αμιγής δηλαδή καθαρή γλώσσα που δεν έχει δεχτεί στοιχεία από άλλες γλώσσες. Η επικοινωνία των λαών σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δράσης είναι δεδομένη άρα δεδομένο αποτελεί και το γεγονός της επίδρασης της μίας γλώσσας στην άλλη αφού η γλώσσα διαμορφώνεται και μεταβάλλεται μέσα από την καθημερινή χρήση της. Η μοναδική περίπτωση που θα μπορούσε κάποιος να υποστηρίξει ότι μια γλώσσα είναι απόλυτα καθαρή και δεν έχει δεχθεί παρεμβάσεις ξένων στοιχείων είναι η γλώσσα ενός πρωτόγονου λαού που δεν έχει έρθει σε επαφή ποτέ με κάποιο άλλο λαό. Μέσα από τα ξένα στοιχεία που βρίσκονται σε μια γλώσσα μπορεί να διακριθεί και η σχέση ενός λαού με άλλους. Η συνύπαρξη των λαών και η επαφή τους έχει ως αποτέλεσμα την αλληλεπίδραση στη γλώσσα, την αφομοίωση ή και την υιοθέτηση ξένων λέξεων. <<Ο δανεισμός των λέξεων αποτελεί φυσιολογικό φαινόμενο όλων των γλωσσών και συνεπώς δεν πρέπει να εκλαμβάνεται ως οξεία ασθένεια που πρέπει να σπεύσουμε να τη θεραπεύσουμε>>.

²Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών(Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) : Ιστορία της ελληνικής γλώσσας από τις αρχές ως την ύστερη αρχαιότητα. Θεσσαλονίκη : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών,2001.

(Μαρωνίτης, Δ. Ν. κ. α. Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Πατάκηςσελ.68)

Είναι γεγονός ότι η γλώσσα και ο πολιτισμός μιας χώρας είναι στοιχεία αλληλένδετα και για το λόγο αυτό θεωρείται σκόπιμο να γίνεται προσπάθεια αποτίναξης των ξένων στοιχείων που έχουν εισέλθει σε μια γλώσσα. Άλλωστε όταν υποχωρούν οι γλώσσες ουσιαστικά υποχωρούν και οι πολιτισμοί. Φυσικά αυτό δε σημαίνει ότι ένα έθνος κινδυνεύει από την εισαγωγή ξένων στοιχείων στη γλώσσα του αλλά αντίθετα η εθνική υποδούλωση συχνά συνοδεύεται και με την εισαγωγή ξένων στοιχείων.

1.8 Λεξιλογικός δανεισμός

Το φαινόμενο του λεξιλογικού δανεισμού είναι ιδιαίτερα εμφανές στο λεξιλόγιο κάθε γλώσσας όπου μπορούμε να διακρίνουμε δύο κατηγορίες λέξεων όσον αφορά την προέλευσή τους και την ετυμολογία τους. Ο γλωσσολογικός δανεισμός είναι ένα φαινόμενο που υπάρχει και θα υπάρχει σε όλες τις γλώσσες εφόσον οι ομιλητές της μιας γλώσσας έρχονται σε επαφή με τους ομιλητές μιας άλλης. Η ύπαρξη δανείων πιστοποιείται και στα παλαιότερα σωζόμενα γραπτά κείμενα οποιασδήποτε γλώσσας και αυτό γιατί οι πολιτισμικές σχέσεις μεταξύ ανθρώπινων ομάδων και κοινωνιών είναι ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός. Υπάρχουν δυο βασικές κατηγορίες λέξεων που σε αυτές παρατηρούνται τροποποιήσεις σε μια γλώσσα.

- οι λέξεις που υπάρχουν στο λεξιλόγιο από την παλαιότερη μορφή της γλώσσας. Οι λέξεις αυτές μεταφέρονται από γενιά σε γενιά με τον προφορικό λόγο και εμφανίζουν τροποποιήσεις κυρίως λόγο της χρήσης τους κυρίως σε φωνητικό και μορφολογικό επίπεδο.
- οι λέξεις που έχει δανειστεί από άλλη γλώσσα (ή διάλεκτο) σε κάποια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Πρόκειται για τις λέξεις που μια γλώσσα δανείστηκε από μια άλλη κατά το παρελθόν. Η ακριβής στιγμή του δανεισμού είναι συνήθως δύσκολο να οριστεί. Στο γλωσσολογικό

δανεισμό, μπορούμε να διακρίνουμε τον λαϊκό από τον λόγιο δανεισμό. Ο λαϊκός δανεισμός συνδέεται με τις λέξεις γλωσσών που χρησιμοποιούν τα λαϊκά στρώματα καθημερινά και σταδιακά τις ενσωματώνουν στο λεξιλόγιο τους. Το αποτέλεσμα είναι ότι οι ομιλητές της γλώσσας που λαμβάνει το δάνειο να προσπαθούν να αποδώσουν αυτό που ακούνε σύμφωνα με αυτό που ισχύει στη δική τους γλώσσα, δηλαδή να το προσαρμόσουν στη φωνητική και τη μορφολογία της. Ο λόγιος δανεισμός σχετίζεται με τις λέξεις που εισέρχονται στη γλώσσα από μια μερίδα λογίων, οι οποίοι χρησιμοποιούν τη γλώσσα που είναι η πηγή του δανεισμού και ρυθμίζουν σε μεγάλο βαθμό με ποιο τρόπο θα εμφανίζεται η λέξη αυτή στη δική τους γλώσσα. Συχνά η λέξη προσαρμόζεται στη νέα γλώσσα, όπως συμβαίνει και με τον λαϊκό δανεισμό.

Όσον αφορά την πηγή ο δανεισμός διακρίνεται σε εξωτερικό, εσωτερικό και διαχρονικό δανεισμό. Ο εξωτερικός δανεισμός σχετίζεται με το δάνειο μιας γλώσσας από μια άλλη ξένη γλώσσα, περίπτωση αρκετά συνηθισμένη και εμφανής στις περισσότερες από τις γλώσσες. Εσωτερικός δανεισμός είναι το φαινόμενο όπου μια γλώσσα δανείζεται λέξεις από μία διάλεκτό της. Διαχρονικός είναι ο δανεισμός λέξεων από τους λόγιους κυρίως που ανήκουν σε παλαιότερη μορφή της ίδιας γλώσσας. Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι υπάρχουν τα άμεσα δάνεια που γίνονται με βάση τη φωνητική υπόσταση και τα μεταφραστικά δάνεια που αφορούν μετάφραση μιας λέξης ή μιας έκφρασης μιας γλώσσας σε μια άλλη γλώσσα. Η μετάφραση μπορεί να είναι πιστή μπορεί όμως και να μην είναι. Στη δεύτερη περίπτωση τα δάνεια ονομάζονται ελεύθερα μεταφραστικά.

2.1 Γενικά στοιχεία για την ελληνική γλώσσα

Η ελληνική γλώσσα ανήκει στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών και είναι αδιάρχειβητα μια από τις αρχαιότερες γλώσσες του κόσμου. Η ελληνική γλώσσα προέκυψε από την κοινή ινδοευρωπαϊκή μέσω μιας διαδικασίας αλλαγών στην διάρκεια πολλών χρόνων. Η ύπαρξη της ελληνικής γλώσσας είναι γνωστή εδώ και 3.500 χρόνια. Τα ελληνικά πρωτοεμφανίστηκαν κατά το δεύτερο μισό της 2^{ης} χιλιετηρίδας π.Χ. σε μια συλλαβική γραφή. Οι πηγές που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση της ελληνικής γλώσσας είναι τόσο γραπτές όσο και προφορικές. Οι γραπτές προέρχονται μέσα από τα αρχαιολογικά ευρήματα όπως πέτρινα είναι οι πίπυροι, οι επιγράψεις, αρχαία κείμενα χαραγμένα πάνω σε υλικά ποικίλης μορφής. Αναφορικά με τις προφορικές πηγές δεν πρόκειται για ήπιοτε άλλο παρά μονάχα των και διαλέκτων όπως η

Κεφάλαιο 2 Για την Ελληνική Γλώσσα

Η ελληνική γλώσσα είναι τεχνητή και αυτό γιατί οι ερευνητές τη χωρίζουν σε χρονολογικές περιόδους για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς κυρίως λόγους. Οι μελετητές της γλώσσας διακρίνουν δυο βασικές περιόδους την προϊστορική και την ιστορική. Στην προϊστορική περίοδο γίνεται αναφορά στην πρωτοελληνική ή προδιαλεκτική ελληνική γλώσσα (3000 – 2000 περίπου). Στην ιστορική περίοδο υπάρχει η αρχαία ελληνική (1400 – 300 π.Χ.), η Κοινή ή Αλεξανδρινή Κοινή (300 – 300/5^{ος} αιώνας μ.Χ.), στην Μεσαιωνική (5^{ος}–18^{ος} αιώνας) που με τη σειρά της χωρίζεται στη πρώιμη βυζαντινή (5^{ος}–12^{ος} αιώνας), στη Βυζαντινή (12^{ος}–15^{ος} αιώνας) και τη μεταβυζαντινή (15^{ος}–18^{ος} αιώνας) και τέλος τη νεοελληνική ή Κοινή Νέα Ελληνική (19^{ος}–20^{ος} αιώνας).

2.1 Γενικά στοιχεία για την ελληνική γλώσσα

Η ελληνική γλώσσα ανήκει στην οικογένεια των ινδοευρωπαϊκών γλωσσών και είναι αδιαμφισβήτητα μια από τις αρχαιότερες γλώσσες του κόσμου. Η ελληνική γλώσσα προέκυψε από την κοινή ινδοευρωπαϊκή μέσω μιας διαδικασίας αλλαγών στην διάρκεια πολλών χρόνων. Η ύπαρξη της ελληνικής γλώσσας είναι γνωστή εδώ και 3.500 χρόνια. Τα ελληνικά πρωτοεμφανίστηκαν κατά το δεύτερο μισό της 2^{ης} χιλιετηρίδας π.Χ. σε μια συλλαβική γραφή. Οι πηγές που χρησιμοποιούνται για την ανίχνευση της ελληνικής γλώσσας είναι τόσο γραπτές όσο και προφορικές. Οι γραπτές προέρχονται μέσα από τα αρχαιολογικά ευρήματα όπως τέτοια είναι οι πάπυροι, οι επιγραφές, αρχαία κείμενα χαραγμένα πάνω σε υλικά ποικίλης μορφής. Αναφορικά με τις προφορικές πηγές δεν πρόκειται για τίποτε άλλο παρά μονάχα την μελέτη των ελληνικών ιδιωμάτων και διαλέκτων όπως η τσακωνική, η κυπριακή, οι ελληνικές διάλεκτοι της Κάτω Ιταλίας και πολλές άλλοι.

Η διάκριση χρονολογικών περιόδων στην ιστορία της ελληνικής γλώσσας είναι τεχνητή και αυτό γιατί οι ερευνητές τη χωρίζουν σε χρονολογικές περιόδους για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς κυρίους λόγους. Οι μελετητές της γλώσσας διακρίνουν δυο βασικές περιόδους την προϊστορική και την ιστορική. Στην προϊστορική περίοδο γίνεται αναφορά στην πρωτοελληνική ή προδιαλεκτική ελληνική γλώσσα (3000 – 2000 περίπου). Στην ιστορική περίοδο υπάρχει η αρχαία ελληνική (1400 – 300π.Χ.), η Κοινή ή Αλεξανδρινή Κοινή (300 – 300/6^{ος} αιώνας μ.Χ.), στην Μεσαιωνική (6^{ος}-18^{ος} αιώνας) που με τη σειρά της χωρίζεται στη πρώιμη βυζαντινή (6^{ος}-12^{ος} αιώνας), στη βυζαντινή (12^{ος} –15^{ος} αιώνας) και τη μεταβυζαντινή (15^{ος} – 18^{ος} αιώνας) και τέλος τη νεοελληνική ή Κοινή Νέα Ελληνική (19^{ος} – 20^{ος} αιώνας).

2.2 Πρωτοελληνική γλώσσα

Η ινδοευρωπαϊκή γλώσσα χωρίζεται σε ένα αριθμό υποομάδων όπου κάθε υποομάδα περιλαμβάνει πολλές γλώσσες που έχουν κοινά χαρακτηριστικά. Η ελληνική γλώσσα αποτελεί μόνη της μια υποομάδα. Σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη των γλωσσολόγων οι Έλληνες που αρχικά κατοικούσαν σε συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο μαζί με τους υπόλοιπους ινδοευρωπαίους και χρησιμοποιούσαν την ινδοευρωπαϊκή γλώσσα έπειτα όμως αποσπάστηκαν και μετακινήθηκαν γεωγραφικά προς τις ουγγρικές πεδιάδες. Στο νέο αυτό γεωγραφικό χώρο κατοικίας τους διαμόρφωσαν την πρώτη ελληνική γλώσσα έχοντας επηρεαστεί φανερά από την ινδοευρωπαϊκή γλώσσα με σημαντικές όμως μεταβολές. Δεν μπορεί να διασαφηνιστεί με ακρίβεια ο χρονικός ορίζοντας της εμφάνισης της πρωτοελληνικής γλώσσας. Οι πρώτες αποδείξεις για τη ύπαρξη αυτής της γλώσσας είναι η μυκηναϊκή ελληνική των πινακίδων της γραμμικής Β' που δείχνουν ότι ήδη κατά τη 2^η χιλιετία π.Χ. η ελληνική γλώσσα είχε χωριστεί σε διαλέκτους. Η εμφάνιση της πρωτοελληνικής γλώσσας προσδιορίζεται από πολλούς επιστήμονες περίπου στις αρχές της 2^{ης} χιλιετίας.

Η πρωτοελληνική ή προδιαλεκτική ελληνική γλώσσα είναι η πρώτη ελληνική γλώσσα που προέρχεται από την ινδοευρωπαϊκή γλώσσα αλλά εμφανίζει σημαντικές διαφοροποιήσεις σε φωνολογικά, μορφολογικά, σημασιολογικά και συντακτικά στοιχεία. Στον τομέα της φωνολογίας μερικές από τις διαφοροποιήσεις που παρατηρούνται είναι :

- Ανάπτυξη άηχων δασέων κλειστών συμφώνων.
- Ανάπτυξη του γλωσσικού τριβόμενου (h) πριν από το φωνήεν στην αρχή μιας λέξης ή μεταξύ φωνηέντων.
- Αποβολή του ημιφώνου (y).
- Αποβολή των συμφώνων από τη κατάληξη των λέξεων εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων.
- Ανάπτυξη μιας ομάδας συμφώνων που ονομάζονται λαρυγγικά
- Περιορισμός της μουσικότητας των λέξεων.

Στο τομέα της μορφολογίας παρατηρούνται τροποποιήσεις σε σχέση με την ινδοευρωπαϊκή γλώσσα:

- Στην ονομαστική πληθυντικού της α΄ και β΄ κλίσης.
- Στη κατάληξη της δοτικής πληθυντικού της γ΄ κλίσης.
- Δημιουργία των πτωτικών δεικτών της γενικής – δοτικής δυϊκού αριθμού.
- Ανάπτυξη συστήματος σχηματισμού του συγκριτικού και υπερθετικού βαθμού στα επίθετα.
- Σχηματισμός αντωνυμικών θεμάτων.
- Αλλαγές στις προσωπικές καταλήξεις των ρημάτων.
- Δημιουργία ενεργητικών και μεσοπαθητικών απαρεμφάτων.

Αναφορικά με την σύνταξη των λέξεων οι αλλαγές σχετίζονται με:

- Ευρεία χρήση του απαρεμφάτου και της μετοχής.
- Ανάπτυξη προρρημάτων και προθέσεων από επιρρηματικά στοιχεία.

Μελετώντας το λεξιλόγιο παρατηρείται :

- Υπάρχουν λέξεις που προέρχονται από το ινδοευρωπαϊκό λεξιλόγιο και άλλες που έχουν υποστεί ανεξήγητες αλλαγές στο σχηματισμό τους παρά το γεγονός ότι έχουν ινδοευρωπαϊκή προέλευση.³

2.3 Η αρχαία ελληνική

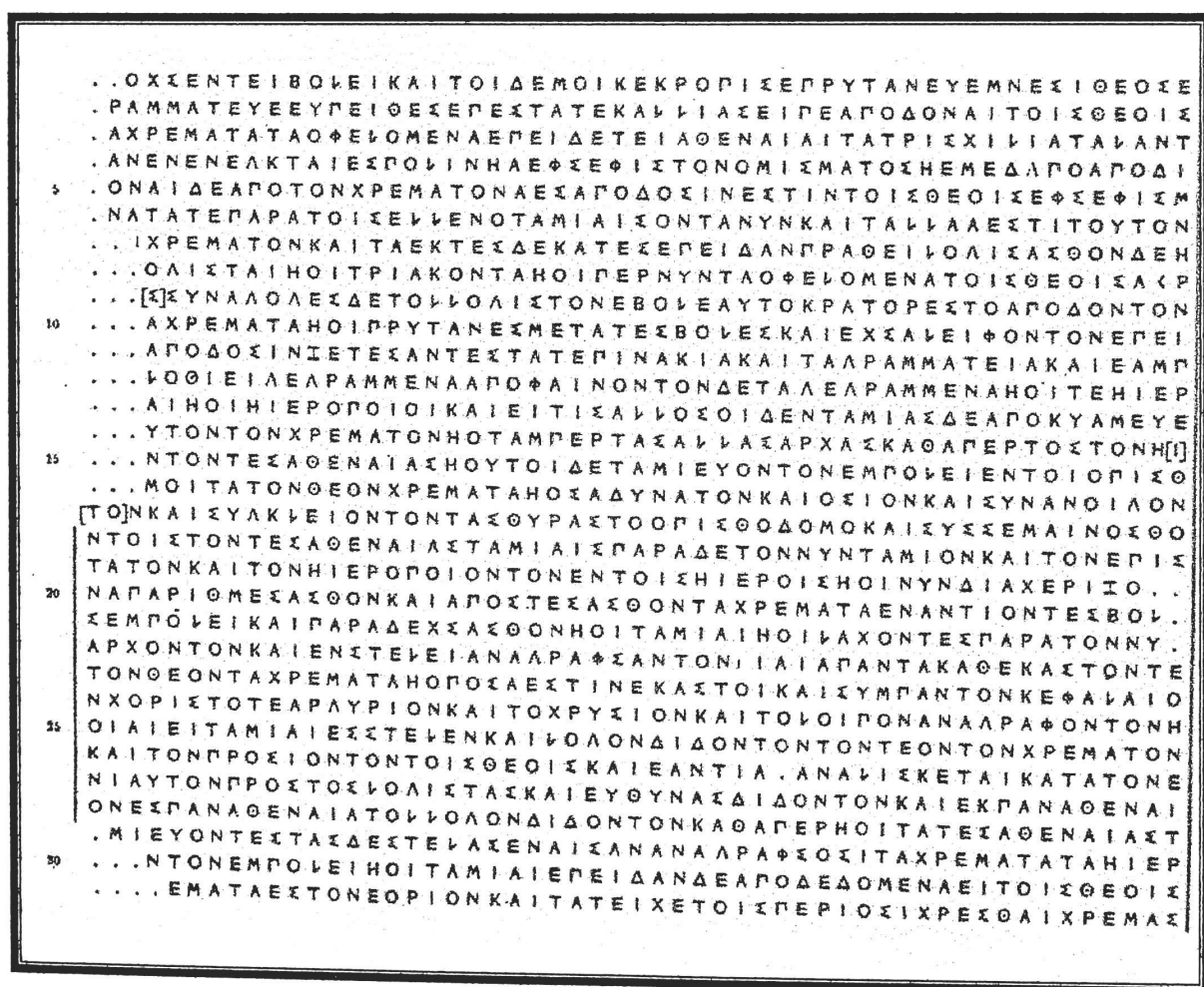
Η αρχαία ελληνική γλώσσα είναι γνωστή μέσα από αρχαιολογικά ευρήματα και κυρίως από επιγραφές που περιέχουν συνθήκες, επιτύμβια, σχόλια κ.α. Έτσι όπως είναι φυσικό είναι γνωστή η επίσημη μορφή της αρχαίας ελληνικής. Η αρχαία ελληνική γλώσσα δεν ήταν ενιαία αλλά ήταν

³ Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) : Ιστορία της ελληνικής γλώσσας από τις αρχές ως την ύστερη αρχαιότητα. Θεσσαλονίκη : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2001.

χωρισμένη σε διαλέκτους. Διάλεκτοι είναι τα επιμέρους μέρη στα οποία διαχωρίζεται μια γλώσσα. Οι διάλεκτοι της αρχαίας ελληνικής γλώσσας είναι:

- Η ιωνική διάλεκτος είναι η γλώσσα ή διάλεκτος που χρησιμοποιούσαν στη Μ. Ασία σε πολλά νησιά του Αιγαίου, στις Κυκλάδες και στην Εύβοια. Κύριο χαρακτηριστικό της η ύπαρξη πολλών ψιλών φωνηέντων.
- Η αττική διάλεκτος ομιλήθηκε σε πολλές περιοχές που μιλούσαν και την ιωνική διάλεκτο αλλά και στην Αττική. Η αττική διάλεκτος σταδιακά εκτόπισε την ιωνική και η χρήση της επικράτησε.

Εικόνα 1: Δείγμα αττικής επιγραφής του 5^{ου} π.Χ. αιώνα.⁴

⁴ Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Άγκυρα, 1986.

- Η αχαϊκή διάλεκτος ήταν η διάλεκτος των Αχαιών που εγκαταστάθηκαν σε πολλές περιοχές της Ελλάδας αλλά εκτοπίστηκαν αργότερα από τους Δωριείς στη Μ. Ασία. Πολλοί μελετητές συνεξετάζουν στη ίδια ομάδα διαλέκτου και την αρκαδοκυπριακή διάλεκτο που ονομάζεται έτσι επειδή καλύπτει τις γλωσσικές μορφές που εμφανίστηκαν στην Κύπρο και την Αρκαδία και είχαν πολλά κοινά χαρακτηριστικά αλλά και την Παμφυλιακή διάλεκτο που χρησιμοποιήθηκε στην ασιατική ήπειρο.
- Η δωρική διάλεκτος χρησιμοποιούνταν από τους Δωριείς που ήρθαν στην Ελλάδα και απώθησαν τους Αχαιοούς. Καταλάμβανε μια γεωγραφική περιοχή πολύ μεγάλη από την Ήπειρο και τη βορειοδυτική Ελλάδα μέχρι τη Ρόδο, μεγάλο μέρος της Πελοποννήσου, αλλά και τμήμα των νησιών του Αιγαίου. Η Δωρική διάλεκτος χαρακτηρίζονταν από αρχαιοπρεπείς τύπους.

Η λογοτεχνία της εποχής παρουσιάζει μια μοναδική καινοτομία κάθε είδος της γράφεται και με διαφορετική διάλεκτο. Έτσι διακρίνονται οι εξής διάλεκτοι:

- Η Ιωνική που χρησιμοποιείτε στη λυρική και επική ποίηση. Στη διάλεκτο αυτή είναι γραμμένα η ελεγειακή ποίηση, η ιαμβοτροχαϊκή ποίηση και το επίγραμμα. Ακόμα η ιωνική διάλεκτος είναι η γλώσσα που είναι γραμμένα τα ομηρικά έπη.
- Η Δωρική που χρησιμοποιείτε στη χορική ποίηση.
- Η Αχαϊκή που χρησιμοποιείτε στη μελική ποίηση.

Φανοδίκῳ ἐμὶ τῷρμοκράτεος τῷ Προκοννησιῷ κρητῆρα δὲ καὶ ὑποκρη-
τήριον καὶ ἡθμόν ἐς πρυτανήιον ἔδωκεν Συκεεῦσιν.

Φανοδίκῳ εἰμὶ τῷ Ἡερμοκράτῳ τῷ Προκοννησιῷ καὶ γὰρ κρατῆρα κάπιστατον
καὶ ἡθμόν ἐς πρυτανεῖον ἔδωκα μνῆμα Σιγε(ι)εῦσι, ἐὰν δέ τι πάσχῃ μελεδαίνεν
με, ὃ Σιγεῖς, καὶ μ' ἐπο(ί)εσεν Χαίσιδρος καὶ ἡάδελφοί.

Εικόνα 2: Δείγμα γραφής από Ιωνική επιγραφή του 6^{ου} π.Χ. αιώνα και η ίδια επιγραφή σε Αττική διάλεκτο.⁵

Το κύριο λοιπόν χαρακτηριστικό της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ήταν η ύπαρξη πολλών διαλέκτων που με το πέρασμα των χρόνων εξελίχθηκαν και τελικά υπήρξαν αποδεκτοί από όλους τους Έλληνες οι οποίοι όμως κατανοούσαν την ανάγκη ύπαρξης μίας γλώσσας. Η γλώσσα αυτή δημιουργήθηκε με βάση τις δυο επικρατέστερες διαλέκτους την ιωνική και την αττική από τις οποίες προήλθε τελικά η Αλεξανδρινή Κοινή.⁶

2.4 Η Αλεξανδρινή Κοινή

Ο όρος <<Κοινή >> δηλώνει κυρίως την αττική διάλεκτο απλοποιημένη που από τα χρόνια του Μ. Αλέξανδρου είχε αρχίσει να γίνεται η επίσημη γλώσσα που χρησιμοποιούσαν τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Αίγυπτο, τη Συρία και την Μικρά Ασία. Η δημιουργία της Αλεξανδρινής Κοινής είναι ιδιαίτερη για την ιστορία της ελληνικής γλώσσας αν αναλογιστεί κανείς ότι η Νέα ελληνική γλώσσα καθορίζεται ουσιαστικά από τις μεταβολές που

⁵ Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Αγκυρα, 1986.

⁶ Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Αγκυρα, 1986.

σημειώθηκαν στην ελληνική γλώσσα την περίοδο της Αλεξανδρινής Κοινής και αυτό ισχύει σε επίπεδο συντακτικό, μορφολογικό φωνολογικό αλλά και λεξιλογικό αλλά και γιατί με την ύπαρξη της Αλεξανδρινής Κοινής υπήρξε για πρώτη φορά μια ενιαία ελληνική γλώσσα.

Στην αρχαία Ελλάδα δεν υπήρχε κάποια γλώσσα κοινή για όλους τους Έλληνες αλλά η ελληνική γλώσσα συντεθείτε από πολλές διαλέκτους. Όλοι οι Έλληνες αποδέχονταν την ύπαρξη της ανάγκης δημιουργία μιας γλώσσας κοινής και αποδεκτής από όλους. Όπως είναι φυσικό επιλέχθηκαν για την διαμόρφωση αυτής της γλώσσα οι διάλεκτοι που χρησιμοποιούνταν από το μεγαλύτερο μέρος των Ελλήνων και στους περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δράσης δηλαδή σε οικονομικό, πολιτικό και πολιτιστικό επίπεδο. Έτσι υπερίσχυσαν δύο διάλεκτοι η αττική διάλεκτος και η ιωνική από τις οποίες προήλθε τελικά η Αλεξανδρινή Κοινή. Η αττική διάλεκτος όμως χρησιμοποιούνταν περισσότερο στην Αθήνα που την εποχή εκείνη ήταν ένα μεγάλο πολιτικό και πνευματικό κέντρο αλλά και η επίδραση της αττικής διαλέκτου σε άλλες διαλέκτους οδήγησε τελικά στην επικράτησή της. Καθοριστικό ρόλο στην επικράτηση της αττικής διαλέκτου διαδραμάτισε η αναγνώριση της από τον Φίλιππο ως γλώσσα του Μακεδονικού κράτους. Στη συνέχεια η αττική κοινή συμπορεύτηκε με την ιστορία του ελληνικού κράτους και η επίδρασή της θεωρείτε καθοριστική για την ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Η αττική κοινή χρησιμοποιήθηκε σε πολιτικό, πνευματικό, πολιτιστικό επίπεδο και η ευρεία χρήση της οδήγησε σε αλλαγές άλλα ουσιαστικότερες αλλαγές παρουσιάστηκαν λόγω της εξάπλωσης της μακεδονικής κυριαρχίας σε μέρη όπου η ελληνική γλώσσα δεν ήταν η μητρική οπότε η ανάγκη τροποποίησης της αττικής διαλέκτου ήταν απαραίτητη για την χρήση της από τις πληθυσμιακές αυτές ομάδες. Μέσα από όλες αυτές τις αλλαγές στην αττική διάλεκτο με την συμβολή όμως και στοιχείων της ιωνικής διαλέκτου προέκυψε η γλώσσα που ονομάζεται Αλεξανδρινή Κοινή.

Οι πηγές που υπάρχουν για την Αλεξανδρινή Κοινή είναι ελάχιστες και βασικές πληροφορίες για τη γλώσσα αυτή αντλούμε από την Αγία Γραφή και μη φιλολογικούς παπύρους. Οι πάπυροι αυτοί είναι ιδιαίτερα σημαντικοί γιατί είναι κυρίως έγγραφα της καθημερινής ζωής και δίνουν μια πιο ουσιαστική

εικόνα του προφορικού λόγου. Ακόμα αντλούνται σημαντικές πληροφορίες από ιστορικούς και φιλοσόφους της εποχής εκείνης.

Μερικές από τις σημαντικότερες μεταβολές που οδήγησαν από την αττική διάλεκτο στη Αλεξανδρινή Κοινή είναι :

- Σε φωνολογικό επίπεδο στα φωνήεντα όπου το σύστημα των φωνηέντων μετατράπηκε σε απλό εξαμελές φωνηεντικό σύστημα, οι δίφθογγοι χαρακτηρίζονται πλέον από κλειστότερη προφορά. Όσον αφορά τα σύμφωνα χαρακτηριστική αλλαγή αποτελεί η μετατροπή των κλειστών συμφώνων σε διαρκή. Επιπλέον έπαυσε η προφορά του δασύ φθόγγου (h) αλλά και τα διπλά σύμφωνα σταμάτησαν να προφέρονται ως διπλά. Τέλος φωνηματοποιήθηκε το (Z) και πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στο τονισμό των λέξεων.
- Στο μορφοσυντακτικό επίπεδο σημειώθηκαν τροποποιήσεις στο σύστημα του ρήματος όπου παρατηρείται η τάση της αναλυτικής δήλωσης, της ενιαίας δήλωσης, και της συμμετρίας του συστήματος.

Οι μεταβολές αυτές είναι αρκετά σύνθετες όμως αυτές είναι που ουσιαστικά χαρακτήριζαν την Αλεξανδρινή Κοινή και την διαφοροποίησαν από την αττική διάλεκτο.

2.5 Μεσαιωνική Ελληνική

Η περίοδος αυτή που ονομάζεται Μεσαιωνική Κοινή περιλαμβάνει χρονικά 12 αιώνες και αποτελεί την περίοδο που η εξέλιξη της γλώσσας οδήγησε στο σκελετό της Νέας. Ελληνικής. Βασικό χαρακτηριστικό της ελληνικής γλώσσας την περίοδο αυτή αποτελεί ο διαχωρισμός της γλώσσας σε γλώσσα της καθημερινής ζωής που ήταν ο προφορικός λόγος και επίσημης γλώσσας που ήταν ο γραπτός λόγος. Κέντρο για την διαμόρφωση της γλώσσας είναι το Βυζάντιο με πρωτεύουσα την Κωνσταντινούπολη όπου εκεί ρυθμίζονταν η πολιτική που θα επικρατούσε στο γλωσσικό τομέα. Εκεί υποστηρίζεται θερμά η άποψη της διατήρησης της γλωσσικής παράδοσης.

άποψη που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί συντηρητική, αν και γεγονός αποτελεί ότι η γλώσσα των καθημερινών συναναστροφών διέφερε πολύ από την γλωσσική παράδοση που δεν ήταν άλλη παρά αυτή της Αλεξανδρινής Κοινής. Αποτέλεσμα υπήρξε η διαφοροποίηση ανάμεσα στη ομιλούμενη και την γραπτή γλώσσα.⁷ Η περίοδος αυτή υπήρξε καθοριστική και τελικά οδήγησε στη επιβολή και καθιέρωση της ομιλούμενης γλώσσας και ως γραπτής γλώσσας. Το μεγάλο αυτό χρονικά διάστημα που η γλώσσα φέρει την ονομασία μεσαιωνική Ελληνική χωρίζεται σε τρεις υποπεριόδους στη πρώιμη βυζαντινή (6^{ος}-12^{ος} αιώνας), στη βυζαντινή (12^{ος} –15^{ος} αιώνας) και τη μεταβυζαντινή (15^{ος} – 18^{ος} αιώνας):

- **Πρώιμη Βυζαντινή περίοδος:**

Η περίοδος αυτή κάνει την έλευσή της με τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό που καθιέρωσε την Ελληνική γλώσσα ως γλώσσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας εκτοπίζοντας την Λατινική γλώσσα που χρησιμοποιούνταν μέχρι τότε και ολοκληρώνεται στις αρχές ή τα μέσα (δεν έχει αποσαφηνιστεί) του 12^{ου} αιώνα. Από τις αρχές περίπου της περιόδου αυτή πρέπει να ξεκίνησε η χρήση του προφορικού λόγου στα γραπτά κείμενα.

- **Βυζαντινή περίοδος:**

Η χρήση του προφορικού λόγου είναι πλέον διάφανη σε ποιήματα, χρονογραφήματα, μυθιστορήματα με ιπποτικό περιεχόμενο.

- **Μεταβυζαντινή περίοδος:**

Οι πληροφορίες για την γλώσσα της εποχής επιτρέπουν την κατανόηση ότι τη περίοδο αυτή παράλληλα με την ελληνική γλώσσα υπήρχαν πολλές ελληνικές τοπικοί διάλεκτοι όπως αυτοί που χρησιμοποιούνταν στην Κρήτη και τη Ρόδο.

Οι αλλαγές στη γλώσσα την Μεσαιωνική περίοδο αφορούν κυρίως τη σύνταξη, το λεξιλόγιο και τη μορφολογία και όχι τη φωνολογία που ήδη παρουσίαζε πολλές ομοιότητες με τη σημερινή και είναι οι εξής:

⁷ Πλακογιαννάκης, Κίμωνας Εμμανουήλ. Δημόσιος και ιδιωτικός βίος και πολιτισμός βυζαντινών. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Κυρομάνος, 2002.

- Σε φωνολογικό επίπεδο ολοκληρώθηκε το σύστημα των φωνηέντων και των συμφώνων, παρατηρείται η συνίζηση των φωνηέντων, οι συγκοπές φωνηέντων και η σίγηση του λεκτικού (ν) από τις καταλήξεις των ονομάτων.
- Στο μορφολογικό – συντακτικό επίπεδο παρατηρείται τώρα η εμφάνιση και επικράτηση μιας δικατάληκτης και τρικατάληκτης δομής.

2.6 Νεοελληνική Κοινή

Το γλωσσικό ζήτημα της ελληνικής γλώσσας τοποθετείτε χρονικά στον 1^ο π.Χ. αιώνα και ήταν γνωστό ως κίνημα του Αττικισμού. Το ζήτημα προέκυψε από την εμμονή κάποιων λογίων της εποχής ότι η κάμψη σε κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτικούς και πνευματικούς τομείς οφείλονταν στις γλωσσικές αλλαγές που τότε εξέφραζε η Αλεξανδρινή Κοινή. Οι λόγιοι αυτοί επιθυμούσαν την χρήση της γλώσσας της Κλασικής εποχής με στόχο την μίμηση της γλώσσας εκείνης. Αποτέλεσμα της τάσης αυτής ήταν η διάσπαση της ελληνικής γλώσσας σε γραπτή και ομιλούμενη η οποία διατηρήθηκε μέχρι και τη λήξη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας αν και την περίοδο αυτή είχε αποτολμηθεί η χρήση του προφορικού λόγου στα γραπτά κείμενα.

Οι κύριες τάσεις που επικρατούν την εποχή αυτή στο τομέα της γλώσσας είναι η τάση που υποστηρίζει την χρήση της ομιλούμενης ή δημοτικής γλώσσας και η τάση της αρχαίας ελληνικής ή καθαρεύουσας. Δημοτική γλώσσα ονομάζεται η γλώσσα που χρησιμοποιεί ο λαός, ο δήμος, και όχι η αρχαία ή αρχαϊζουσα. Η καθαρά δημοτική γλώσσα είναι εμπλουτισμένη με νέες λέξεις αλλά σε αυτή συνυπάρχουν και λέξεις της αρχαϊζουσας που έχουν τροποποιηθεί. Καθαρεύουσα ονομάζεται η γλώσσα που δημιουργήθηκε ή σχηματίστηκε με την συμβολή της αττικής διαλέκτου και ονομάστηκε έτσι γιατί ο σχηματισμός της πραγματοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε δεν υπήρχαν στοιχεία ξένων λέξεων μέσα στους κόλπους της, δηλαδή

είναι καθαρά ελληνική.⁸ Ο Αδαμάντιος Κοραής με παρέμβασή του προτείνει την καθαρεύουσα έτσι ώστε η γλώσσα του νέου κράτους να μην περιλαμβάνει στοιχεία από άλλες γλώσσες αλλά να είναι καθαρή.

Τη περίοδο της ελληνικής επανάστασης το ζήτημα της γλώσσας παίρνει μεγάλες διαστάσεις και πλέον υπάρχουν εκείνοι που υποστηρίζουν την καθαρεύουσα και οι υποστηρικτές της ομιλούμενης. Η διαμάχη οξύνεται στα μέσα του 19^{ου} αιώνα και οι υποστηρικτές των δυο κινημάτων είναι ιδιαίτερα θερμοί και πολλές φορές οδηγούνται σε ακρότητες. Γύρω στο 1880 οι υποστηρικτές της καθαρεύουσας από τον υπερβολικό τους ζήλο στη χρήση της κάνουν γλωσσικά λάθη και οδηγούνται σε υπερβολές. Την εποχή αυτή οι προασπιστές της καθαρεύουσας και της δημοτικής γράφουν δοκίμια για να υπερασπιστούν ο καθένας αυτό που πιστεύει ενώ ο ελληνικός λαός είναι και αυτός διχασμένος. Οι υποστηρικτές της ομιλούμενης κατηγορούν τους προασπιστές της καθαρεύουσας ως προασπιστές της αμάθειας.

Με την ίδρυση του ελεύθερου ελληνικού κράτους στις αρχές του 19^{ου} αιώνα προκύπτει η ανάγκη προσδιορισμού της επίσημης ελληνικής γλώσσας. Επίσημη γλώσσα είναι η γλώσσα ενός κράτους που είναι νομοθετικά κατοχυρωμένη ως γλώσσα όλων των διοικητικών λειτουργιών ενός κράτους. Η επιλογή της επίσημης γλώσσας ενός κράτους καθορίζεται από κοινωνικοπολιτικούς παράγοντες ενώ συχνά υπάρχει ταύτιση ανάμεσα σε επίσημη και εθνική γλώσσα. Δεν είναι λίγες οι φορές που στην ιστορία ενός κράτους παρατηρείτε ότι η γλώσσα που έχει επιλεχθεί ως επίσημη δεν είναι η γλώσσα που μεταχειρίζεται ο λαός για τις καθημερινές του συναλλαγές και διαπραγματεύσεις. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος το 1911 λόγω εντονотάτων πιέσεων από ποικίλους χώρους αναγκάζεται να υπερασπιστεί και να ψηφίσει στο νέο Σύνταγμα άρθρο που ορίζει ως επίσημη γλώσσα του ελληνικού κράτους την καθαρεύουσα παρά το γεγονός ότι ο ίδιος υπήρξε υπέρμαχος της δημοτικής ή ομιλούμενης γλώσσας.

Οι αντιδράσεις των υπερασπιστών της δημοτικής έντονες και η ατμόσφαιρα, ανάμεσα στα δυο στρατόπεδα, γιατί τόσοι υπήρξε ο

⁸ Φραγκουδάκη, Άννα. Η γλώσσα και το έθνος 1880 – 1980 : εκατό χρόνια αγώνες για την αυθεντική ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2001.

φανατισμός ανάμεσα στις δυο πλευρές ώστε έμοιαζαν με εχθρούς, τεταμένη. Η πτώση της κυβέρνησης του Βενιζέλου ξαναφέρνει στο προσκήνιο το ερώτημα καθαρεύουσα ή δημοτική; Μπορεί τελικά να διακριθεί ότι από το 1927 και έπειτα στοιχεία της δημοτικής έχουν εισέλθει στο γραπτό λόγο. Το 1939 ο Ιωάννης Μεταξάς θα επιβάλλει την δικτατορία και θα καταγγείλει τους δημοτικιστές ως άτομα που ζημιώνουν το έθνος και τη πατρίδα.

Η μεταπολίτευση είναι η περίοδος εκείνη κατά την οποία η δημοτική (1976) θα οριστεί τελικά ως επίσημη γλώσσα του ελληνικού κράτους και αυτή τη γλώσσα ομιλεί ο ελληνικός λαός μέχρι και σήμερα. Το λεξιλόγιο της νεοελληνικής γλώσσας απαρτίζεται από λέξεις που είναι κληρονομημένες, από δάνεια που δέχθηκε από άλλες γλώσσες λόγω των σχέσεων που είχαν οι Έλληνες με αυτούς τους λαούς αλλά και από νεόπλαστες λέξεις που δεν είναι τίποτε άλλο παρά η δημιουργία και η ένταξη στο ελληνικό λεξιλόγιο λέξεων που δεν προϋπήρχαν για να εκφραστούν νέοι όροι και καταστάσεις που παλαιότερα δεν υπήρχε η ανάγκη να εκφραστούνε.

2.7 Το ελληνικό αλφάβητο

Στην Ελλάδα χρησιμοποιήθηκαν διάφορα αλφάβητα τελικά όμως το ελληνικό αλφάβητο που επικράτησε ήταν ένα αλφάβητο που δημιουργήθηκε με βάση το φοινικικό. Οι Έλληνες τροποποίησαν το φοινικικό αλφάβητο με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι ευχερέστερη η καταγραφή της δικής τους γλώσσας. Δεν θεωρείτε λοιπόν απίθανο η εισαγωγή και η μετατροπή του φοινικικού αλφάβητου να έγινε κάπου στη Συρία ή στις ακτές της Φοινίκης όπου υπήρχαν εγκατεστημένοι Έλληνες ή ακόμα τη Κρήτη ή τη Ρόδο. Μια άλλη άποψη υποστηρίζει ότι το φοινικικό αλφάβητο εισήλθε και τροποποιήθηκε για να προκύψει το ελληνικό στη περιοχή του Αιγαίου όπου υπήρχαν Φοίνικες. Υπάρχει και μια τρίτη άποψη που συσχετίζει τον τρόπο παραλαβής με τον γεωγραφικό χώρο της Εύβοιας. Το ζήτημα είναι αρκετά περίπλοκο και οι απαντήσεις δεν έχουν βρεθεί ακόμα. Πάντως είναι γεγονός ότι το ελληνικό αλφάβητο στηρίχθηκε στο φοινικικό και ότι οι Έλληνες μετέτρεψαν το φοινικικό αλφάβητο από συλλαβογραφικό σε φωνολογικό. Η

προσαρμογή του φοινικικού αλφάβητου σε ελληνικό πρέπει να έγινε από κάποιους οι οποίοι κατείχαν αρκετά καλά και τις δυο γλώσσες. Το ελληνικό αλφάβητο χρονολογείτε πριν από τον 8^ο αιώνα. Τα στοιχεία που ενισχύουν την άποψη ότι το ελληνικό αλφάβητο υπήρχε και πριν από τον 8^ο αιώνα είναι:

- Το αλφάβητο στην επιγραφή του Διπύλου που χρονολογείτε στα τέλη του 8^{ου} αιώνα εμφανίζεται αρκετά ανεπτυγμένο.
- Τον 8^ο αιώνα οι Χαλκιδείς μετέφεραν στην Ν. Ιταλία το δυτικό αλφάβητο που υποστηρίζεται ότι είναι πρόδρομος του λατινικού.
- Οι σχέσεις των Ελλήνων με τους Φοίνικες ανάμεσα στον 12^ο και 9^ο αιώνα εμφανίζονται ως εξαιρετικές.
- Τα γράμματα του πρώιμου ελληνικού αλφαβήτου παρουσιάζουν αρκετές ομοιότητες με τα φοινικικά που χρησιμοποιούνταν την περίοδο του 11^{ου} –9^{ου} αιώνα.
- Από την αρχή του 8^{ου} αιώνα είχαν αρχίσει να καταγράφονται οι νικητές των ολυμπιακών αγώνων.⁹

Το γεγονός είναι όμως ότι δεν έχουν διασωθεί στοιχεία όπως επιγραφές που να τεκμηριώνουν την ύπαρξη του ελληνικού αλφαβήτου πριν τον 8^ο αιώνα και αυτό γιατί τέτοιες επιγραφές δεν μπόρεσαν να διασωθούν λόγω φθοράς του υλικού τους ή δεν έχουν ακόμα ανακαλυφθεί.

Τα συστήματα γραφής που χρησιμοποιήθηκαν στον ελληνικό χώρο πριν προκύψει το ελληνικό αλφάβητο είναι :

⁹ Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) : Ιστορία της ελληνικής γλώσσας από τις αρχές ως την ύστερη αρχαιότητα. Θεσσαλονίκη : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2001.

- Ιερογλυφική ή εικονική γραφή : πρόκειται για εικονογραφική γραφή που δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί και δείγματα αυτής της γραφής βρέθηκαν σε σφραγιδολίθους στα ανάκτορα της Κνωσού.
- Γραμμική Α : πρόκειται για συλλαβογραφική γραφή που δεν έχει αποκρυπτογραφηθεί. Η γραφή αυτή περιλαμβάνει ιδεογράμματα δηλαδή κλάσματα, σημεία στίξης, αριθμούς, παραστάσεις αντικειμένων και χαρακτήρες που συνδυάζονται για να σχηματίσουν ομάδες. Κείμενα της γραφής αυτής μαρτυρούνται στη Κρήτη, τη Πελοπόννησο, τη Μικρά Ασία και το Ισραήλ και βρίσκονται χαραγμένα πάνω σε πινακίδες, πήλινα σφαιρίδια, πηλό πέτρα αγγεία και άλλα υλικά.
- Γραμμική Β : πρόκειται για συλλαβογραφική γραφή και ουσιαστικά για την εξέλιξη της γραμμικής Α . Στη γραφή αυτή υπάρχουν 90 συλλαβογράμματα και 260 ιδεογράμματα. Επιπλέον κάθε γράμμα αντιστοιχεί σε μία λέξη.
- Κυπριακό συλλαβάριο : πρόκειται για γραφή που μοιάζει αρκετά με την γραμμική β' η οποία έχει 55 συλλαβογράμματα. Τα συλλαβογράμματα είναι γραμμικοί χαρακτήρες χωρίς εικονικό περιεχόμενο.
- Φοινικική γραφή : υπήρξε ο πρόδρομος της ελληνικής αφού από αυτή η ελληνική δέχθηκε πολλά στοιχεία.¹⁰

Είναι γεγονός ότι αλφάβητο διαδόθηκε πολύ γρήγορα μια που έδινε τη δυνατότητα της καταγραφής και ταξινόμησης εμπορικών συναλλαγών καθώς και πολιτικών και ιδιωτικών εγγράφων και λογοτεχνικών έργων. Το ελληνικό αλφάβητο αποτέλεσε μεγάλο πλεονέκτημα για τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού σε άλλους λαούς . Το αλφάβητο έδωσε την δυνατότητα στους Έλληνες να καταγράψουν ποικίλους τομείς της ανθρώπινης δράσης σε πινακίδες ή υλικό άλλης μορφής και δεν ήταν λίγοι οι λαοί που

¹⁰ Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Άγκυρα, 1986.

επηρεάστηκαν και χρησιμοποιήσαν ή δανείστηκαν γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου για να δημιουργήσουν ή να εμπλουτίσουν το δικό τους αλφάβητο.

2.8 Η αξία της ελληνικής γλώσσας

Η ελληνική γλώσσα είναι μια ιδιαίτερη γλώσσα και η αξία της σε γλωσσολογικό επίπεδο σταθερή και αξιοσημείωτη. Υπάρχουν πολλοί λόγοι που καθιστούν την ελληνική γλώσσα ως μια από τις σημαντικότερες σε παγκόσμιο επίπεδο. Αρχικά θα πρέπει να αναφερθεί ότι η ελληνική είναι η μοναδική γλώσσα που εμφανίζει μια ιστορία μακρά και διαχρονική. Η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται ως μέσω έκφρασης εδώ και 4.000 χρόνια και η γραπτή παρουσία της χρονολογείται εδώ και 3.500 χρόνια.¹¹

Ο λόγος αυτός δεν είναι ο μοναδικός για τον οποίο η ελληνική γλώσσα είναι βαρυσήμαντη στη ιστορία των γλωσσών. Η ελληνική γλώσσα διαθέτει ένα παρά πολύ πλούσιο λεξιλόγιο και δεν είναι λίγες οι γλώσσες που σπεύδουν σε αυτή για να δανειστούν λέξεις έτσι ώστε να μπορέσουν να εκφράσουν νοήματα στη δική τους γλώσσα. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες λέξεις που χρησιμοποιούνται για να εκφράσουν ορολογία στο τομέα των επιστημών έχουν ελληνικές ρίζες. Επιπλέον η ελληνική γλώσσα παρουσιάζει τη δυνατότητα έκφρασης μίας έννοιας με περισσότερους από ένα τρόπους και αυτό γιατί διαθέτει ένα λεξιλόγιο ιδιαίτερα πλούσιο. Η ελληνική γλώσσα λοιπόν έχει ιδιαίτερη αξία όχι μόνο για τον ελληνικό λαό που οφείλει να τη σέβεται, να γνωρίζει την ορθή χρήση της και να την διαφυλάξει αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω των ιδιοτεροτήτων της.

¹¹ Υπουργείο Πολιτισμού. Ελληνική μια πάντοτε σύγχρονη γλώσσα. Αθήνα: Υπουργείο πολιτισμού, 1992.

2.9 Το λεξιλόγιο της ελληνικής γλώσσας

Η ελληνική γλώσσα διαθέτει ένα λεξιλόγιο ιδιαίτερα πλούσιο το οποίο όμως διαμορφώθηκε στο πέρασμα των χρόνων καθώς η γλώσσα εξελισσόταν. Έτσι θα μπορούσε να ειπωθεί ότι το ελληνικό λεξιλόγιο διακρίνεται σε τρεις κατηγορίες με βάση την προέλευση των λέξεων.

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τις λέξεις εκείνες που ανήκαν πάντα στην ελληνική γλώσσα ή που εντάχθηκαν σε αυτή κατά την αρχαιότητα. Τέτοιες λέξεις είναι οι ινδοευρωπαϊκές ή αρχικές λέξεις που είναι αρχαίες ελληνικές λέξεις που χρησιμοποιούσαν οι πρόγονοι των αρχαίων ελλήνων και που τις έφεραν μαζί τους όταν εγκαταστάθηκαν στην γεωγραφική περιοχή που αργότερα ονομάστηκε Ελλάδα. Ακόμα υπάρχουν οι επονομαζόμενες από τους γλωσσολόγους προελληνικές λέξεις που δεν είναι άλλες παρά οι λέξεις που οι ελληνικές φυλές πήραν από λαούς που βρήκαν στο γεωγραφικά ελληνικό χώρο όταν μετακινήθηκαν για να εγκατασταθούν σε αυτόν. Επιπλέον στη κατηγορία αυτή εντάσσονται οι λέξεις που εισήλθαν στο ελληνικό λεξιλόγιο από ανατολικούς λαούς όπως οι Φοίνικες, Εβραίοι, Πέρσες και Σήμιτες λόγω της επαφής και των λαών αυτών με τους Έλληνες σε πνευματικό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο εμπορικών συναλλαγών. Επίσης υπάρχουν στο ελληνικό λεξιλόγιο εβραϊκές και αραμαϊκές λέξεις γεγονός που οφείλετε στη χριστιανική θρησκεία και τον ασπασμό της από μεγάλο μέρος Ελλήνων. Πολλές είναι και οι λέξεις οι λατινικές που η επίδρασή τους παρατηρείται κυρίως στους τελευταίους προχριστιανικούς αιώνες μέχρι και την πρώτη χριστιανική χιλιετηρίδα.

Στη δεύτερη κατηγορία εντάσσονται οι λέξεις που εισήλθαν στο ελληνικό λεξιλόγιο από το μεσαίωνα μέχρι περίπου το 1800 από λαούς με τους οποίους οι Έλληνες ήρθαν σε επαφή άλλοτε για λόγους εμπορικούς, οικονομικούς και άλλοτε λόγω της κυριαρχίας αυτών των λαών σε εδάφη ελληνικά. Έτσι στο ελληνικό λεξιλόγιο μπορεί να διακριθεί η επίδραση από τους βαλκανικούς λαούς, από το τούρκικο λεξιλόγιο, αλλά και η επίδραση από τους Άραβες. Βασική ομοιότητα ανάμεσα στις λέξεις της πρώτης και της δεύτερης κατηγορίας ότι υπήρξε η αφομοίωση τους με τέτοιο τρόπο ώστε οι

λέξεις εξελληνίστηκαν απέκτησαν δηλαδή εξωτερική ελληνική μορφή και την ελληνική κλίση αλλά ακόμα σχηματίστηκαν λέξεις με βάση αυτές. Η αφομοίωσή τους ήταν τέτοια που ακόμα και σήμερα στη χρήση τους δεν ξενίζουν αλλά μεγάλο μέρος του ελληνικού πληθυσμού στις θεωρεί ελληνικές.

Η τελευταία κατηγορία απαρτίζεται από λέξεις που ήρθαν στο ελληνικό λεξιλόγιο στην αρχή του περασμένου αιώνα και είναι λέξεις λόγιες και λαϊκές αλλά και λέξεις ξένες. Η επικοινωνία με τους λαούς της δυτικής Ευρώπης συνέβαλε αποφασιστικά στην εισαγωγή ξένων λέξεων στο ελληνικό λεξιλόγιο. Οι λέξεις αυτές χρησιμοποιούνται από τους Έλληνες όμως δεν έχουν αφομοιωθεί τόσο ώστε να τις θεωρούν ελληνικές δηλαδή δεν μοιάζουν στην εξωτερική τους μορφή με τις ελληνικές, και αυτό δεν τροποποιήθηκαν φωνητικά ή μορφολογικά. Οι περισσότερες από αυτές μάλιστα έγιναν γνωστές και άρχισαν να χρησιμοποιούνται αρχικά από την ελληνική ανώτερη κοινωνική τάξη και ως επί το πλείστον χρησιμοποιήθηκαν για να εκφράσουν έννοιες των επιστημών ή του πολιτισμού. Τέτοιες είναι αγγλικές, γερμανικές αλλά και γαλλικές λέξεις. Επιπλέον υπάρχουν και οι λέξεις εκείνες που δανείστηκαν οι άλλοι λαοί από τα πρωτοελληνικά τις τροποποίησαν και έπειτα οι Έλληνες δανείστηκαν τις λέξεις αυτές τροποποιημένες και τις εισήγαγαν στο λεξιλόγιο τους. Λόγιες λέξεις ή νεολογισμοί είναι οι λέξεις που δημιούργησαν οι λόγιοι κάθε εποχής χρησιμοποιώντας σαν βάση την αρχαία ελληνική γλώσσα. Οι λέξεις αυτές αποτελούν το βασικό χαρακτηριστικό του επιστημονικού λόγου και οι τροποποιήσεις που δέχθηκαν στο πέρασμα του χρόνου ήταν ελάχιστες. Οι λαϊκές λέξεις είναι οι λέξεις που προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά αλλά τις καθιέρωσε ο ελληνικός λαός και στο πέρασμα του χρόνου δέχθηκαν πολλές τροποποιήσεις.

2.10 Η Ελληνική γλώσσα σήμερα

Η ελληνική γλώσσα παρά το γεγονός ότι είναι μια από τις γλώσσες με το πιο πλούσιο λεξιλόγιο δανείζεται ολοένα και περισσότερες λέξεις ξένες και κυρίως αγγλικές. Οι λέξεις αυτές στη σημερινή εποχή διεισδύουν στη

γλώσσα με τρομακτικά γρήγορους ρυθμούς αφομοιώνονται το ίδιο γρήγορα συχνά παραμερίζουν ελληνικές λέξεις τόσο ώστε μια έννοια να εκφράζεται με μία ξένη λέξη τόσο πολύ στην καθημερινή ζωή ώστε η ελληνική λέξη να μην μπορεί να ανακτηθεί εύκολα από την μνήμη. Το φαινόμενο αυτό δεν είναι μόνο ελληνικό αλλά εμφανίζεται και σε πολλές άλλες γλώσσες αλλά η έκτασή του δεν είναι η ίδια ούτε και το βάθος των συνεπειών του.¹⁰ Κάθε εθνικό σύνολο έχει τα δικά του χαρακτηριστικά και ανάγκες και οι συνέπειες καθορίζονται από την αδυναμία της γλώσσας που δέχεται την εισβολή και το βαθμό που την αποδέχεται.

Οι ξένες λέξεις εισβάλλουν σήμερα στη ζωή του έλληνα πολίτη μέσα από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης όπου σε πολλές διαφημίσεις παρατηρείτε ολοένα και περισσότερο η χρήση ξένων γλωσσών. Ακόμα παρατηρώντας κανείς τις επιγραφές των ελληνικών εμπορικών καταστημάτων μπορεί εύκολα να αντιληφθεί ότι το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών ονομάζεται με ξένο όνομα. Οι λέξεις αυτές αποτελούν καθημερινό λεξιλόγιο των ελλήνων πολιτών οι οποίοι χάρη ευκολίας ή και μόδας πολλές φορές παραγκωνίζουν την όμορφη γλώσσα μας χωρίς να συνειδητοποιούν το πόσο μεγάλο κακό της προκαλούν.¹² Η εξέλιξη της γλώσσας μας πραγματώνεται καθημερινά και υπεύθυνοι για την εξέλιξη αυτή δεν θεωρούνται μόνο οι λόγιοι της κάθε εποχής αλλά όλοι οι έλληνες πολίτες. Η ύπαρξη των ξένων λέξεων αλλά και των ξένων φράσεων σε μία γλώσσα και η εγκατάστασή τους στη γλώσσα αυτή αποτελεί μεγάλο πρόβλημα για την γλώσσα καθώς αυτή χάνει στοιχεία της αφού τα αντικαθιστά με ξένα.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε κάθε εποχή ορισμένα έθνη πραγματοποιούν ανακαλύψεις που σχετίζονται άλλοτε με τη τεχνολογία, με την ιατρική αλλά και με νέους τρόπους ζωής. Όπως είναι φυσικό τα έθνη αυτά δίνουν όνομα στη ανακάλυψή τους προερχόμενο από τη γλώσσα τους η εισαγωγή αυτών των λέξεων στο λεξιλόγιο μιας άλλης γλώσσας δε θα μπορούσε σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ανούσια όμως η εισαγωγή ξένων λέξεων σε μια γλώσσα για έννοιες που προϋπήρχαν ουσιαστικά δεν εξυπηρετεί πουθενά.

¹² Francisco R. Adrados. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2003.

Αποτελεί χρέος του κάθε λαού η προστασία της γλώσσας του και η προσπάθεια της μειωμένης εισαγωγής ξένων λέξεων σε αυτή.

2.11 Ιδιαιτερότητα της ελληνικής γλώσσας

Η ιδιαιτερότητα της ελληνικής γλώσσας είναι αδιαμφισβήτητη και προκύπτει μέσα από βασικά χαρακτηριστικά της. Αρχικά η ελληνική γλώσσα είναι η γλώσσα εκείνη που χρησιμοποιείται για να εκφραστούν προηγμένες μορφές σκέψεως αλλά και καινούργιες έννοιες σε ποικίλους τομείς. Επιπλέον παρατηρείτε ότι η ελληνική γλώσσα χρησιμοποιείται από το δυτικό προηγμένο πολιτισμό σε τομείς όπως η πολιτική αλλά και οι επιστήμες. Ακόμα διαθέτει μια παράδοση προφορική 4.000 χρόνων. Επίσης υπάρχει άρρηκτος δεσμός ανάμεσα στις διάφορες φάσεις της γλώσσας και κατείχε ιδιαίτερη θέση στις μορφές παιδείας και εκπαίδευσης στο δυτικό πολιτισμό. Η ελληνική γλώσσα παρουσιάζει τα παραπάνω χαρακτηριστικά που αυτά την κάνουν να αποτελεί μια ιδιάζουσα μορφή στην ιστορία των παγκόσμιων γλωσσών.

3.1 Εμφάνιση, εγκατάσταση και επέκταση των Τούρκων

Το Βυζαντινό κράτος είχε να αντιμετωπίσει αναρίθμητους εχθρούς και για το λόγο αυτό αναγκάστηκε να πραγματοποιήσει πολλούς αγώνες. Ένας από τους πιο επικίνδυνους εχθρούς για την Βυζαντινή αυτοκρατορία υπήρξαν οι Τούρκοι. Οι Τούρκοι ήρθαν από τα βάθη της Ασίας από τη Μογγολία. Ζούσαν ως νομάδες και το 1048 μ.Χ. ξεκίνησαν τις επιδρομές κατά της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στο 1302 μ.Χ. κατέλαβαν τη Προύσα, το 1329 μ.Χ. τη Νίκαια και το 1345 μ.Χ. τη Νικαυήδεια. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία την περίοδο αυτή υπήρξε ανούργωνη και ανέτοιμη για να αντιμετωπίσει ένα λαό όπως τους Τούρκους. Το 1350 μ.Χ. οι Τούρκοι κατακτούν την Καλλίπολη και έπειτα το 1354 μ.Χ. τη Θράκη και τη Μακεδονία. Ο Μουράτ ο Α' έχοντας αναπτύξει σπουδαίος το 1388 μ.Χ. συγκροτεί τους Τούρκους σε ισχυρή πολεμική δύναμη. Το 1453 η

Κεφάλαιο 3 Για την Τούρκικη Γλώσσα

υπόδουλης Ελλάδας. Το χρέος της σκλαβιάς ήταν για τους Έλληνες πολύ σκληρό. Οι απεινώσεις και οι εξαντλητικοί υπήρξαν καθημερινό φαινόμενο, η φορολογία αβάστακτη και η πείνα και η φτώχεια χαρακτήριζε κάθε ελληνικό σπίτι. Με τον αγώνα του 1821 οι Έλληνες κατορθώσαν να απαλλάξουν τον τουρκικό ζυγό και να απελευθερωθούν.¹³ Αρχικά απελευθερώθηκε η Πελοπόννησος, η Σπειρά Ελλάδα, οι Κυκλάδες, οι Σποράδες και η Εύβοια. Το 1876 ακολουθεί η απελευθέρωση της Θεσσαλίας ενώ το 1886 οι Τούρκοι πωλούν την Κίπριο στους Άγγλους. Οι αγώνες του ελληνικού έθνους το 1912 - 1913 έχουν ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση της Δυτικής Μακεδονίας, της Νοτίου Ηπείρου και των νησών του Αιγαίου.

Στο Α' παγκόσμιο πόλεμο η στήση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, Άγγλος και Γαλλίας σπένγεται στην οθωμανική αυτοκρατορία είχε αλλάξει

¹³ Σπυρίδης Σπυρίδης. Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Τάκη Μιχαήλ, 1995.

3.1 Εμφάνιση, εγκατάσταση και επικράτηση των Τούρκων

Το Βυζαντινό κράτος είχε να αντιμετωπίσει αναρίθμητους εχθρούς και για το λόγο αυτό αναγκάστηκε να πραγματοποιήσει πολλούς αγώνες. Ένας από τους πιο επικίνδυνους εχθρούς για την Βυζαντινή αυτοκρατορία υπήρξαν οι Τούρκοι. Οι Τούρκοι ήρθαν από τα βάθη της Ασίας από τη Μογγολία. Ζούσαν ως νομάδες και το 1048 μ.Χ. ξεκίνησαν τις επιδρομές κατά της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Στα 1302 μ.Χ. κατέλαβαν τη Προύσα, το 1329 μ.Χ. τη Νίκαια και το 1345 μ.Χ. τη Νικομήδεια. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία την περίοδο αυτή υπήρξε ανοργάνωτη και ανέτοιμη για να αντιμετωπίσει ένα λαό όπως τους Τούρκους. Το 1350 μ.Χ. οι Τούρκοι κατακτούνε την Καλλίπολη και έπειτα το 1354 μ.Χ. τη Θράκη και τη Μακεδονία. Ο Μουράτ ο Α΄ έχοντας ανακηρυχθεί σουλτάνος το 1388 μ.Χ. συγκροτεί τους Τούρκους μετατρέποντάς τους σε ισχυρή πολεμική δύναμη. Το 1430 μ.Χ. κατακτάτε η Θεσσαλονίκη. Στις 29 Μαΐου 1453 η Κωνσταντινούπολη πέφτει στα χέρια των Τούρκων ύστερα από επίθεση που ξεκίνησε τις πρώτες πρωινές ώρες. Ακολουθεί η κατάκτηση και της υπόλοιπης Ελλάδας. Τα χρόνια της σκλαβιάς ήταν για τους Έλληνες πολύ σκληρά. Οι ταπεινώσεις και οι εξευτελισμοί υπήρξαν καθημερινό φαινόμενο, η φορολογία αβάσταχτη και η πείνα και η φτώχεια χαρακτήριζε κάθε ελληνικό σπίτι. Με τον αγώνα του 1821 οι Έλληνες κατόρθωσαν να αποτινάξουν τον τουρκικό ζυγό και να απελευθερωθούν.¹³ Αρχικά απελευθερώθηκε η Πελοπόννησος, η Στερεά Ελλάδα, οι Κυκλάδες, οι Σποράδες και η Εύβοια. Το 1876 ακολουθεί η απελευθέρωση της Θεσσαλίας ενώ το 1888 οι Τούρκοι πουλάνε την Κύπρο στους Άγγλους. Οι αγώνες του ελληνικού έθνους το 1912 – 1913 έχουν ως αποτέλεσμα την απελευθέρωση της Δυτικής Μακεδονίας, της Νοτίου Ηπείρου και των νησιών του Αιγαίου.

Στο Α παγκόσμιο πόλεμο η στάση των ευρωπαϊκών δυνάμεων, Αγγλίας και Γαλλίας απέναντι στην οθωμανική αυτοκρατορία είχε αλλάξει

¹³ Σπυρώνης, Σταύρος Ι. Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Τάκη Μιχάλα, 1996.

ριζικά. Οι μεγάλες αυτές δυνάμεις επιθυμούσαν πλέον την διάλυση της αυτοκρατορίας και τη διανομή των εδαφών της. Ο πόλεμος αυτός επηρέασε άμεσα ή έμμεσα τους μισούς κατοίκους του πλανήτη. Τα μέτωπα που διαμορφώθηκαν ήταν το ανατολικό, το δυτικό και το βαλκανικό. Η Ελλάδα τάχθηκε με το μέρος της Αντάντ προσδοκώντας ευνοϊκή μεταχείριση με τη λήξη του πολέμου. Η λήξη του πολέμου βρίσκει τους Έλληνες στο πλευρό των νικητών ενώ την οθωμανική αυτοκρατορία μισοδιαλυμένη. Με τη λήξη του πολέμου οι Έλληνες αποκτούν τη Δυτική και Ανατολική Θράκη και πατάνε στη Σμύρνη. Με τη μικρασιατική καταστροφή το 1922 χάνεται από τα ελληνικά χέρια η Σμύρνη, η Ίμβρος και η Τένεδος και η ανατολική Θράκη. Η Σμύρνη καίγεται και οι χιλιάδες Έλληνες ξεριζώνονται. Οι πρόσφυγες έχοντας χάσει βίος και σπιτικό αλλά και το πιο σημαντικό την πατρίδα τους άρχισαν τον αγώνα για την επιβίωση και θεωρούνταν τυχεροί αφού είχαν διασωθεί από μια τέτοια τραγωδία όπως η μικρασιατική καταστροφή. Το 1974 οι Τούρκοι αποβιβάζονται στη Κύπρο και κατακτούν το 40% του νησιού. Η Κύπρος παραμένει ακόμα ένα άλυτο πρόβλημα ανάμεσα σε Τούρκους και Έλληνες.

3.2 Λόγοι επίδρασης της τούρκικης γλώσσας στην ελληνική

Οι πρώτες γλωσσικές επαφές ανάμεσα στην ελληνική και τη τούρκικη γλώσσα χρονολογούνται γύρω στον 11^ο αιώνα που παρατηρείτε η εμφάνιση των πρώτων τούρκικων φύλων στα ανατολικά σύνορα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Η ελληνική γλώσσα άρχισε να δέχεται τα πρώτα της δάνεια από την τουρκική περίπου το 15^ο αιώνα. Η γλωσσική και πολιτιστική σχέση των δυο λαών ξεκίνησε ουσιαστικά όμως με την πτώση της Κωνσταντινούπολης και διάρκεσε μέχρι το 1922 που πραγματοποιήθηκε η ανταλλαγή πληθυσμών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία.

Η λαίλαπα της τούρκικης κατάκτησης υπήρξε η πιο φοβερή για τον ελληνικό λαό και για τέσσερις αιώνες περίπου καταλυτική σε ποικίλες εκδηλώσεις του ελληνισμού. Η τούρκικη επίδραση ήταν σκοταδιστική για όλους τους τομείς της ελληνικής δράσης και βασική αιτία της επίδρασης αυτής δεν ήταν άλλη από την παρουσία των Τούρκων στα ελληνικά χώματα. Επίδραση που υπήρξε πάρα πολύ έντονη και τα αποτελέσματά της φαντάζουν ακόμα και σήμερα μέσα από την ομιλία αλλά και την γραφή των Ελλήνων αφού δεν είναι λίγες οι λέξεις που υιοθετήθηκαν και χρησιμοποιούνται μέχρι και σήμερα από τον ελληνικό λαό.

Η τούρκικη επίδραση είναι αισθητή μέσα από την σωρεία των λέξεων που εισήλθαν στην ελληνική γλώσσα. Η γλώσσα του κατακτητή διείσδυσε ολοένα και περισσότερο και η απαλλαγή του ελληνικού λαού από την οδυνηρή αυτή κατάσταση στάθηκε αδύνατη. Η επίδραση αυτή εμφανίστηκε από τις πρώτες δεκαετίες έπειτα από την Άλωση της Πόλης. Τα κατάλοιπα της εξακολουθούν να υπάρχουν παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα αποτίναξε τον τουρκικό ζυγό εδώ και περίπου ενάμιση αιώνα.

Η κατάκτηση ενός λαού συνήθως συνεπάγεται με τη γλωσσική δεσποτεία του κατακτητή. Η γλωσσική αυτή επιβολή συχνά συνδέεται με την αυστηρή συμπεριφορά του κατακτητή, συμπεριφορά που επέδειξαν οι Τούρκοι έναντι των Ελλήνων. Η καθημερινή επαφή του ελληνικού λαού με τη γλώσσα του κατακτητή στην αγορά, τη διοίκηση και τους υπόλοιπους τομείς της ανθρώπινης δράσης μια που η τούρκικη γλώσσα ήταν ο επίσημος φορέας των κατακτημένων ελλήνων για όλες τις συναλλαγές και για την ανταλλαγή οποιασδήποτε πληροφορίας συνέβαλλε στην εισαγωγή τούρκικων λέξεων στο ελληνικό λεξιλόγιο. Επιπλέον αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι την περίοδο της τουρκοκρατίας οι σουλτάνοι απαγόρευαν την λειτουργία των σχολείων. Ήταν η εποχή του θρυλικού κρυφού σχολείου. Η προσπάθεια του ελληνικού λαού για να αποφευχθεί η γλωσσική υποδούλωση υπήρξε έντονη αλλά τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα. Την εποχή εκείνη η γλώσσα που ομιλούσε ο ελληνικός λαός, η φυσική δηλαδή γλώσσα διέφερε πολύ από την γλώσσα της γραφής που δεν ήταν άλλη παρά η καθαρεύουσα. Η αρχαιολατρία των λόγιων της εποχής που προσπάθησαν να διατηρήσουν καθαρή δηλαδή χωρίς ξένα στοιχεία την αρχαία ελληνική και παράλληλα να την επιβάλλουν στον

ελληνικό λαό ως γλώσσα της καθημερινής ομιλίας έφερε τα αντίθετα αποτελέσματα και οδήγησε στην εισαγωγή τούρκικων λέξεων στη καθημερινή ομιλούμενη γλώσσα.

Οι λόγιοι εκείνοι την εποχή εκείνη και κάτω από τις υπάρχουσες συνθήκες θα έπρεπε να ενισχύσουν την ελληνική ομιλούμενη γλώσσα την φυσική γλώσσα του λαού γιατί μόνο με τον τρόπο αυτό θα επιτύχαιναν την εισαγωγή ελάχιστων τούρκικων στοιχείων στην ελληνική γλώσσα.¹⁴ Κάτι τέτοιο όμως δε συνέβη ποτέ και ο απλός λαός θέλοντας να εκφράσει κάποιες έννοιες και μην έχοντας την βοήθεια των πνευματικών ανθρώπων της εποχής επέτρεψε την εισαγωγή των τούρκικων λέξεων στο ελληνικό λεξιλόγιο για να δηλώσει με αυτές σημασίες που απουσίαζαν από το λεξιλόγιο της δημοτικής. Έτσι το αποτέλεσμα δεν ήταν άλλο από τη θλιβερή πραγματικότητα που ακόμα και σήμερα παρατηρείτε ο ελληνικός λαός συχνά εκφράζεται με τη χρήση τούρκικων λέξεων. Οι έλληνες υιοθέτησαν από τους Τούρκους λέξεις και φράσεις αυτούσιες αλλά και σε πολλές λέξεις παρενέβησαν σε συντακτικό, μορφολογικό, φωνολογικό αλλά και γραμματικό επίπεδο και στη συνέχεια τις ενσωμάτωσαν στο λεξιλόγιό τους.

Πολλές από τις λέξεις που εισήλθαν στο ελληνικό λεξιλόγιο ως δάνεια από την τουρκική είναι λέξεις που με την σειρά τους οι Τούρκοι τις δανείστηκαν από άλλους λαούς όπως για παράδειγμα από τους Άραβες ή τους Πέρσες. Αραβικές λέξεις λοιπόν είναι: μασαλάς, μετερίζι, μουντάρης, μουσαμάς και πολλές άλλες ενώ περσικές είναι οι λέξεις: λουλάς, ναργιλές, παντζούρι, πιλάφι, τουμπεκί και πληθώρα άλλων λέξεων. Παρά το γεγονός ότι οι λέξεις αυτές δεν είναι τουρκικές αλλά και οι Τούρκοι τις έχουν δανειστεί από άλλους λαούς θεωρούνται δάνεια της ελληνικής γλώσσας από την τουρκική και αυτό γιατί εκείνο που έχει την μεγαλύτερη σημασία είναι η επιβολή του δανειστή στο δανειζόμενο. Άλλος ένας λόγος για τον οποίο θεωρούνται δάνεια της ελληνικής γλώσσας από την τουρκική γλώσσα είναι γιατί τα δάνεια αυτά μαρτυρούν την σχέση που υπήρξε

¹⁴ Francisco R. Adrados. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2003.

ανάμεσα στους Έλληνες και τους Τούρκους και σε καμιά περίπτωση δε φανερώνουν τη σχέση του ελληνικού λαού με τους Άραβες ή τους Πέρσες.

Ο όγκος των λέξεων τούρκικης ετυμολογίας στο ελληνικό λεξιλόγιο μέχρι την ίδρυση του ελληνικού κράτους ήταν μεγάλος αλλά στη συνέχεια αποβλήθηκαν αρκετές τούρκικες λέξεις όμως παρά το γεγονός αυτό ακόμα και σήμερα στο ελληνικό λεξιλόγιο υπάρχει πληθώρα από αυτές. Το πιο λυπηρό είναι ότι οι Έλληνες σήμερα χρησιμοποιούν τούρκικες λέξεις για να εκφράσουν έννοιες που μπορούν να εκφραστούν με ελληνικές λέξεις και μάλιστα με απόλυτη ακρίβεια. Οι τούρκικες λέξεις που χρησιμοποιούνται έχουν αντίστοιχη ελληνική λέξη και μάλιστα σε ποσοστό 100% όμως η καταδυνάστευση του κατακτητή στον ελληνικό λαό κατόρθωσε να επιφέρει τον εκτουρκισμό της ελληνικής γλώσσας.

3.3 Λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η απαλλαγή της ελληνικής γλώσσας από τα τούρκικα στοιχεία

Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ο ελληνικός λαός είναι ελεύθερος εδώ και εκατόν ογδόντα περίπου χρόνια και όμως χρησιμοποιεί συνειδητά ή ασυνείδητα δυόμισι χιλιάδες περίπου τούρκικες λέξεις και αναρίθμητα επώνυμα τουρκικής καταγωγής. Είναι εθνική υποχρέωση όλων των Ελλήνων να αποτινάξουν από το λεξιλόγιό τους τις τούρκικες λέξεις και να τις αντικαταστήσουν με ελληνικές. Τα τούρκικα κατάλοιπα θα πρέπει να αποτελέσουν ένα θλιβερό παρελθόν.

Δεν είναι λίγοι οι λόγοι που υποστηρίζουν ότι η απαλλαγή της ελληνικής γλώσσας από τις τούρκικες λέξεις είναι απαραίτητη. Θεωρείτε ότι οι τούρκικες λέξεις και φράσεις ασκημαίνουν την ομιλία του ελληνικού λαού και τον παρουσιάζουν ως υποανάπτυκτο αφού θα έπρεπε να έχει απομονώσει τα ξένα στοιχεία και να τα εξοστρακίσει υποκινούμενος από την εθνική του αξιοπρέπεια όπως σε ανάλογες περιπτώσεις έπραξαν άλλα έθνη. Σύμφωνα λοιπόν με την άποψη αυτή αποτελεί υποχρέωση των Ελλήνων η αποβολή των τούρκικων στοιχείων από την ελληνική γλώσσα για δυο βασικούς λόγους. Ο πρώτος λόγος είναι το γεγονός ότι η ελληνική

γλώσσα είναι μια γλώσσα πλούσια και ο δεύτερος το γεγονός ότι η τούρκικη γλώσσα ήταν αλλά και παραμένει ως ένα βαθμό ακαλλιέργητη ιδίως την εποχή της επίδρασής της στην ελληνική. Οι υποστηρικτές της άποψης αυτής θεωρούνε ότι για λόγους εθνικής αξιοπρέπειας και κύρους πρέπει ο ελληνικός λαός να απαλλάξει την γλώσσα του από αυτό το μiasma δίνοντας της έτσι την ευκαιρία να αγγίξει το επίπεδο του πολιτισμού που της αρμόζει. Η ελληνική γλώσσα είναι μια από τις πιο λαμπρές γλώσσες πολιτισμού και αποτελεί για αυτή μεγάλο μειονέκτημα να έχει δεχθεί τόσα ξένα στοιχεία ιδίως από μια γλώσσα όπως η τούρκικη που δεν έχει εξαπλωθεί πέρα από τα σύνορα της επικράτειάς στην οποία ομιλείτε. Αξίζει να αναφερθεί ότι σήμερα η ελληνική γλώσσα σε αντίθεση με την τούρκικη διδάσκεται σε πολλά πανεπιστήμια του κόσμου λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της.

Η ανάγκη απελευθέρωσης της ελληνικής γλώσσας από τις τούρκικες λέξεις είναι μεγάλη και το εγχείρημα αυτό δεν είναι εύκολο όμως το κυριότερο είναι να πειστούνε όλοι οι Έλληνες ότι πρέπει να απελευθερωθεί η ελληνική γλώσσα από τα ξένα στοιχεία. Πρώτα από όλα όλοι εκείνοι που ενδιαφέρονται και κατανοούν την ανάγκη αποβολής των ξένων στοιχείων από την ελληνική γλώσσα θα πρέπει να οπλιστούν με θέληση και υπομονή και να πιστέψουν στη ιδέα αυτή. Αυτοί δεν είναι άλλοι από τους λόγιους κάθε εποχής, τους δασκάλους και όλους όσους επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα το πνευματικό επίπεδο του ελληνικού έθνους. Οι άνθρωποι των γραμμάτων και των τεχνών αλλά και όλοι όσοι αποτελούν πρότυπο για τους νέους θα πρέπει να κατανοήσουν την μεγάλη σημασία της θέσης που κατέχουν να ευαισθητοποιηθούν γύρω από τον τομέα της γλώσσας και να χρησιμοποιήσουν αυτοί πρώτα από όλους σωστά την ελληνική γλώσσα αποδεσμευμένη από τα κατάλοιπα της τουρκικής κατάκτησης. Έτσι μόνο σταδιακά θα μπορέσει να αποτελέσει συνείδηση για τον ελληνικό λαό η ελληνική γλώσσα δίχως τούρκικες λέξεις. Η προσπάθεια θα πρέπει να είναι οργανωμένη, ασταμάτητη, επιστημονική και τα αποτελέσματα δεν μπορούν να είναι άμεσα καθώς πολλές τούρκικες λέξεις έχουν ενσωματωθεί τόσο στην ελληνική γλώσσα ώστε ο απλός λαός τις θεωρεί πλέον ελληνικές. Για το λόγο αυτό απαραίτητη είναι η συμμαχία ανάμεσα στην υπομονή, την θέληση και το χρόνο. Μόνο οι τρεις αυτοί παράγοντες

σε συνδυασμό θα οδηγήσουν στο επιθυμητό αποτέλεσμα που δεν είναι άλλο από τον εξοστρακισμό των τούρκικων λέξεων από το ελληνικό λεξιλόγιο και την αντικατάσταση αυτών με τις αντίστοιχες ελληνικές.

3.4 Γενικές πληροφορίες για τη τούρκικη γραμματική

Η τούρκικη γλώσσα διαφέρει πολύ από τις υπόλοιπες γλώσσες που ήρθαν σε επαφή με την ελληνική και επέδρασαν σε αυτή. Πρόκειται για μια γλώσσα που ανήκει στην ουραλοαλταϊκή γλωσσική οικογένεια. Η τούρκικη γλώσσα παρουσιάζει αρκετές αποκλίσεις από την ελληνική σε μορφολογικό επίπεδο. Αρχικά αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι στην ελληνική γλώσσα υπάρχει άμεση σχέση ανάμεσα στη βάση της λέξης και στο μόρφημα ενώ στην τούρκικη γλώσσα η σχέση ανάμεσα στη βάση της γλώσσας και το μόρφημα είναι καθαρά μηχανική. Επιπλέον στη τούρκικη γλώσσα ο αριθμός ενικός ή πληθυντικός δεν δηλώνεται όταν εννοείτε από τα συμφραζόμενα. Σε αντίθεση με την ελληνική γλώσσα η τούρκικη εμφανίζει τη δυσκολία διάκρισης επιθέτων και ουσιαστικών. Ουσιαστικά ο ίδιος τύπος μιας λέξης χρησιμοποιείται άλλοτε ως ουσιαστικό και άλλοτε ως επίθετο. Αξιοσημείωτη είναι η απουσία του γραμματικού γένους καθώς επίσης και του οριστικού άρθρου. Ο σχηματισμός των σύνθετων λέξεων διαφέρει ριζικά στην τούρκικη γλώσσα. Έτσι ενώ στην ελληνική γλώσσα η σύνθετη σχηματίζεται με τη συνένωση των δυο λέξεων σε μια στη τούρκικη γλώσσα οι λέξεις διατηρούν την αυτονομία τους και παραμένουν ξεχωριστές με τη διαφορά ότι τροποποιείτε η κατάληξη της δεύτερης λέξης. Αναφορικά με τη μεγέθυνση των επιθέτων στη τούρκικη γλώσσα αναδιπλασιάζεται η πρώτη συλλαβή του επιθέτου με την παρέμβαση κάποιου συμφώνου που από λέξη σε λέξη ποικίλει.

3.5 Προσαρμογή τούρκικων ουσιαστικών στη ελληνική γραμματική

Η μεγαλύτερη κατηγορία τούρκικων δανείων στην ελληνική γλώσσα είναι ουσιαστικά που έχουν ως κατάληξη ένα σύμφωνο. Στη τούρκικη γλώσσα δεν υπάρχει γραμματικό γένος σε αντίθεση με την ελληνική γλώσσα. Έτσι τα περισσότερα ουσιαστικά μπορούν να δηλώνουν τόσο το αρσενικό όσο και το θηλυκό γένος με ελάχιστες εξαιρέσεις όπου χρησιμοποιούνται προσδιορισμοί έτσι ώστε να διασαφηνίζεται το γένος. Η εισαγωγή ενός τούρκικου ουσιαστικού λοιπόν στην ελληνική γλώσσα συνδέεται άμεσα με την κατάταξή του σε κάποιο από τα τρία γραμματικά γένη. Όσα ουσιαστικά εισήλθαν στη ελληνική γλώσσα σύμφωνα με τους κανόνες της γραμματικής έπρεπε να έχουν ένα από τα τρία γένη. Τα ουσιαστικά λοιπόν που δεν υποδηλώνουν κάποιο πρόσωπο απέκτησαν γένος ουδέτερο ενώ εκείνα που δηλώνουν ως προς το φύλο πρόσωπο απέκτησαν γένος όμοιο με το φύλο. Η ιδιαιτερότητα που παρουσιάζει η ελληνική γλώσσα σε σχέση με τη τούρκικη να μην δέχεται σε τελική θέση μια λέξης σύμφωνα πέρα από το τελικό σίγμα *ς* και το *ν* οδήγησε στην προσθήκη καταλήξεων προερχόμενων από την ελληνική γλώσσα στις τούρκικες λέξεις που εισήχθησαν σε αυτή. Οι καταλήξεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι κυρίως για να εκφραστεί το ουδέτερο γένος είναι η κατάληξη *-ι*.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
gem	γκέμ <i>ι</i>

Τα ουσιαστικά εκείνα που εντάχθηκαν στο αρσενικό γένος προσαρμόστηκαν στην ελληνική γλώσσα στις περισσότερες περιπτώσεις με τη προσθήκη της κατάληξης *-ης* ή *-ος* ή *-άς*. Η προσαρμογή των τούρκικων ουσιαστικών που έχουν κατάληξη σε τονισμένο *-é* και

δηλώνουν αρσενικό πρόσωπο στην ελληνική γλώσσα γίνεται με την προσθήκη του τελικού σίγμα –ς.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
bakal	μπακάλ <u>ης</u>
sultan	σουλτάν <u>ος</u>
baklava	μπακλαβ <u>άς</u>
teneke	ΤΕΝΕΚ <u>ές</u>

Στα ουσιαστικά θηλυκού γένους παρουσιάζεται ως επί το πλείστον η κατάληξη –α. Αξίζει να αναφερθεί ότι σε μερικά ουσιαστικά τούρκικης προέλευσης δεν προστέθηκαν καταλήξεις αλλά αντικαταστήθηκε το τελικό σύμφωνο που χρησιμοποιούνταν στη τούρκικη γλώσσα με κάποιο άλλο για φωνητικούς κυρίως λόγους.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
maydanoz	μαϊνταν <u>ός</u>

Επίσης υπάρχει μια ομάδα τούρκικων ουσιαστικών που έχουν ενταχθεί στην ελληνική γλώσσα ως ουδέτερα ενώ ουσιαστικά μπορούν να δηλώνουν τόσο το θηλυκό γένος όσο και το αρσενικό. Τα ουσιαστικά αυτά χρησιμοποιούνται ως ουδέτερα και η διάκριση του φύλου που υποδηλώνουν δεν μπορεί να είναι εμφανής παρά μόνο από τα συμφραζόμενα μια πρότασης.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
kerdes	καρντάσι

Επιπλέον υπάρχει μια κατηγορία ουσιαστικών που προσαρμόστηκαν στην ελληνική γλώσσα με παράληψη του τελευταίου συμφώνου. Πρόκειται για τροποποίηση που εμφανίστηκε και εδραιώθηκε καθαρά για λόγους φωνητικής προσαρμογής.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
yasemin	γιασεμί

Υπάρχει μια κατηγορία τούρκικων ουσιαστικών που κατά την εισαγωγή τους στην ελληνική γλώσσα ως ουσιαστικά ουδέτερου γένους με τη χρήση της κατάληξης **-ι** επειδή στη τούρκικη γλώσσα κατέληγαν σε **-ακ** οδηγήθηκαν ουσιαστικά στη δημιουργία υποκοριστικού.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη</u> <u>λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
çardak	τσαρδάκι

Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις διατηρήθηκε το υποκοριστικό ενώ παράλληλα δημιουργήθηκε και ένας άλλος τύπος με την αφαίρεση της κατάληξης **-ακ** και τη προσθήκη του **-ι**.

Παράδειγμα:

<u>Τούρκικη λέξη</u>	<u>Τροποποίηση</u>
şardak	τσαρδί

Η προσαρμογή των τούρκικων ουσιαστικών σε τονισμένο **-έ** που δηλώνουν αρσενικό πρόσωπο στην ελληνική γλώσσα γίνεται με την προσθήκη του τελικού σίγμα **-ς**. Επιπλέον τα περισσότερα ουσιαστικά τούρκικης προέλευσης έχουν τροποποιηθεί με τέτοιο τρόπο ώστε κλίνονται κανονικά εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις. Οι εξαιρέσεις αυτές οφείλονται στο γεγονός ότι κάποιες τούρκικες λέξεις που δηλώνουν έννοιες οι οποίες δεν υπάρχουν στον ελλαδικό χώρο και στις λέξεις αυτές δεν έγιναν τροποποιήσεις.

Κεφάλαιο 4
Οι επιδράσεις

4.1 Τούρκικα στοιχεία στην ελληνική γραμματική

Στην ελληνική γραμματική εμφανίζονται στοιχεία που αποτελούν ξενικές επιδράσεις. Μερικά από αυτά μπορεί να διασαφηνιστεί η γλώσσα προέλευσης τους ενώ σε κάποια δεν μπορεί να βρεθεί με ακρίβεια από ποια γλώσσα εισήλθαν στην ελληνική γλώσσα και αυτό γιατί τα στοιχεία αυτά συναντούνται σε περισσότερες από μια γλώσσες. Ξένα στοιχεία που εισήλθαν στην ελληνική γραμματική και πιθανολογείτε ή είναι βέβαιη ως γλώσσα προέλευσης η τούρκικη είναι:

- Τα δίψηφα σύμφωνα: Πρόκειται για τα σύμφωνα μπ, ντ, γκ, τζ, τσ. Οι φθόγγοι αυτοί δεν υπήρχαν στην ελληνική γλώσσα αλλά τους δανείστηκε η ελληνική από άλλες γλώσσες. Οι γλώσσες που πιθανολογείτε ότι ανήκει ο δανεισμός αυτός είναι η τούρκικη, η ιταλική, η σλαβική, η λατινική και η αλβανική.
 - Οι δίφθογγοι: Αναφορικά με τους δίφθογγους, ια, ιε, ιο, υα, εια, οια, οιε, οιο, οiou, αξίζει να αναφερθεί ότι είναι φθόγγοι της τουρκικής και σλαβικής γλώσσας.
 - Το φαινόμενο της πρόταξης: Η πρόταξη φωνηέντων στην αρχή μιας λέξης που ξεκινάει από σύμφωνο είναι φαινόμενο που συναντάτε στη τούρκικη μόνο γραμματική και είναι αδιαμφισβήτητα δανεισμός της ελληνικής γλώσσας από τη τούρκικη.
- Υποκοριστικά: Τα υποκοριστικά σχηματίζονται με τη γενική των επιθέτων και τη τούρκικη κατάληξη -cik, -cık.
- Παραγωγικές καταλήξεις: Οι παραγωγικές καταλήξεις που συναντάμε στο ελληνικό λεξιλόγιο και που προέρχονται από την τούρκικη επίδραση είναι:

- Η κατάληξη -λής. Πρόκειται για κατάληξη προερχόμενη από τη τούρκικη κατάληξη -li η οποία στη τούρκικη γλώσσα συμβάλει στο σχηματισμό επιθέτων από ουσιαστικά.
- Η κατάληξη -τσής, -τζής. Προέρχεται από την αντίστοιχη τούρκικη κατάληξη -ci, -ci που χρησιμοποιείται στη τούρκικη γλώσσα ως κατάληξη σε ουσιαστικά που εκφράζουν επαγγελματική ιδιότητα.
- Η κατάληξη -ές είναι κατάληξη προερχόμενη από την τούρκικη κατάληξη -e η οποία είναι κατάληξη ουσιαστικών.
- Η κατάληξη -ού είναι κατάληξη που αντιστοιχεί στη τούρκικη κατάληξη -u η οποία χρησιμοποιείται κυρίως σε θηλυκά ουσιαστικά.

Παραδείγματα τούρκικων καταλήξεων στην ελληνική γλώσσα

<u>Καταλήξεις</u>	<u>Παραδείγματα</u>
<u>-λής</u>	Μουστακαλής
<u>-τσής</u>	Παοκτσή / πασοκτσή
<u>-τζής</u>	Σουβλατζής / ταξιτζής / καφετζής / πλακατζής / σεκτζής / μπουγιατζής / βιολιτζής / μπετατζής / παγωτατζής / ψιλικατζής
<u>-ές</u>	Καφές / τενεκές / καναπές
<u>-ού</u>	Πλακατζού / γλυκατζού / καφετζού

4.2 Τούρκικες λέξεις στο ελληνικό λεξιλόγιο

Παρακάτω παρουσιάζονται ενδεικτικά μερικές από τις τούρκικες λέξεις που υπάρχουν ακόμα και σήμερα στο ελληνικό λεξιλόγιο.¹⁵

<u>Ελληνική Λέξη</u>	<u>Τούρκικη Λέξη</u>	<u>Ελληνική Ερμηνεία</u>
Αγάς	agas	Διοικητής περιορισμένης περιοχής
Αλής	alis	Στρατηγός
Αμανές	amanet	Λυπητερό ανατολίτικο τραγούδι
Βερεσέ	veresiye	πίστωση
Γιαβρούμ	Yabroum	μωρό
Γιακάς	yaka	Το υφασμάτινο μέρος του πουκαμίσου κοντά στη περιοχή του λαιμού
Γιαλαντζί ντολμάδες	Yalantzi-dolma	Ρύζι και κιμάς τυλιγμένα με αμπελόφυλλο ή λαχανόφυλλο
Γιασεμί	Yasemin	Φυτό με άσπρα ανθάκια
Γιαχνί	Yahni	Πατάτες με πολύ ντομάτας, αλάτι, λάδι και ρίγανη
Γινάτι	Inat	Πείσμα
Γιουβέτσι	Güvez	Κρέας με μακαρόνια σε πήλινο σκεύος
Γιούργια	Yüria	Έφοδος
Γιουρούσι	Yürürüm	Επίθεση, εισβολή
Γιουσουρούμ	Jusurum	Παζάρι
Γκέμι	Gem	Χαλινάρι
Γκιαούρης	Giaur	Δούλος
Γλέντι	Eglent	Διασκέδαση

¹⁵ Καντάς, Κώστας Ιω. Λεξικό ξένων λέξεων στη γλώσσα μας : οι ξένες παραφυάδες της γλώσσας μας. Αθήνα: Σμυρنيωτάκης.

Γουρλής	Ugur	Τυχερός
Δερβένι	Dernent	Στενό πέρασμα
Δερβίσης	Dervis	Καταφερτζής, λεβέντης
Ζαρζαβατικά	Zerzavat	λαχανικά
Ζάφτι	Zapti	δαμάζω
Ζόρισμα	Zor	Δυσκολία, πίεση
Ζορμπάς	Zorbas	Άκαμπτos. Αντάρτης οπλοφόρος που δεν υποτάσσεται εύκολα
Ζουρλός	Zurlus	Τρελός, φρενοβλαβής
Καβούκι	Kabuk	Κέλυφος
Κάλπικος	Kalp	Ψεύτικος
Καπάκι	Kapak	Σκέπασμα δοχείου
Καρπούζι	Karpuz	Υδροπέπονας
Κανταΐφι	Kantıf	Γλυκό τούρκικο
Κιόσκι	Kösk	Στέγασμα με ξύλα ή καλάμια
Κιοτεύω	Kotü	Δείχνω φόβο, δειλία
Κιούπι	Küp	Δοχείο, πιθάρι
Κισμέτ	Kismet	Η μοίρα, το πεπρωμένο
Κοτζάμ	Kocam	Μεγάλος
Κουρμπέτι	Gurbet	Καημός
Λουκουμάς	Lukma	Ζύμη από αλεύρι που ψήνεται και περιχύνεται με μέλι
Μαγκάλι	Mangal	Μεταλλική συσκευή
Μανάβης	Manav	Οπωροπώλης
Μαχαλάς	Mahala	Γειτονιά
Μπαγιάτεμα	Bayat	Πάλιωμα
Μπακίρι	Bakir	Χαλκός
Μπακλαβάς	Baklava	Γλυκό με μέλι, καρύδια και λάδι
Μπαλτάς	mpaltas	Τσεκούρι, ο πέλεκυς
Μπαξές	Banché	Κήπος
Μπαταξής	bataksi	Κακοπληρωτής
Μπατίρης	Batir	Φτωχός

Μπέης	Bey	Διοικητής περιοχής
Μπεκρής	Bekri	Μεθύστακας
Μπελάς	Bela	Βάρος, ενόχληση
Μπογιά	Boya	Χρώμα
Μπόγος	Boj	Χοντρό δέρμα
Μπούζι	Buz	Κρύο
Μπουλούκι	Bolluk	Πλήθος ανθρώπων
Μπουταλάς	Budala	Κουτός, ανόητος
Μπούτι	Butt	Μηρός
Νάζι	Naz	Σκέρτσο, χαριτωμένη κίνηση
Νταής	Day	Ψευτοπαλληκαράς
Νταντεύω	Dada	Περιποιούμαι, φροντίζω
Ντέρτι	Dert	Καημός
Ντόρτια	Dort	Τεσσάρια
Ντουβάρι	Duvar	τοίχος
Ντουμάνι	Duman	Μεγάλη φωτιά
Παπούτσι	Papuc	Υπόδημα
Ρεζίλι	Rezil	Διαπόμπευση, ντροπή
Ρεμάλι	Remal	Κάθαρμο. Αλήτης
Ρουσφέτι	Rusfet	Χάρη, εξυπηρέτηση
Σακάτεμα	sakat	Κτύπημα
Σεκλέτι	Siclet	Καημός
Σεργιάνι	Seyran	Περίπατος
Σοκάκι	Sokak	Γειτονιά
Σόμπα	Soba	Θερμάστρα
Σοβάς	Sova	Άσβεστης με άμμο
Σουλούπι	Sulup	Κατασκευή σώματος
Ταβάνι	Tavan	Οροφή
Ταπί	Tapu	Χωρίς χρήματα
Ταραμάς	Tarama	Αυγοτάραχο
Τεμπέλης	Tempel	Οκνηρός
Τουρλού	Turlu	Ανακατεμένα

Τουφέκι	Tufec	Όπλο
Τσακίρ	sekir	Κέφι
Τσακμάκι	cakmak	Αναπτήρας
Τσαμπουκάς	Cabuk	Ζοριλίκι
Τσαντίρι	Candir	Σκηνή
Τσαρδί	Cardak	Φτωχοκαλύβα
Τσαχπίνης	Capkin	Γοητευτικός
Τσουράπτι	Corap	Κοντές μάλλινες κάλτσες
Τσουρέκι	Corek	Αφράτο ψωμί με ζάχαρη
Φαράσι	Faras	Φτυαράκι
Φαρσί	Farsi	Πολύ καλά, άπταιστα
Φιντάνι	Fidan	Βλαστάρι
Φιρμάνι	Ferman	Διαταγή
Φουκαράς	Fucara	Φτωχός, άτυχος
Χαβαλές	Havale	Κουβέντα ευχάριστη
Χαγιατί	Hayat	Υπόστεγο
Χαζεύω	Haz	Παρατηρώ αφηρημένα
Χαϊρί	Hayir	Προκοπή
Χάλι	Hal	Άθλια κατάσταση
Χαμάλης	Hamal	Αχθοφόρος
Χαμπάρι	Habar	Δεν καταλαβαίνει
Χαμπέρι	Haber	Πληροφορία, είδηση
Χαράμι	Haram	Άδικα, ανώφελα
Χασάπης	Kasap	Κρεοπώλης
Χαφίές	Hafiye	Προδότης
Χουβαρντάς	Hovarda	Γενναιόδωρος
Χουζούρεμα	husur	Ανάπαυση
Χούι	Hui	Συνήθεια

Οι τούρκικες λέξεις που υπάρχουν στη ελληνική γλώσσα μπορούν να διαχωριστούν σε τρεις κατηγορίες:¹⁶

- 1^η Κατηγορία

Περιλαμβάνει τις λέξεις που έχουν τούρκικη ετυμολογία που είναι απλές λέξεις της καθημερινής ζωής και που μπορούν να αντικατασταθούν με ταυτόσημες ή συνώνυμες ελληνικές λέξεις. Οι λέξεις που περιλαμβάνονται στη κατηγορία αυτή θα πρέπει να αντικατασταθούν άμεσα γιατί ασκημαίνουν χωρίς κανένα λόγο την όμορφη ελληνική γλώσσα. Αναφέρονται ενδεικτικά οι λέξεις :

<u>Τούρκικη λέξη</u>	<u>Ελληνική λέξη</u>
Αγιάζι	Πάχνη
Αχτι	Εκδίκηση
Γιαπί	Οικοδομή
Ερίκι	Κορόμηλο
Ζουμπούλι	Υάκινθος
Καζάντι	Κέρδος
Καζίκι	Πάσσαλος
Καλέμι	Γραφίδα
Καλντερίμι	Λιθόστρωτο
Καβγαδίζω	Μαλώνω
Λαγούμι	Υπόνομος
Μπαγλαρώνω	Δέρνω
Μπαμπάς	Πατέρας
Παντζάρι	Κοκκινογούλι
Παραλής	Εύπορος
Σιντριβάνι	Πίδακας

¹⁶ Διζιρίκης, Γιάκοβος. Να ξετουρκέψουμε την γλώσσα μας. Αθήνα: Άγκυρα, 1975.

Σόι	Γένος
Φιντάνι	Βλαστάρι
Χαραμίζω	Σκορπίζω

• 2^η Κατηγορία

Περιλαμβάνει τις λέξεις που θα πρέπει να παραμείνουν για ένα χρονικό διάστημα στη γλώσσα μας γιατί δεν είναι εύκολο λόγω της μακροχρόνιας χρήσης τους να τις αντικαταστήσουμε άμεσα. Οι λέξεις αυτές θα πρέπει να εξοστρακιστούν από την ελληνική γλώσσα σταδιακά και με την βοήθεια του χρόνου. Πρόκειται για λέξεις που δεν μπορούν να αποβληθούν εύκολα από την ελληνική γλώσσα γιατί εκφράζουν έννοιες που για να εκφραστούν στη δημοτική θα χρειαζόταν δυο ή περισσότερες λέξεις, αποτελούνται από λίγες συλλαβές, μερικές από αυτές είναι επιφωνήματα, χρησιμοποιούνται μόνο μέσα σε συγκεκριμένες φράσεις και είναι χρήσιμες για τη καθημερινή ζωή. Ενδεικτικά μερικές από αυτές είναι:

<u>Τούρκικη Λέξη</u>	<u>Ελληνική Λέξη / Φράση</u>
Αλισβερίσι	Πάρε – Δώσε, δοσοληψία
Αμάν	Έλεος
Βερεσέ	Με πίστωση
Βούρ	Χτύπα, όρμηξε
Ζαμάνι	Χρόνια και ζαμάνια
Καβούκι	Κρύφτηκε στο καβούκι του
Καφάσι	Θα σου φύγει το καφάσι αν σου πω τι έγινε
Κουραμπιές	Μεταφορικά: Αυτός είναι κουραμπιές
Ντουμάνι	Ο καπνός από τα τσιγάρα με ντουμάνιασε
Τζάμπα	Χωρίς να πληρώσω τίποτα
Στράφι	Κάτι που ξοδεύτηκε άσκοπα
Ταψί	Χάλκινος μεγάλος δίσκος
Τσεβρές	Χρυσοκέντητο μαντήλι

- **3^η Κατηγορία**

Στη κατηγορία αυτή ανήκουν λέξεις τούρκικες που εκφράζουν τούρκικες έννοιες και χρησιμοποιούνται και από άλλες γλώσσες αναλλοίωτες. Μερικές από τις λέξεις αυτές είναι:

<u>Τούρκικες λέξεις που χρησιμοποιούνται αναλλοίωτες</u>
Αγάς
Αλλάχ
Βιλαέτι
Γενίσαρος
Γρόσι
Ιμάμης
Ισλάμ
Μαχαραγιάς
Μπουγιουρντί
Ρούπι
Σαλέπι
Τσαούσης
Φερετζές
Φιρμάνι
Φέσι
Χαρέμι

4.3 Προέλευση των ελληνικών επωνύμων

Στην αρχαία Ελλάδα το όνομα του πατέρα ήταν και το οικογενειακό όνομα με τη προσθήκη των καταλήξεων -είων, -ίων, -είδης, -ίδης, -ιάδης, -άδης. Στη κλασσική εποχή το παιδί αποκτά δικό του όνομα και καθώς μεγαλώνει

παίρνει και το όνομα του πατέρα σε γενική πτώση αλλά και όνομα του δήμου όπου ανήκει. Τα σημερινά επώνυμα έχουν τις ρίζες τους στη Βυζαντινή εποχή όπου το επώνυμο δηλώνει κάποια ιδιότητα του ατόμου που το κατέχει όπως το επάγγελμα, το αξίωμα, την καταγωγή, ή κάποιο γνώρισμα του χαρακτήρα του.

Τα σημερινά επώνυμα προέρχονται από το βαπτιστικό όνομα του πατέρα ή της μητέρας με τη προσθήκη κάποιας παραγωγικής κατάληξης, από τον τόπο καταγωγής, από το επάγγελμα, από στοιχεία του χαρακτήρα, από ονομασίες ζώων, φυτών ή μεταλλευμάτων, από οικογενειακές σχέσεις και από παρωνύμια ή παρατσούκλια.

Οι έλληνες ζώντας επί τέσσερις αιώνες περίπου κάτω από την τούρκικη κατάκτηση υιοθέτησαν πολλές τούρκικες λέξεις. Οι λέξεις αυτές μεταδόθηκαν από γενιά σε γενιά και έφτασαν ως της μέρες μας. Το γεγονός αυτό όμως δε σημαίνει ότι όλοι όσοι χρησιμοποιούν αυτές τις λέξεις γνωρίζουν την ετυμολογία τους, τη σημασία τους και τη προέλευσή τους. Αυτό ακριβώς συμβαίνει και με τα ελληνικά επώνυμα που το μεγαλύτερο μέρος τους προέρχεται από τούρκικες λέξεις. Υπάρχουν επώνυμα που το πρώτο τους συνθετικό είναι τούρκικης προέλευσης και άλλα που το δεύτερο συνθετικό προέρχεται από τούρκικες λέξεις, ενώ πρέπει να σημειωθεί ότι πολλά επώνυμα έχουν το πρώτο αλλά και το δεύτερο τούρκικες λέξεις. Για να γίνει αντιληπτό το εάν είναι ένα επώνυμο ελληνικό θα πρέπει να ερευνηθεί η ρίζα και η κατάληξη του. Οι τούρκικες καταλήξεις που συνήθως εμφανίζονται στα επώνυμα είναι:¹⁷

- Η τούρκικη κατάληξη -az με τη προσθήκη της ελληνικής κατάληξης -ης δίνουν τη κατάληξη -άζος, -άζης.
- Η κατάληξη -ac που προφέρεται στην ελληνική γλώσσα -άτσης.
- Η τούρκικη κατάληξη -an με τη προσθήκη της ελληνική κατάληξης -ης δίνουν τη κατάληξη -άνης.

¹⁷ Γιάνναρη, Α.Ν. Επίτομον Ελληνικόν Λεξικόν, Εν Αθήναις: 1891.

- Η τούρκικη κατάληξη -ki συμπληρωμένη με τις ελληνικές καταλήξεις -ας ή -ης ή -ος εμφανίζεται στα ελληνικά επώνυμα ως κατάληξη -ίκας, -ίκης, -ίκος.
- Η κατάληξη -ίτσας, -ιτσης, -ίτσος προέρχεται από τη τούρκικη κατάληξη -ic.
- Η κατάληξη που εμφανίζεται σε πληθώρα ελληνικών επωνύμων -ουγλου προέρχεται από την τούρκικη λέξη ogulu που σημαίνει γιός.
- Η κατάληξη των επωνύμων -λης δεν είναι τίποτε άλλο παρά η τούρκικη κατάληξη -li με τη προσθήκη του τελικού σίγμα.
- Επώνυμα που καταλήγουν σε -ουνας, -ουνης, -ουνος. Οι καταλήξεις αυτές προέρχονται από τη τούρκικη κατάληξη -un συμπληρωμένες από τις ελληνικές καταλήξεις -ας, -ης, -ος.
- Οι καταλήξεις των ελληνικών επωνύμων -ουνας, -ουνης, -ούνος προέρχονται από τη τούρκικη κατάληξη -un με τη προσθήκη της ελληνικής κατάληξης -ας, -ης, -ος.
- Επώνυμα που λήγουν σε -ουρας, -ουρης, -ουρος προέρχονται από τη τούρκικη κατάληξη -ur συμπληρωμένες από τις ελληνικές καταλήξεις -ας, -ης, -ος.
- Η τούρκικη κατάληξη -uz με τη βοήθεια της ελληνικής κατάληξης -ης, -ος δίνουνε τη κατάληξη -ουζος, -ουζης.
- Η τούρκικη κατάληξη -us με τη προσθήκη της ελληνικής κατάληξης -ης δίνει τη κατάληξη -ουσης.

- Επώνυμα που λήγουν σε -ούτσης και -ούτσος οι καταλήξεις τους έχουν σχηματιστεί από τη τούρκικη κατάληξη -uz με συμπλήρωμα της ελληνικής κατάληξης -ης, -ος.
- Επώνυμα που καταλήγουν σε -ούκης, -ούκος. Η κατάληξη αυτή προέρχεται από τη τούρκικη κατάληξη -uk συμπληρωμένη από την ελληνική κατάληξη -ης και -ος.
- Η τούρκικη κατάληξη -ma χαρακτηρίζει στη τούρκικη γλώσσα τα ουσιαστικά ενώ χρησιμοποιείται από την ελληνική με τη συμβολή του τελικού σίγμα προσφέροντας τη κατάληξη στα επώνυμα -μας.
- Επώνυμα που λήγουν σε -τσίκης, -τσίκος, -τζίκης, -τζίκος. Η κατάληξη αυτή προέρχεται από τη τούρκικη κατάληξη -cik συμπληρωμένη από την ελληνική κατάληξη -ης και -ος.
- Επώνυμα που λήγουν σε -τζης και -τσης οι καταλήξεις τους έχουν σχηματιστεί από τη τούρκικη κατάληξη -cu.

Μερικά από τα επώνυμα που είναι τούρκικης προέλευσης είναι τα ακόλουθα:¹⁸

<u>Πρόθεμα</u>	<u>Τούρκικη λέξη</u>	<u>Ετυμολογία της τούρκικης λέξης</u>	<u>Επώνυμο</u>
Αβαζ	Avaz	Φωνή	Αβαζόπουλος
Ασλαν	Aslan	Λιοντάρι	Ασλάνης
Γκιок	Gök	Γαλάζιος	Γκιοκας
Δελι	Deli	Τρελός, ανόητος	Δεληγιώργης
Ζορμπα	Zorba	Ταραξίας	Ζορμπάκης

¹⁸ Μαρινόπουλος, Ευάγγελος Χ. Ξενικές επιδράσεις στην ελληνική γλώσσα.
Αθήνα: χ.τ., 1995.

Καλαϊτζη	Kalayci	Γανωτής	Καλαϊτζής
Καμπα	Kapa	Χοντρός	Καμπάς
Καπο	Kapa	Χοντρός	Καποσταμάτης
Καρα	Kara	Μαύρος	Καραμανώλης
Κοτζια	Koca	Μέγας	Κορτζιάς
Μουρατ	Murat	Θέληση, επιθυμία	Μουρατίδης
Ντελη	Deli	Τρελός, ανόητος	Ντελάκης
Πεχλιβαν	Pehivan	Παλαιστής	Πεχλιβανίδης
Σαρι	Sari	Κίτρινος, ξανθός, ωχρός	Σαρόλου
Σερετ	Sirret	Κακία	Σερέτης
Τσακιρ	Cakir	Φαίος	Τσακίρης
Τσαμ	Cam	Πεύκο	Τσάμας
Τσαουσ	Cavus	Λογίας	Τσαουσίδης
Τσιωλ	Cöl	Έρημος	Τσιώλας
Τσολακ	Colak	Κουτσός	Τσολάκης
Χατζη	Haci	Προσκυνητής της Μέκκας	Χατζηνικόλας

Η ελληνοποίηση των επωνύμων δεν είναι μια διαδικασία δύσκολη. Ένα επώνυμο που έχει ως θέμα μια τούρκικη λέξη μπορεί να ελληνοποιηθεί εύκολα διατηρώντας την σημασία του. Για παράδειγμα το επώνυμο Σαρόλου

<u>Πρόθεμα</u>	<u>Τούρκικη λέξη</u>	<u>Ετυμολογία της τούρκικης λέξης</u>	<u>Επώνυμο</u>
Σαρι	Sari	Κίτρινος, ξανθός, ωχρός	Σαρόλου

μπορεί να εξαλειφθεί και να αντικατασταθεί με το επώνυμο Κίτρινος ή Ξανθός ή Ωχρός. Αρκεί λοιπόν να γνωρίζει κάποιος την προέλευση του θέματος του επωνύμου του και την ακριβή σημασία του, και να προσθέσει την ελληνική κατάληξη.

4.4 Κύρια Ονόματα

Τα κύρια ονόματα που υπάρχουν στην ελληνική γλώσσα και που προέρχονται από την επίδραση της τούρκικης γλώσσας σε αυτή είναι ελάχιστα. Τα ονόματα αυτά συναντούνται σήμερα σπάνια και κυρίως σε περιοχές που η τούρκικη παρουσία υπήρξε εντονότερη. Μερικά από αυτά θα μπορούσε κανείς να τα θεωρήσει επώνυμα όμως στη πραγματικότητα αποτελούν κύρια ονόματα που εισήχθησαν στο ελληνικό λεξιλόγιο από τη τούρκικη γλώσσα. Αξίζει να αναφερθεί ότι σχεδόν κανένα από αυτά δε χρησιμοποιείται σήμερα ως κύριο όνομα¹⁹.

Τούρκικα κύρια ονόματα που παρεισφρήσανε στην ελληνική γλώσσα

<u>Κύριο όνομα</u>	<u>Τούρκικη λέξη από την οποία προέρχεται και ετυμολογία της</u>
Βόσβας	Bos=κενός / bas=κεφαλή
Δεδές	Dede=παππούς
Κυριαζής	Kiraci=ενοικιαστής
Κυρμιδώλης	Kerem dolu=πλήρης μεγαθυμίας
Λεβέντης	Levet=ωραίος, γενναίος

¹⁹ Μαρινόπουλος, Ευάγγελος Χ. Ξενικές επιδράσεις στην ελληνική γλώσσα.
Αθήνα: χ.τ., 1995.

Μυρσίνη	Mersin=μυρτιά
Μέσιρος	Mesire=εξοχή
Παΐσιος	Bagis=χάρισμα
Πανταζής	Bandaci=οργανοπαίχτης φιλαρμονικής
Χουδίων	Huda=θεός
Χουρμούζιος	Hurma=καρπός του φοίνικα

4.5 Τοπωνύμια τούρκικης προέλευσης

Είναι γεγονός ότι στο γεωγραφικό χώρο που ονομάζεται σήμερα Ελλάδα υπάρχουν πολλά τοπωνύμια τούρκικης προέλευσης. Τα περισσότερα από αυτά αποτελούν συνέπεια της πολύχρονης κατάκτησης των Ελλήνων από τους Τούρκους οι οποίοι καθώς εγκαθίστανται στις ελληνικές περιοχές μετονομάζαν χωριά, πόλεις και περιοχές. Με το πέρασμα των χρόνων και την απελευθέρωση της Ελλάδας οι Έλληνες δεν φρόντισαν για την μετονομασία των περιοχών αυτών έτσι ώστε να τους παρέχουν ονομασία ελληνικής προέλευσης και αυτός είναι ο λόγος που σήμερα στον ελλαδικό χώρο συναντούμε πολλά τοπωνύμια τούρκικης προέλευσης. Αξίζει να αναφερθεί ότι με τη μικρασιατική καταστροφή οι πρόσφυγες που εισήλθαν στην Ελλάδα εγκαταστάθηκαν σε ποικίλες περιοχές στις οποίες έδωσαν την ονομασία του τόπου από τον οποίο προήλθαν οι ίδιοι προσθέτοντας στις περισσότερες περιπτώσεις μπροστά από την ονομασία του τόπου τη λέξη <<Νέα>>. Έτσι σήμερα στο ελλαδικό χώρο συναντάμε περιοχές που η ονομασία τους έχει τούρκικη ρίζα και άλλες που έχουν ακριβώς την ίδια ονομασία με περιοχές που σήμερα ανήκουν στην Τουρκία με τη προσθήκη της λέξης <<Νέα>>. Μερικές από τις ονομασίες που η ρίζα τους προέρχεται από τούρκικη λέξη είναι :

<u>Ονομασία ελληνικού τοπωνυμίου</u>	<u>Τούρκικη λέξη από την οποία προέρχεται</u>
Αβαρίτσα	Avare=αργόσχολος
Αβρακόντες	Anrat kontes=γυναίκα κόμισσα
Αγδίνες	Agda=γλεύκος
Αγκουσελιανά	Agul sel=δηλητηριασμένος χείμαρρος
Αδάμι	Adam=άνθρωπος
Αθίκια	Atik=αρχαίος, παλιός
Αϊδίνιο	Aydin=σεληνόφως
Αλποχώρι	Alp=γενναίος
Αμιράς	Âmir=διοικητής
Αμπάζι	Abaci=έμπορος υφασμάτων
Αμπάρια	Amba=αποθήκη σιτηρών
Αναζήρι	Ana=μητέρα
Άνω Δερβέρνι	Derven=ορεινή στενωπός
Άνω Ζήρια	Zira=δεκαδικός πήχης
Άνω Καλεντίνη	Kalinti=λείψανο
Άνω Καλέσια	Kalles=πανούργος
Άνω Κολυμπουγά	Kalin boga=χοντρός ταύρος
Άνω Κουρτέσι	Kurt=λύκος
Άνω Μαλάκι	Malak=βουβαλάκι
Άνω Μαχαλάς	Mahalle=συνοικισμός
Άνω Μετάπα	Mehtar=πανσέληνος
Άνω Πασακάκι	Pasa=πασάς
Άνω Σούλι	Shullë=προσήλιο
Αποσελέμι	Selem=παράσιτος, χαραμοφάης
Αρετσού	Araci=ενδιάμεσος
Βαρδάλη	Vardali=προσεκτικός
Βραχλιά	Bahtli=τυχερός
Βελέσιο	Beles=δωρεάν
Βελεστίνο	Beles=δωρεάν

Γαλάτιστα	Galat=σφάλμα
Γιαννίτσι	Yeniçeri=γενίτσαρος
Γουλεδιανά	Kule=φρούριο
Γουριανά	Gur=πέτρα
Δελιανά	Deli=τρελός
Δερβενάκια	Derbent=στενό πέρασμα
Δερβένι	Derbent=στενό πέρασμα
Δουλιανά	Doul=χήρα
Καβάκια	Kanak=λεύκη
Καβάλα	Kaval=αυλός
Καλαμπάκα	Kala=φρούριο
Καλέντζι	Kaleci=φύλακας
Καραγάτσι	Karagaz=μαύρο δέντρο
Καραμπουρνάκι	Kara=μαύρος+burun=μύτη
Μαλούνι	Mal=κτήμα
Μονή Κουδούμα	Kudum=μεταλλικό τύμπανο
Μούνδρος	Müdür=διευθυντής
Μπόζικας	Bozuk=διεφθαρμένος
Νέα Ζίχνη	Zihni=νοερός
Νέα Καρβάλη	Kirbali=φουσκωμένος
Νέα Μουδανιά	Müdane=κολακεία
Νέο Σούλι	Sulu=νερουλός
Ορμένιον	Orman=δάσος
Οτζιάς	Ocak=εστία
Πέραμα	Bir aman=αμανές
Σάνι	Sani=τεχνίτης
Σέλι	Sel=χείμαρρος
Σίβηρη	Sivri=οξύς
Σουφλί	Süfli=ταπεινός
Χαιϊδάρι	Hayta=αποστάτης
Χανιά	Han=πανδοχείο

5.1 Επιρροές της ελληνικής από άλλες γλώσσες

Η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή και δέχθηκε στοιχεία από πολλές άλλες γλώσσες. Όπως είναι φυσικό, η ελληνική γλώσσα άκουα και πήκερα λόγια της επαφής των λαών δέχεται στοιχεία από άλλες γλώσσες αλλά και δανείζει δική της στοιχεία σε άλλες γλώσσες. Η επαφή των λαών του κόσμου για κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς λόγους φέρνει κοντά τις ποικίλες γλώσσες και συχνά η μία επηρεάζεται από την άλλη. Η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή με σημαντικές γλώσσες, με τη λατινική γλώσσα, την ενετική, τη σλαβική, φραγκική, προβική, γαλική, αγγλική, ισπανική, πορτογαλική, γερμανική και με πολλές άλλες γλώσσες. Το διαγράμμα που ακολουθεί είναι βασισμένο στο στατιστικό πίνακα που παραθέτει ο Σπυρίδωνς Σταυρός (Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα, Αθήνα: Εκδόσεις Τόκη Μιλτιάδης, 1993.) και το οποίο παρουσιάζεται πριν από το γράφημα.

Κεφάλαιο 5

Επιδράσεις άλλων γλωσσών

Αιγυπτιακές	3	Νεολατινικές	11
Αλβανικές	29	Ουγγρικές	2
Αραβικές	27	Περσικές	1
Αρμενικές	8	Πολωνικές	7
Αρμενοβιτικές	5	Πορτογαλικές	2
Αυστρολατικές	1	Προβηγκιανές	2
Βενετικές	209	Ρουμανικές	10
Βασκικές	1	Ρώσικες	13
Βουλγαρικές	4	Σερβικές	2
Γαλικές	594	Σημιτικές	20
Γενοματικές	3	Σκανδιναβικές	1
Γερμανικές	15	Σλαβικές	69
Εβραϊκές	17	Ταταρικές	1
Ιαπωνικές	4	Τούρκικες	582
Ινδικές	9	Φοινικικές	1
Ιρανικές	1	Γρανδοβιτικές	1
Ισπανικές	27		
Ιταλικές	348		
Καροβικές	1		
Κινέζικες	1		
Λατινικές	405		

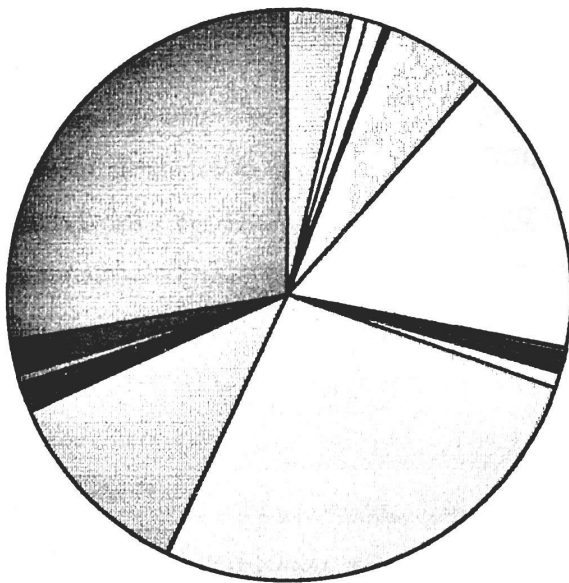

5.1 Επιρροές της ελληνικής από άλλες γλώσσες

Η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή και δέχθηκε στοιχεία από πολλές άλλες γλώσσες. Όπως είναι φυσικό η ελληνική γλώσσα ακόμα και σήμερα λόγω της επαφής των λαών δέχεται στοιχεία από άλλες γλώσσες αλλά και δανείζει δικά της στοιχεία σε άλλες γλώσσες. Η επαφή των λαών του κόσμου για κοινωνικούς, πολιτικούς και οικονομικούς λόγους φέρνει κοντά τις ποικίλες γλώσσες και συχνά η μία επηρεάζεται από την άλλη. Η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή με σημαντικές γλώσσες, με τη λατινική γλώσσα, την ενετική, τη σλαβική, φραγκική, αραβική, γαλλική, αγγλική, ισπανική, πορτογαλική, γερμανική και με πολλές άλλες γλώσσες. Το διάγραμμα που ακολουθεί είναι βασισμένο στο στατιστικό πίνακα που παραθέτει ο Σπυρώνης, Σταύρος Ι. (Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Τάκη Μιχάλα, 1996.) και το οποίο παρουσιάζεται πριν από το γράφημα.

<u>Επίδραση γλωσσών στην ελληνική γλώσσα</u>			
Αγγλικές	126	Μαλαισιακές	2
Αιγυπτιακές	3	Νεολατινικές	11
Αλβανικές	29	Ουγγρικές	2
Αραβικές	37	Περουανικές	1
Αραμαϊκές	5	Περσικές	7
Αρωμουνικές	5	Πολωνιακές	2
Αυστραλιακές	1	Πορτογαλλικές	4
Βενετικές	209	Προβηγκιανές	2
Βλάχικες	1	Ρουμανικές	10
Βουλγαρικές	4	Ρώσικες	13
Γαλλικές	584	Σερβικές	2
Γενουατικές	3	Σημιτικές	20
Γερμανικές	15	Σκανδιναβικές	1
Εβραϊκές	17	Σλάβικες	69
Ιαπωνικές	4	Ταταρικές	1
Ινδικές	9	Τούρκικες	982
Ιρανικές	1	Φοινικικές	1
Ισπανικές	27	Σκανδιναβικές	1
Ιταλικές	948		
Καραϊβικές	1		
Κινέζικες	1		
Λατινικές	405		

■ Αγγλικές	■ Αιγυπτιακές	□ Αλβανικές
□ Αραβικές	■ Αραμαϊκές	■ Αρωμουνικές
■ Αυστραλιακές	■ Βενετικές	■ Βλάχικες
■ Βουλγαρικές	□ Γαλλικές	■ Γενουατικές
■ Γερμανικές	■ Εβραϊκές	■ Ιαπωνικές
■ Ινδικές	■ Ιρανικές	□ Ισπανικές
■ Ιταλικές	□ Καραϊβικές	■ Κινέζικες
■ Λατινικές	■ Μαλαισιακές	■ Νεολατινικές
■ Ουγγρικές	■ Περουανικές	■ Περσικές
■ Πολωνιακές	■ Πορτογαλλικές	■ Προβηγκιανές
■ Ρουμανικές	■ Ρώσικες	■ Σερβικές
■ Σημιτικές	■ Σκανδιναβικές	■ Σλάβικες
■ Ταταρικές	■ Τούρκικες	■ Φοινικικές

Ενδεικτικά αναφέρονται παρακάτω μερικές από τις γλώσσες με τις οποίες η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή και επηρεάστηκε από αυτές.

▪ Η επαφή της ελληνικής με τις σημιτικές γλώσσες

Η ελληνική γλώσσα ήρθε σε επαφή με σημιτικές γλώσσες και οι μυκηναϊκές πινακίδες μαρτυρούν την επαφή με τους σημιτικούς λαούς επαφή που προήλθε λόγω των εμπορικών συναλλαγών. Έτσι παρατηρείτε ότι υπάρχουν ονόματα

μπαχαρικών για παράδειγμα η λέξη κύμινο είναι σημιτικής προέλευσης, όροι που δηλώνουν πολύτιμη ύλη όπως η λέξη χρυσός αλλά και ύφασμα όπως για παράδειγμα η λέξη χιτώνας. Συνεπώς υπάρχουν μια σειρά από λέξεις που μαρτυρούν την επίδραση της σημιτικής γλώσσας στην ελληνική. Επιπλέον οι γνωστές μονάδες μέτρησης του βάρους μνα και σίγλος έχουν ονομασία σημιτικής προέλευσης. Όπως στην Ανατολή έτσι και στην Ελλάδα η μνα αρχικά χρησιμοποιήθηκε για να εκφραστεί το βάρος πολύτιμων λίθων αργότερα όμως δήλωνε το νόμισμα και την αξία του. Όσον αφορά το πολιτιστικό τομέα πολύ λίγες σημιτικές λέξεις διείσδυσαν στο ελληνικό λεξιλόγιο. Συμπερασματικά αξίζει να αναφερθεί ότι οι σημιτικές λέξεις που εισήλθαν στη ελληνική γλώσσα σχετίζονται άμεσα με τις εμπορικές επαφές που είχαν οι έλληνες με σημιτικούς λαούς.²⁰

• Λατινική επίδραση

Η λατινική επίδραση στην ελληνική γλώσσα υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική και ο βασικότερος λόγος δεν είναι άλλος παρά η μακραίωνη συμβίωση της ελληνικής γλώσσας με την λατινική μέσα στους κόλπους της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Οι Ρωμαίοι θεωρούσαν ότι όλοι οι λαοί που είναι υποτελείς σε αυτούς θα έπρεπε να χρησιμοποιούν τη λατινική γλώσσα όμως η αυστηρότητά τους χαλάρωσε με τον πέρασμα του χρόνου και οι Έλληνες γνωρίζοντας το πλούτο της γλώσσας τους αγνοούσαν τη λατινική και χρησιμοποιούσαν την ελληνική γλώσσα.²¹ Παρά το γεγονός αυτό η συνύπαρξη των λαών οδήγησε στην επίδραση της μίας γλώσσας στην άλλη. Επίδραση που εκδηλώνεται από το μεγάλο αριθμό λέξεων και κυρίως όρων που σχετίζονται με τη δημόσια και καθημερινή ζωή και που επικράτησαν στην μεσαιωνική ελληνική και σταδιακά, πέρασαν και στην νεοελληνική

²⁰ Κωνσταντίνου, Ηλίας Ι. Λεξικό των ξένων λέξεων στην ελληνική: περιλαμβάνει 10.000 λέξεις. Αθήνα: Εκδόσεις επικαιρότητα, 1992.

²¹ Πλακογιαννάκης, Κίμωνας Εμμανουήλ. Δημόσιος και ιδιωτικός βίος και πολιτισμός Βυζαντινών. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Κυρομάνος, 2002.

γλώσσα. Όροι της δημόσιας ζωής, στρατιωτικοί όροι, τίτλοι και αξιώματα που υπάρχουν στην νεοελληνική γλώσσα και προέρχονται από τη λατινική είναι οι ακόλουθοι:

<u>Αγγαρεία</u>
<u>Βετεράνος</u>
<u>Βούλα</u>
<u>Κάμπτος</u>
<u>Κάστρο</u>
<u>Κόμης</u>
<u>Κουροπαλάτης</u>
<u>Λάβαρο</u>
<u>Παλάτι</u>
<u>Πρίγκιπας</u>

Μερικοί όροι της καθημερινής ζωής είναι:

<u>Βερίκοκο</u>
<u>Καλαμάρι</u>
<u>Κάγκελο</u>
<u>Κάρβουνο</u>
<u>Μανίκι</u>
<u>Πόρτα</u>
<u>Σέλλα</u>
<u>Σκάλα</u>
<u>Ταβέρνα</u>

Παραγωγικές καταλήξεις που προέρχονται από τη λατινική γλώσσα είναι:

- <<άτος>> πιπεράτος, καρυδάτος
- <<άτο>> μανδάτο, δουκάτο
- <<άριος>> προλετάριος, βιβλιοθηκάριος
- <<ούρα>> μουτζούρα, κλεισούρα
- <<πουλο>> βασιλόπουλο
- <<ίσιος>> πελαγίσιος
- <<άλιο>> μανουάλιο

- **Αραβική επίδραση**

Η Αραβική επίδραση στη ελληνική γλώσσα αφορά κυρίως όρους που σχετίζονται με:

- Το κράτος
- Τη θρησκεία
- Προϊόντα του αραβικού κόσμου
- Τοπωνύμια αραβικής καταγωγής
- Ονοματολογία ανέμων
- Μουσικά όργανα αραβικής προέλευσης

- **Σλαβική επίδραση:**

Όσον αφορά τη σλαβική επίδραση οι λέξεις που διείσδυσαν στην ελληνική γλώσσα είναι λίγες και δηλώνουν:

- Διατροφή (καρβέλι)
- Φύση (βάλτος)
- Ονόματα ζώων ή φυτών (πέστροφα)
- Γεωργικές ή ποιμενικές δραστηριότητες (στάνη)
- Ενδυμασία (ρούχο)
- Τοπωνύμια (Αράχωβα)

- **Φραγκική επίδραση:**

Η ελληνική γλώσσα επηρεάστηκε από τη γαλλική κατά τη διάρκεια της φραγκοκρατίας στην Ελλάδα(1204-1566).²² Οι επίδραση υπήρξε περιορισμένη και είχε σχέση κυρίως με τοπωνύμια ,ανθρωπωνύμια, λέξεις της καθημερινής ζωής. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι:

²² Μπαμπινιώτης, Γ. Ελληνική Γλώσσα Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον. Αθήνα:1994.

- Τοπωνύμια (Καλλιθέα)
- Ανθρωπωνύμια (Αμαλία, Μαργαρίτα)
- Λέξεις της καθημερινής ζωής (πρεζαντζίζω)

• **Ενετική επίδραση:**

Οι λέξεις που έχουν εισαχθεί στο ελληνικό λεξιλόγιο και που προέρχονται από τους Ενετούς αφορούν το λεξιλόγιο των καθημερινών επαφών, ναυτικούς όρους αλλά και τοπωνύμια. Οι λέξεις αυτές αφομοιώθηκαν στο ελληνικό λεξιλόγιο και προσαρμόστηκαν στη νεοελληνική κλίση. Μερικά παραδείγματα των λέξεων αυτών είναι:

- Λέξεις της καθημερινής ζωής (κατσαρίδα, καραμέλα, βόλτα, γούστο, κουστούμι, τσιμέντο, ταρατσα)
- Ναυτικοί όροι (φρεγάδα, άλμπουρο)
- Τοπωνύμια (κάβος)

• **Ισπανική - Πορτογαλλική επίδραση:**

Η επίδραση από την ισπανική και τη πορτογαλική γλώσσα που δέχθηκε η ελληνική γλώσσα υπήρξε παρά πολύ μικρή. Από την ισπανική γλώσσα δανείστηκε λέξεις όπως <<πατάτα , κανίβαλος, καστανιέτες>> ενώ από τη πορτογαλική λέξεις όπως <<κόμπρα>>.

• **Αγγλική επίδραση:**

Η μεγαλύτερη επίδραση που δέχεται η ελληνική γλώσσα τα τελευταία χρόνια και που εντείνεται με ραγδαίους ρυθμούς είναι η επίδραση της αγγλικής γλώσσας. Η επίδραση της αγγλικής δεν περιορίζεται σε κάποιες μεμονωμένες λέξεις ή φράσεις ούτε σε μια ορισμένη τάξη ή ομάδα ανθρώπων.²³ Δεν

²³ Περίδης, Μιχάλης. Η ελληνική γλώσσα και η σημερινή της μορφή. Αθήνα: χ.τ., 1995.

αποτελεί το αποκλειστικό προνόμιο μιας ελίτ, αλλά γίνεται αισθητή πλέον και στον καθημερινό μας βίο. Οι αγγλικές λέξεις έχουν εισβάλει για τα καλά στην γλώσσα μας και η εισβολή αυτή λαμβάνει μέρα με τη μέρα και μεγαλύτερες διαστάσεις. Δεν έχουμε παρά να κοιτάξουμε γύρω μας τους τίτλους περιοδικών ή και εφημερίδων και θα τρομάξουμε από τον πρωτοφανή κατακλυσμό των αγγλικών λέξεων «live», «in», «out», «crash», «media», «super», «champion», «market», «down» κ.λπ. Το ίδιο τοπίο μπορεί να παρατηρήσει κάποιος και στις ονομασίες των τηλεοπτικών διαύλων ή ραδιοφωνικών σταθμών «Flash», «Mega», «Antenna», «Seven X», «Alpha», «Alter», «Tempo» κ.τ.λ., αλλά και με τις ονομασίες των ελληνικών καταστημάτων. Το πρόβλημα είναι γενικότερο και εντέλει όχι αμιγώς ελληνικό. Όλες σχεδόν οι γλώσσες του κόσμου δέχονται σήμερα τη σημαντικότερη επίδραση της αγγλικής, σε όλους σχεδόν τους τομείς, αλλά κυρίως σε εκείνους που έχουν να κάνουν με την υψηλή τεχνολογία, τα μαζικά μέσα ενημέρωσης και την ψυχαγωγική βιομηχανία. Ως φαινόμενο δεν είναι καθόλου καινούριο. Από πολύ παλαιότερα έχει παρατηρηθεί ότι όταν κάποιος λαός βρίσκεται στην πλεονεκτική επηρεάζει τους άλλους λαούς σε τις γλώσσες) με τους οποίους έρχεται σε επαφή. Στη θέση αυτή βρέθηκε κάποτε η ίδια η ελληνική, και ακολούθησαν η λατινική, η γαλλική, ακόμα και η ιταλική ή η γερμανική αλλά σε μικρότερο βαθμό. Σήμερα στη θέση αυτή βρίσκεται η αγγλική γλώσσα. Οι συνέπειες της υιοθέτησης αγγλικών λέξεων στην ελληνική γλώσσα είναι ολέθριες για τη γλώσσα μας γιατί πλέον μεγάλη μερίδα ελλήνων παραμερίζει τις ελληνικές λέξεις και εκφράζει τις σκέψεις της με αγγλικές με κίνδυνο τον αφανισμό των ελληνικών λέξεων. υιοθέτηση των αγγλικών λέξεων από τους Έλληνες -άκριτη και βιαστική- οδηγεί στον γλωσσικό μας ακρωτηριασμό και φυσικά στην πολιτισμική αφυδάτωση.

8.1 Κατάλογος Ελληνικών Βιβλίων όπου παρατηρείται η χρήση τούρκικων λέξεων

1. Αγγελόπουλος, Ηλίας. Με το ζόρι. Εμείς οι τραπεζίτες. Αθήνα, 1980.
2. Αδαμίδου, Σοφία. Σωπρία Μπελλού. Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1998.
3. Αντύπας, Δημήτρης. Τζάκι και σόμπα. Αθήνα: Ακίδα, 1983.
4. Ανυφαντάκης, Αντώνης Γ. Συντήρηση πλοίου: Η σκουριά, η υπονία και η χρήση της Παισιός, 1987.
5. Αρμένης, Γιώργος. Το Σόι. Αθήνα: Γνώση, 1981.
6. Αρτζάνης, Γεώργιος. Κόκκινα Αθλητικά Παιδιά. Αθήνα: Φεγγάρι, 1981.
7. Γιοφύλλης, Φώπος. Το Άσπρο Παπούτσι. Αθήνα: Το ελληνικό βιβλίο, 1980.
8. Γρηγοριάδου, Γαλατσία. Ο Σπυριγίτης με το Κόκκινο Γιλέκο. Αθήνα: Πάπυρος, 1970.
9. Δημάσος, Αλεξάνδρος. Ο Χαφίς. Αθήνα: Εντός, 1999.
10. Δημητράλης, Λεωνίδας. Το Τζάκι. Αθήνα: Οργανισμός Δημητράλη, 1991.
11. Διδίκας, Αριστούμνης. Το Γλέφι μιας Νύχτας ή οι Μυποπίτες της Αλκυόνης. Αθήνα: Τυπογραφείο Κασιώτη, 1923.
12. Δουσιζής, Γιώργος. Τα Κόκκινα Παπούτσια. Αθήνα: Έξοχος, 2004.
13. Ζαχαριπούκα, Σοφία. Τα παπούτσια του Αντίθα. Αθήνα: Κέδρος, 1991.

Κεφάλαιο 6 Κατάλογος Βιβλίων

6.1 Κατάλογος Ελληνικών Βιβλίων όπου παρατηρείται η χρήση τούρκικων λέξεων

1. Αγγελόπουλος, Ηλίας. Με το ζόρι; Εμείς οι τραπεζίτες. Αθήνα, 1980.
2. Αδαμίδου, Σοφία. Σωτηρία Μπέλλου. Αθήνα: Νέα Σύνορα, 1998.
3. Αντύπας, Δημήτρης. Τζάκι και σόμπα. Αθήνα: Ακίδα, 1983.
4. Ανυφαντάκης, Αντώνης Ι. Συντήρηση πλοίου: Η σκουριά, η μπουγιά και η χρήση της. Πειραιάς, 1987.
5. Αρμένης, Γιώργος. Το Σόι. Αθήνα: Γνώση, 1981.
6. Αρτζανίδου, Ελένη. Ένα Ζευγάρι Κόκκινα Αθλητικά Παπούτσια. Αθήνα: Μιλητός, 2003.
7. Βλαχοπούλου, Λίζα. Σεργιάνι από το Φεγγάρι. Αθήνα: Ιωλκός, 2004.
8. Γιοφύλλης, Φώτιος. Το Άγιο Παπούτσι. Αθήνα: Το ελληνικό βιβλίο, 1960.
9. Γρηγοριάδου, Γαλάτεια. Ο Σπουργίτης με το Κόκκινο Γιλέκο. Αθήνα: Πάπυρος, 1970.
10. Δημάσος, Αλέξανδρος. Ο Χαφιές. Αθήνα: Εντός, 1999.
11. Δημητρέλης, Λεωνίδας. Το Τζάκι. Αθήνα: Οργανισμός Δημητρέλη, 1991.
12. Διδίκας, Αριστομένης. Το Γλέντι μιας Νύχτας ή οι Μνηστήρες της Αλκμήνης. Αθήνα: Τυπογραφείο Κασιώτη, 1923.
13. Δουατζής, Γιώργος. Τα Κόκκινα Παπούτσια. Αθήνα : Έξαντας, 2004.
14. Ζαραμπούκα, Σοφία. Τα παπούτσια του Αννίβα. Αθήνα: Κέδρος, 1991.

15. Ζωγράφου, Λιλή. Η αγάπη άργησε μια μέρα. Αθήνα: εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 1994.
16. Θεοδωρίδης, Νικήτας. Ένας λαβωμένος άγγελος. Αθήνα: Φως.
17. Θωμάς, Νίκος. Σεργιάνι στη πόλη. Αθήνα, 2000.
18. Κανάκης, Νίκος. Τα Άσπρα Παπούτσια. Αθήνα: Πατάκης, 1999.
19. Καραγιάννη, Μάρθα. Ο Έρωτας Μωρό μου είναι Γλέντι. Αθήνα: Άγκυρα, 2001.
20. Καραμπατέας, Γιώργης Σ. Ένα σεργιάνι μέσα στους κόσμους της ύπαρξης και του στοχασμού. Σπάρτη: Νικολάρος, 1989.
21. Καρασσάβα, Λένα. Άντρας! Παίρνεις ένα Χάπι και σου Περνάει;. Αθήνα: Λιβάνης, 2000.
22. Καρίφη, Σιμόνη. Με Αμύγδαλα και Καρύδια. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2001.
23. Κάσπαρη, Τίνα. Ο παπάς με τα Κόκκινα Παπούτσια. Αθήνα: Μίνωας, 1995.
24. Καψής, Γιάννης. Πενήντα Χρόνια στο Κουρμπέτι. Αθήνα: Λιβάνης, 2003.
25. Κλεόπας, Ευριπίδης. Σεργιάνι στις όχθες του Σηκουάνα. Αθήνα: Έψιλον, 1990.
26. Κόκκινος, Θεοδόσιος. Προτομή και σοκάκι. Αθήνα, 1975.
27. Κοκκίνου, Βασιλική. Η Νταντά και Εγώ. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.
28. Κοντολέων, Κώστας. Ο Δημήτρης και η σόμπα του. Αθήνα: Μίνωας, 1990.

29. Κοντολεών, Μάνος, Αντώνης, Καλαμαράς. Τα Σιδερένια Παπούτσια. Αθήνα: Πατακης, 1998.
30. Κορκοβίνης, Θωμάς. Ο Μάρκος στο Χαρέμι. Αθήνα: Νησίδες.
31. Κοτζιάς, Αλέξανδρος. Το Σοκάκι. Αθήνα: Κέδρος, 1992.
32. Κουζιώκα – Θάνου, Α. Το Σεργιάνι των Χαρταετών. Αθήνα: Καστανιώτης, 2003.
33. Κουσσής, Κωνσταντίνος. Η Φαυλοκρατία. Αθήνα: 1952.
34. Λαγάκος, Κώστας. Στο Μαγκάλι της Ζωής. Αθήνα: Τυπογραφείο Μακρή, 1924.
35. Λαζαρίδης, Σπύρος. Από το Βαρδάρη ως το Δερβένι. Ζητρός: Θεσσαλονίκη, 1997.
36. Λαρισαίος, Μιχάλης. Ζήτω–το Ρουσφέτι!. Αθήνα: Αγαμέμνων Γιοβάνης, 1984.
37. Λιάπης, Κώστας. Το Κισμέτ. Βόλος: Ώρες, 1992.
38. Μαγιάτης, Γιάννης. Τα Μελανί Μολύβια των Βερεσέδων. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.
39. Μακρή, Λένα. Τα Παράξενα Πορτοκαλί Παπούτσια. Αθήνα: Φυτράκη, 2001.
40. Μακρή, Τένια. Αγάπη με το Ζόρι. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2005.
41. Μαρουλάκης, Νίκος. Ο Ζόρικός Δεσμοφύλακας. Αθήνα: Πατάκης, 1993.
42. Μαστοράκη, Τζένη. Το Σοι. Αθήνα: Κέδρος.
43. Μελλός, Χρήστος. Μικρό σεργιάνι στο Αιγαίο. Αθήνα: 2003.
44. Μεσσολογγίτης, Βασίλης. Η Μαούνα των Ονείρων. Αθήνα: 1985.

45. Μπελλές, Χρήστος. Χιμαιρικό Σεργιάνι. Αθήνα: Λιβάνης, 1999.
46. Μπέλλος, Ε. Το κισμέτ. Αθήνα; Ελευθερουδάκης, 1935.
47. Μπουλιώτης, Χρήστος. Ο Κλέφτης των Καρπουζιών. Αθήνα: Πατάκης, 2003.
48. Ξενόπουλος, Γρηγόρης. Απ'την Κουζίνα στο Χαρέμι. Αθήνα.
49. Οικονομίδης, Λάμπρος. Τα Μποστανικά. Αθήνα: Σπύρος Σπύρου & Υίος, 1962.
50. Οικονομίδης, Φιάννης Θ. Οι Νεράιδες του Κισμέτ. Αθήνα: Μοντέρνοι καιροί, 2004.
51. Οικονομίδου, Χριστίνα. Ταπί και Ψύχραιμος. Αθήνα: Οξύ, 2003.
52. Παμπόρης, Θανάσης. Αντίο φίλοι. Αθήνα: τυπογραφείο Τσιποπούλου.
53. Παπαδάκη, Αλκυώνη. Το χρώμα του φεγγαριού. 18η εκδ. Αθήνα: Καλέντης, 1991.
54. Παπαδόπουλος, Λευτέρης. Να συλληφθεί το ντουμάνι!. Αθήνα: Καστανιώτης, 2004.
55. Παρίση, Διατσέντα. Ο Μεγάλος Μπελάς. Αθήνα: Ψυχογιός, 1998.
56. Πετρόπουλος, Ηλίας. Το Ταντούρι και το Μαγκάλι. Αθήνα: Νεφέλη, 1994.
57. Πριοβόλου, Ελένη. Ένα Χελωνάκι χωρίς Καβούκι. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, 2002.
58. Προκοπίου, Σωκράτης Α. Σεργιάνι στην παλιά Σμύρνη. Αθήνα, 1941.
59. Ρεμούνδος, Γιάννης. Ο Έρωτας Φέρνει Γούρι. Αθήνα: Οδυσσέας, 1988.

60. Σαρή, Ζωρζ. Όταν ο ήλιος... Αθήνα: Κέδρος, 1971.
61. Σαρή, Ζώρζ. Τα Στενά Παπούτσια. Αθήνα: Πατάκης, 1995.
62. Σπυλιωτάκης, Ιωάννης. Ξύπνα Ρωμιέ και Κάτω το Ρουσφέτι. Αθήνα: Ενώσεως, 1960.
63. Σταύρου, Άμπυ. Το λιοντάρι Κάνει Νάζια. Αθήνα: Καστανιώτης, 1987.
64. Σφυρή, Ερμιόνη. Γιαούρτι. Αθήνα: Φυτράκη, 2000.
65. Σφυρίδης, Περικλής. Το Μυστικό. Αθήνα: Καστανιώτης, 1992.
66. Τζιάντζη, Μαριάννα. Παπούτσια για Πέταμα. Αθήνα: Καστανιώτης, 1990.
67. Τζίβας, Π. Οι Επιδέξιοι Κιβδηλοποιοί κι ο Κουτσός Χαμάλης. Αθήνα: Σύγχρονη εποχή.
68. Τζωρίδου, Χριστίνα. Η Μεγάλη Τσέπη της Χόπλα. Αθήνα: Μικρή Μιλητός, 2004.
69. Το γλέντι των ποντικών. Αθήνα: Μόκας – Μορφωτική, 1989.
70. Τριβιζάς, Ευγένιος. Φρουτοπία. Αθήνα: Πατάκης, 1994.
71. Τσιάκας, Δημήτρης. Κάπνισμα: Σιγά το ζόρι. Αθήνα: Σενάριο, 2004.
72. Τσιλιμένη, Τασούλα. Ο Τιμολέων και το Γιασεμί. Θεσσαλονίκη: Μαλλιάρης - Παιδεία.
73. Φωκιανού, Ιωάννα. Παραμύθια στο ταβάνι. Αθήνα: Οδυσσέας, 1993.
74. Χατζόπουλος, Βασίλης. Στοχασμοί για το νησιώτικο γλέντι από τον λαουτιέρη του Αιγαίου. Αθήνα: Περιβολάκι, 1997.

6.2 75. Χατζόπουλος, Κ. Φθινόπωρο. Αθήνα: Παπαδόπουλος.

76. Χωμενίδης, Χρήστος. Δεν θα σου Κάνω το Χατίρι.
Αθήνα: Εστία, 2000.

Αγάπη	8
Αγία Παππούτσια	62
Αντίο φίλοι	24
Αντράκι Παίρνεις ένα Χατίρι και σου Περνάει	48
Απ' την Κούκλα στο Χαρέμι	35
Από το Βαρδάρη ως τα Δερβένι	18
Αστρά Παπούτσια, Τα	64
Γιαούρη	12
Γλένη μιας Ηύχτας ή οι Μνηστήρες της Αικρήνης, Το	69
Γλένη των Ποντικών, Το	76
Δεν θα σου Κάνω το Χατίρι	28
Δημήτρης και η πόρτα του, Ο	8
Ενα Ζευγάρι Κόκκινα Αθλητικά Παπούτσια	20
Ενα στρώμα μέσα στους κόσμους της ύπαρξης και του στοχασμού	57
Ενα Χελωνάκι χωρίς Καβούκι	76
Ενας λαβωμένος άγγελος	67
Επιδέξοι Κυβηλοποιοί και ο Κουτσός Χαράλης, Οι	19
Ερωτας Μικρό μου είναι Γλένη, Ο	69
Ερωτας Φέρνει Γούρι, Ο	16
Ζήτω - το Ρουσφέτι!	41
Ζορικός Δεσποφύλακας, Ο	71
Κάπνισμα, Σιγά το ζορι	37
Κι σμέτ, Τα	48
Κι σμέτ, Τα	47
Κλέφτης των Καρπουζιών, Ο	13
Κόκκινα παπούτσια, Τα	63
Λαϊτάρι Κάσι Νάζια, Το	34
Μαγκολικής Ζωής, Στο	44
Μασουλά των Ονείρων, Η	30
Μάρκος στο Χαρέμι, Ο	22
Με Αμυνάλα και Καρύδια	1
Με το ζορι, Εμείς οι τραπέζιες	68
Μεγάλη Τσάπη της Χαπίλα, Η	55
Μεγάλος Μπελός, Ο	38
Μελανί Μολύβια των Βερτσέδων, Τα	43
Μικρό στρώμα στο Αιγαίο	49
Μποστανικά, Τα	35
Μυστικό, Το	54
Να συλλληθεί το ντουμένι!	

6.2 Ευρετήριο Τίτλων

αγάπη άργησε μια μέρα, Η.	15
Αγάπη με το Ζόρι.	40
Άγιο Παπούτσι, Το.	8
Αντίο φίλοι.	52
Άντρας! Παίρνεις ένα Χάπι και σου Περνάει;.	21
Απ' την Κουζίνα στο Χαρέμι.	48
Από το Βαρδάρη ως το Δερβένι.	35
Άσπρα Παπούτσια, Τα.	18
Γιαούρτι.	64
Γλέντι μιας Νύχτας ή οι Μνηστήρες της Αλκμήνης, Το.	12
γλέντι των ποντικών, Το.	69
Δεν θα σου Κάνω το Χατίρι.	76
Δημήτρης και η σόμπα του, Ο.	28
Ένα Ζευγάρι Κόκκινα Αθλητικά Παπούτσια.	6
Ένα σεργιάνι μέσα στους κόσμους της ύπαρξης και του στοχασμού	20
Ένα Χελωνάκι χωρίς Καβούκι.	57
Ένας λαβωμένος άγγελος.	16
Επιδέξιοι Κιβδηλοποιοί κι ο Κουτσός Χαμάλης, Οι.	67
Έρωτας Μωρό μου είναι Γλέντι, Ο.	19
Έρωτας Φέρνει Γούρι, Ο.	59
Ζήτω – το Ρουσφέτι!.	36
Ζόρικός Δεσμοφύλακας, Ο.	41
Κάπνισμα; Σιγά το ζόρι.	71
Κισμέτ, Το.	37
κισμέτ, Το.	46
Κλέφτης των Καρπουζιών, Ο.	47
Κόκκινα παπούτσια, Τα.	13
Λιοντάρι Κάνει Νάζια, Το.	63
Μαγκάλι της Ζωής, Στο.	34
Μαούνα των Ονείρων, Η.	44
Μάρκος στο Χαρέμι, Ο.	30
Με Αμύγδαλα και Καρύδια.	22
Με το ζόρι; Εμείς οι τραπεζίτες.	1
Μεγάλη Τσέπη της Χόπλα, Η.	68
Μεγάλος Μπελάς, Ο.	55
Μελανί Μολύβια των Βερεσέδων, Τα.	38
Μικρό σεργιάνι στο Αιγαίο.	43
Μποστανικά, Τα.	49
Μυστικό, Το.	65
Να συλληφθεί το ντουμάνι!.	54

Νεράιδες του Κισμέτ, Οι.	50
Νταντά και Εγώ, Η.	27
Ξύπνα Ρωμιέ και Κάτω το Ρουσφέτι.	62
Όταν ο ήλιος...	60
παπάς με τα Κόκκινα Παπούτσια, Ο.	23
Παπούτσια για Πέταμα.	66
Παπούτσια του Αννίβα, Τα.	14
Παραμύθια στο ταβάνι.	73
Παράξενα Πορτοκαλί Παπούτσια, Τα.	39
Πενήντα Χρόνια στο Κουρμπέτι.	24
Προτομή και σοκάκι.	26
Σεργιάνι από το Φεγγάρι.	7
Σεργιάνι στη πόλη.	17
Σεργιάνι στην παλιά Σμύρνη.	58
Σεργιάνι στις όχθες του Σηκουάνα	25
Σεργιάνι των Χαρταετών, Το.	32
Σιδερένια Παπούτσια, Τα.	29
Σόι, Το.	42
Σοι, Το.	5
Σοκάκι, Το.	31
Σπουργίτης με το Κόκκινο Γιλέκο, Ο.	9
Στενά Παπούτσια, Τα.	61
Στοχασμοί για το νησιώτικο γλέντι από τον λαουτιέρη του Αιγαίου.	74
Συντήρηση πλοίου: Η σκουριά, η μπογιά και η χρήση της.	4
Σωτηρία Μπέλλου.	2
Ταντούρι και το Μαγκάλι, Το.	56
Ταπί και Ψύχραιμος.	51
Τζάκι και σόμπα.	3
Τζάκι, Το.	11
Τιμολέων και το Γιασεμί, Ο.	72
Φαυλοκρατία, Η.	33
Φθινόπωρο.	75
Φρουτοπία.	70
Χαφίες, Ο.	10
Χιμαιρικό Σεργιάνι.	45
χρώμα του φεγγαριού, Το.	53

6.3 Ευρετήριο Συγγραφέων

Αγγελόπουλος, Ηλίας.	1
Αδαμίδου, Σοφία.	2
Αντύπας, Δημήτρης.	3
Ανυφαντάκης, Αντώνης Ι.	4
Αρμένης, Γιώργος.	5
Αρτζανίδου, Ελένη.	6
Βλαχοπούλου, Λίζα.	7
Γιοφύλλης, Φώτιος.	8
Γρηγοριάδου, Γαλάτεια.	9
Δημάσος, Αλέξανδρος.	10
Δημητρέλης, Λεωνίδας.	11
Διδίκας, Αριστομένης.	12
Δουατζής, Γιώργος.	13
Ζαραμπούκα, Σοφία.	14
Ζωγράφου, Λιλή.	15
Θεοδωρίδης, Νικήτας.	16
Θωμάς, Νίκος.	17
Κανάκης, Νίκος.	18
Καραγιάννη, Μάρθα.	19
Καραμπατέας, Γιώργης Σ.	20
Καρασσάβα, Λένα.	21
Καρίφη, Σιμόνη.	22
Κάσπαρη, Τίνα.	23
Καψής, Γιάννης.	24
Κλεόπας, Ευριπίδης.	25
Κόκκινος, Θεοδόσιος.	26
Κοκκίνου, Βασιλική.	27
Κοντολέων, Κώστας.	28
Κοντολεών, Μάνος, Αντώνης, Καλαμαράς.	29
Κορκοβίνης, Θωμάς.	30
Κοτζιάς, Αλέξανδρος.	31
Κουζιώκα – Θάνου, Α.	32
Κουσσής, Κωνσταντίνος.	33
Λαγάκος, Κώστας.	34
Λαζαρίδης, Σπύρος.	35
Λαρισαίος, Μιχάλης.	36
Λιάπης, Κώστας.	37
Μαγιάτης, Γιάννης.	38
Μακρή, Λένα.	39
Μακρή, Τένια.	40

Μαρουλάκης, Νίκος.	41
Μαστοράκη, Τζένη.	42
Μελλός, Χρήστος.	43
Μελλός, Χρήστος.	44
Μεσσολογγίτης, Βασίλης.	45
Μπέλλος, Ε.	46
Μπουλιώτης, Χρήστος.	47
Ξενόπουλος, Γρηγόρης.	48
Οικονομίδης, Γιάννης Θ. .	49
Οικονομίδης, Λάμπρος.	50
Οικονομίδου, Χριστίνα.	51
Παμπόρης, Θανάσης.	52
Παπαδάκη, Αλκυώνη.	53
Παπαδόπουλος, Λευτέρης.	54
Παρίση, Διατσέντα.	55
Πετρόπουλος, Ηλίας.	56
Πριοβόλου, Ελένη.	57
Προκοπίου, Σωκράτης Α.	58
Ρεμούνδος, Γιάννης.	69
Σαρή, Ζωρζ.	60, 61
Σπυλιωτάκης, Ιωάννης.	62
Σταύρου, Άμπυ.	63
Σφυρή, Ερμιόνη.	64
Σφυρίδης, Περικλής.	65
Τζιάντζη, Μαριάννα.	66
Τζίβας, Π.	67
Τζωρίδου, Χριστίνα.	68
Το γλέντι των ποντικών.	69
Τριβιζάς, Ευγένιος.	70
Τσιάκας, Δημήτρης.	71
Τσιλιμένη, Τασούλα.	72
Φωκιανού, Ιωάννα.	73
Χατζόπουλος, Βασίλης.	74
Χατζόπουλος, Κ.	75
Χωμενίδης, Χρήστος.	76

7.1 Κατάλογος Άρθρων όπου γίνεται χρήση του όγκου των Λέξεων

1. Αδελίνης, Ακυτέρης, << Στο μόνι του κυκλώνει >> Πολίτης 3 Ιουλ. 2005, 22 Ιουλ. 2005. < <http://www.politis-news.gr> >
2. Αναστασιόδης, Θέμος, << Η ζωή και η μεταγραφή >> Το Βήμα, 14 Ιαν. 2001, 16 Ιουλ. 2005. < <http://www.tovima.gr> >
3. Αντωνόπουλος, Αντώνης << Η εκδίκαση του Σωκράτη >> Το Παρόν, 17 Ιουλ. 2005, 22 Ιουλ. 2005. < <http://www.paron.gr> >
4. << Αποψη >> Αγγελιοφόρος, 12 Ιουν. 2005, 20 Ιουνίου 2005. < <http://www.angeloforos.gr> >
5. << Αρνητικά τα... για πτήρια για τη Τουρκία >> Εθνος, 18 Ιουν. 2005, 21 Ιουλ. 2005. < <http://www.ethnos.gr> >
6. << Ε... >> Εθνος, 4 Απριλ. 2005. < <http://www.ethnos.gr> >
7. << Απαίτηση, Αντώνης, << Απεργίες η ομαδικό αίτημα για ρουσφέι >> Ημερησία, 02 Νοεμ. 2003, 24 Ιουλ. 2005. < <http://www.imetisia.gr> >
8. Δαμιανίου, Άννα, << Ο τερσενός >> Τα Νέα, 06 Ιουν. 2005, 12 Ιουν. 2005. < <http://www.ta-nea.gr> >
9. Δανίκας, Δημήτρης, << Σπίλη αλατος >> Τα Νέα, 02 Αυγ. 2004, 15 Μαΐου 2005. < <http://www.ta-nea.gr> >
10. Δανίκας, Δημήτρης, << Φόνικος χορβάς >> Τα Νέα, 26 Αυγ. 1998, 22 Ιουλ. 2005. < <http://www.ta-nea.gr> >
11. << Δύσπιστοι με τους πολιτικούς >> Εθνος, 26 Μαΐου 2005, 21 Ιουλίου 2005. < <http://www.ethnos.gr> >
12. << Επικινδυνό νερό >> Θρακική Αγορά, οικονομική και πολιτική επιμερίδα της Θράκης, 19 Σεπτ. 2004, 25 Ιουλ. 2005. < <http://www.thrakikiagora.gr> >

7.1 Κατάλογος Άρθρων όπου γίνεται χρήση τούρκικων λέξεων

1. Αδειλίνης, Λευτέρης. << Στο μάτι του κυκλώνα. >> Πολίτης. 3 Ιουλ. 2005. 22 Ιουλ. 2005. < [http:// www.politis – news.gr](http://www.politis-news.gr) >.
2. Αναστασιάδης, Θέμος. << Η ζωή και η μεταγραφή. >> Το Βήμα. 14 Ιαν. 2001. 16 Ιουλ. 2005. < [http:// www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
3. Αντωνόπουλος, Αντώνης. << Η εκδίκηση του Σωκράτη. >> Το Παρόν. 17 Ιουλ. 2005. 22 Ιουλ. 2005. < [http:// www. paron.gr](http://www.paron.gr) >.
4. << Άποψη. >> Αγγελιοφόρος. 12 Ιουν. 2005. 20 Ιουνίου 2005. < [http:// www. agelioforos.gr](http://www.agelioforos.gr) >.
5. << Αρνητικά τα...χαμπέρια για τη Τουρκία. >> Έθνος. 16 Ιουν. 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
6. Βερύκιος, Δήμος. << Καρφώνει ο ένας τον άλλο. >> Έθνος. 4 Απριλ. 2005. 21 Ιουλ. 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
7. Δαλίπης, Αντώνης. << Απεργίες ή ομαδικό αίτημα για ρουσφέτι. >> Ημερησία. 02 Νοεμ. 2003. 24 Ιουλ. 2005. < [http:// www. imerisia.gr](http://www.imerisia.gr) >.
8. Δαμιανίδη, Άννα. << Ο ταρσανάς. >> Τα Νέα. 06 Ιουν. 2005. 12 Ιουν. 2005. < [http:// www. ta-nea.gr](http://www.ta-nea.gr) >.
9. Δανίκας, Δημήτρης. << Στήλη άλατος. >> Τα Νέα. 02 Αυγ. 2004. 15 Μαΐου 2005. < [http:// www. ta-nea.gr](http://www.ta-nea.gr) >.
10. Δανίκας, Δημήτρης. << Φονικός χαβαλές. >> Τα Νέα. 26 Αυγ. 1998. 22 Ιουλ. 2005. < [http:// www. ta-nea.gr](http://www.ta-nea.gr) >.
11. << Δύσπιστοι με τους πολιτικούς. >> Έθνος. 26 Μαΐου 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
12. << Επικίνδυνο νερό;. >> Θρακική Αγορά: οικονομική και πολιτική εφημερίδα της Θράκης. 10 Σεπτ. 2004. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. thrakikiagora.gr](http://www.thrakikiagora.gr) >.

13. Ευθυμίου, Παντελής. << Κοπάνες στο δημόσιο. >> Θρακική Αγορά: οικονομική και πολιτική εφημερίδα της Θράκης. 28 Ιαν. 2005. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. thrakikiagora.gr](http://www.thrakikiagora.gr). >.
14. Ζενάκος, Αυγουστίνος. << Η τέχνη ως νομιμοποίηση του εμπορίου. >> Το Βήμα. 20 Φεβ. 2005. 24 Ιουλ. 2005. <[http: // www. ta-neia.gr](http://www.ta-neia.gr)>.
15. << Η άλλη σελίδα. >> Ημερησία. 24 Νοεμ. 2000. 24 Ιουλ. 2005. <[http:// www. imerisia.gr](http://www.imerisia.gr) >.
16. Καραγεωργίου, Έφη. << Εφιάλτης στην αγορά. >> Έθνος. 24 Ιουν. 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
17. Καρπετονόπουλος, Δημήτριος. << Επτα φιλόδοξοι μνηστήρες. >> Το Βήμα. 20 Αυγ. 2000. 16 Ιουν. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr)>
18. << Καρφί και πέταλο. >> Πολίτης. 30 Μαρτ. 2005. 22 Ιουλ. 2005.
< [http:// www. politis – news.gr](http://www.politis-news.gr) >.
19. Κασκάνης, Γιώργος. << Το ρουσφέτι και η διαπλοκή. >> Πολίτης. 8 Ιουν. 2005. 22 Ιουλ. 2005.
< [http:// www. politis – news.gr](http://www.politis-news.gr) >.
20. << Κατάματα. >> Αγγελιοφόρος. 24 Σεπτ. 2004. 15 Μαΐου 2005.< [http:// www. agelioforos.gr](http://www.agelioforos.gr) >.
21. << Κατηγορίες Τσοβόλα για μυστική διπλωματία. >> Τα Νέα. 19 Μαρτ. 1997. 18 Μαΐου 2005. < [http: // www. ta-neia.gr](http://www.ta-neia.gr) >.
22. Κιούπη, Βασιλική. << Ριφιφί στην Πλάκα. >> Ελευθεροτυπία. 19 Ιουν. 2005. 22 Ιουλ. 2005. < [http:// www. enet.gr](http://www.enet.gr) >.
23. Κλαδούχου, Κατερίνα. << Λαχαναγορά και εκλογές. >> Η Αυγή. 3 Απρ. 2004. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. avgi.gr](http://www.avgi.gr) >.
24. Κοατζαερίδης, Γιώργος. << Σύλλογος κρητικών Ημαθίας του Δήμου Βέροιας. >> Λαός. 19 Μαΐου 2005. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. laosver.gr](http://www.laosver.gr) >.

25. Κολωνάς, Γιώργος. << Ασφυξία από ακάλυπτες επιταγές. >> Έθνος. 16 Ιουν. 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
26. Κοτζιάς, Νίκος. << Η διαπλοκή και ο ελληνικός καπιταλισμός. >> Ημερησία. 09 Ιαν. 2005. 24 Ιουλ. 2005. <[http:// www. imerisia.gr](http://www.imerisia.gr) >.
27. Κυριαζής, Δημήτρης. << Ο δρόμος του Συνασπισμού. >> Η Αυγή. 2 Ιουλ. 2004. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. avgi.gr](http://www.avgi.gr) >.
28. Κυριαζής, Χρήστος. << Εξόφθαλμη Εσωστρέφεια. >> Έθνος. 22 Μαρτ. 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
29. Λακόπουλος, Γ. << Αναστάσης Πεπονής. >> Το Βήμα. 8 Σεπτ. 1996. 18 Ιουλ. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
30. Μαλαγκονιάρης, Στ.<< Χτύπημα σε ναυτικούς. >> Έθνος. 17 Μαΐου 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
31. Μαχαίρα, Βάσω. << Πρέπει να εμπνεύσουμε την τοπική κοινωνία. >> Θρακική Αγορά: οικονομική και πολιτική εφημερίδα της Θράκης. 31 Σεπτ. 2003. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. thrakikiagora.gr](http://www.thrakikiagora.gr) >.
32. << Με μόρια οι μεταθέσεις των αστυνομικών. >> Το Βήμα. 13 Σεπτ. 1996. 23 Ιουλ. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
33. << Μηδέν και κάτι. >> Η Αυγή. 24 Οκτ. 2003. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. avgi.gr](http://www.avgi.gr) >.
34. Μπακογιάννη, Αλεξία Π.<< Η γάγκραινα του Δημοσίου. >> Ημερησία. 01 Μαρτ. 2002. 24 Ιουλ. 2005. < [http:// www. imerisia.gr](http://www.imerisia.gr) >.
35. Μπάρκα, Φωτεινή. << Κυβερνοτέχνη στις φυλακές τα σίδερα. >> Ελευθεροτυπία. 15 Φεβρ. 2005. 21 Ιουλ. 2005. < [http:// www. enet.gr](http://www.enet.gr) >.
36. Μπιτισίκα, Παναγιώτα. << Στα πηγαδάκια της απεργίας. >> Το Βήμα. 07 Ιουν. 1998. 22 Ιουλ. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
37. Νικολάου, Νίκος.<< Υπο πολιορκία ο προυποογισμός. >>Η Καθημερινή. 17 Ιουλ. 2005. 26 Αυγ. 2005. < [http:// www. kathimerini.gr](http://www.kathimerini.gr) >.

38. Νταϊλιάνα, Ντόρα. << Ποια συναίνεση; . >> Ελευθεροτυπία. 8 Μαρτ. 2005. 22 Ιουλ. 2005. < http:// www. enet.gr>.
39. Ντρανογιάννης, Γιάννης.<< Ακούστε τη θάλασσα να αναπνέει. >> Τα Νέα. 10 Σεπτ. 1999. 22 Μαρτ. 2005. <http: // www. ta-nea.gr>.
40. << Οι λαλιωτικοί της Ν.Δ. >> Το Βήμα. 13 Ιουλ. 2003: 22 Αυγ. 2005. < http: // www. tovima.gr>.
41. Ουσουτζόγλου, Χαρούλα. << Ξυπνάτε ορέ!..>> Λαός. 9 Μαΐου 2005. 25 Ιουλ. 2005. < http:// www. laosver.gr.>.
42. Παλλήκαρη, Ευτυχία Κατερίνα, Γαλανού. << Ανένδοτος για το συμβιβασμό. >> Ημερησία. 03 Μαρτ 2001. 24 Ιουλ.2005. <http:// www. imerisia.gr >.
43. Παλλήκαρης, Ευτύχης. << Κυβέρνηση ευέλικτη ή βολική;. >> Ημερησία. 22 Δεκ. 2004. 24 Ιουλ. 2005. <http:// www. imerisia.gr >.
44. Παναγίδης, Πάτροκλος. << Σαμπάνια από το τρόπαιο. >> Τα Νέα. 25 Μαΐου 2004. 12 Ιουν. 2005. <http: // www. ta-nea.gr>.
45. Πετρόπουλος, Ανδρέας. << Όχι στο μοντέλο του επαγγελματία συνδικαλιστή. >> Η Αυγή. 24 Απρ. 1999. 25 Ιουλ. 2005.< http:// www. avgi.gr >.
46. Πουλακίδης, Κώστας. << Και όμως γίνεται διάλογος. >> Η Αυγή. 3 Απρ. 2004. 25 Ιουλ. 2005. < http:// www. avgi.gr >.
47. Ρούσσος, Βρανάς. << Μέτωπο πιέσεων. >> Τα Νέα. 14 Μαρ. 2002.18 Ιουλ. 2005. < http: // www. ta-nea.gr >.
48. << Ρουσφέτι και πολιτειότητα. >> Πολίτης. 07 Μαΐου 2005. 22 Ιουλ. 2005. < http:// www.politis – news.gr >.
49. Σαρηγιάννης, Γιώργος Δ. << Το καζάνι βράζει. >>>Τα Νέα. 29 Ιουλ. 1997. 14 Ιουν. 2005. < http: // www. ta-nea.gr >.
50. Σκουρής, Βασίλης. << Αλλάζει μορφή το πολιτικό πεδίο. >> Ημερησία. 24 Νοεμ. 2000. 24 Ιουλ. 2005. < http:// www. imerisia.gr >.

51. Σπηλιώτη, Χρύσα. << Εύχομαι να εκπολιτιστούμε! >> Ημερησία. 22 Δεκ. 2004. 24 Ιουλ. 2005. < [http:// www. imerisia.gr](http://www.imerisia.gr) >.
52. Σταυρογιάννη, Λελούδα. << Λίγες μέρες πριν τις εκλογές. >> Η Αυγή. 18 Ιαν. 1997. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. avgi.gr](http://www.avgi.gr) >.
53. << Τα ρουσφέτια. >> Έθνος. 5 Ιουλ. 2005. 21 Ιουλίου 2005. < [http:// www. ethnos.gr](http://www.ethnos.gr) >.
54. Τάσιος, Θεοδόσης. << Δημόσια έργα – δημόσια ευθύνη. >> Το Βήμα. 10 Φεβ. 2002. 25 Ιουν. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
55. Τζιοβάρας, Γρ. << Το άρωμα των εκλογών ανάστησε το ρουσφέτι. >> Το Βήμα. 11 Ιουλ. 1999. 25 Ιουν. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.
56. Φακός, Τάσος. << Τα ράντζα και το ΕΣΥ. >> Η Αυγή. 29 Δεκ. 2004. 25 Ιουλ. 2005. < [http:// www. avgi.gr](http://www.avgi.gr) >.
57. << Ψιθυριστά. >> Το Παρόν. 3 Ιουλ.. 2005. 22 Ιουλ. 2005. < [http:// www. paron.gr](http://www.paron.gr) >.
58. Ψυχάρης, Σταύρος. << Κατά ανεργίας ή ρουσφέτια. >> Το Βήμα. 27 Ιουν. 1999. 18 Ιουλ. 2005. < [http: // www. tolima.gr](http://www.tovima.gr) >.

7.2 Ευρετήριο Αρθρογράφων

Αδειλίνης, Λευτέρης.	1
Αναστασιάδης, Θέμος.	2
Αντωνόπουλος, Αντώνης	3
Βερύκιος, Δήμος.	6
Δαλίπης, Αντώνης	7
Δαμιανίδη, Άννα.	8
Δανίκας, Δημήτρης.	9, 10
Ευθυμίου, Παντελής.	13
Ζενάκος, Αυγουστίνος.	14
Καραγεωργίου, Έφη.	16
Καρπετονόπουλος, Δημήτριος.	17
Κασκάνης, Γιώργος.	19
Κιούπη, Βασιλική.	22
Κλαδούχου, Κατερίνα.	23
Κοατζαερίδης, Γιώργος.	24
Κολωνάς, Γιώργος.	25
Κοτζιάς, Νίκος.	26
Κυριαζής, Δημήτρης	27
Κυριαζής, Χρήστος.	28
Λακόπουλος, Γ.	29
Μαλαγκονιάρης, Στ.	30
Μαχαίρα, Βάσω.	31
Μπακογιάννη, Αλεξία Π.	34
Μπάρκα, Φωτεινή.	35
Μπιτισίκα, Παναγιώτα.	36
Νικολάου, Νίκος.	37
Νταϊλιάνα, Ντόρα.	38
Ντρανογιάννης, Γιάννης.	39
Οουσουτζόγλου, Χαρούλα.	41
Παλλήκαρη, Ευτυχία Κατερίνα, Γαλανού.	42
Παλλήκαρης, Ευτύχης.	43
Παναγίδης, Πάτροκλος.	44
Πετρόπουλος, Ανδρέας.	45
Πουλακίδης, Κώστας	46
Ρούσσος, Βρανάς.	47
Σαρηγιάννης, Γιώργος Δ..	49
Σκουρής, Βασίλης.	50
Σπηλιώτη, Χρύσα.	51
Σταυρογιάννη, Λελούδα.	52
Τάσιος, Θεοδόσης.	54
Τζιοβάρας, Γρ.	55

Φακός, Τάσος.

56

Ψυχάρης, Σταύρος.

58

... να αναπνέει	38
Αλλοζει μορφή το πολιτικό πεδίο	50
άλλη σελίδα, Η	15
Αναστάσης Πετάνης	29
Ανένδοτος για το συμβιβασμό	42
Απενεργές ή ομαδικό αίτημα για ρουσφέτι	7
Αποψη	4
Αρνητικά τα... χαρτιά για τη Τουρκία	5
άρωμα των εκλογών αναστήσε το ρουσφέτι. Το	55
Ασφυξία από ακάλυπτες επιταγές	25
γόνιμοι τον Δημοσίον, Η	34
Δημόσια έργο - δημόσια ευθύνη	54
διαπλοκή και ο ελληνικός καπιταλισμός, Η >	26
δρόμος του Συντακτικού	27
δυσπιστία με τους πολιτικούς	11
εκδίκληση του Σωκράτη, Η	3
Εξοφλήση Εσωστρεφεία	28
Επικίνδυνο νερό	12
Είπα φιλόδοξοι μνηστήρες	17
Είχομαι να εκπολιτιστώ με!	51
Επιτάλεις στην αγορά	16
ζωή και η μεταγραφή, Η	2
καζόνι βράζει, Το	49
Και όμως γίνεται διάλογος	48
Καρφί και πέταλο	18
Καρφώνει ο ένας τον άλλο	6
Κατά ανεργίας ή ρουσφέτια	58
Καράματα	20
Κατηγορίες Τροβόλα για μυστική δαπάνη	21
Κοπάνες στο δημόσιο	13
Κυβέρνηση ευέλκκη ή βολική	43
Κυβερνοτέχνη στην τριτοκλή το σίδερο	35
Κοιμητικό της Ν.Δ. Οι	40
Κυβερνοτορία και βλαπές	23
Λίγες μέρες πριν τις εκλογές	52
μάτι του κυκλώνα, Στο	1
Με μόλις οι μεταθέσεις των αστυνομικών	32
Μεγάλο μπάνιο	47
Μηδέν και κάτι	33
Ευτυχία ορέ!	41
Όχι στο μισθό του επαγγελματία συνδικαλιστή	45

7.3 Ευρετήριο Άρθρων

Ακούστε τη θάλασσα να αναπνέει.	39
Αλλάζει μορφή το πολιτικό πεδίο.	50
άλλη σελίδα, Η.	15
Αναστάσης Πεπονής.	29
Ανένδοτος για το συμβιβασμό.	42
Απεργίες ή ομαδικό αίτημα για ρουσφέτι.	7
Αποψη.	4
Αρνητικά τα...χαμπέρια για τη Τουρκία.	5
άρωμα των εκλογών ανάστησε το ρουσφέτι, Το.	55
Ασφυξία από ακάλυπτες επιταγές.	25
γάγραйна του Δημοσίου, Η.	34
Δημόσια έργα – δημόσια ευθύνη.	54
διαπλοκή και ο ελληνικός καπιταλισμός, Η.>	26
δρόμος του Συνασπισμού,Ο.	27
Δύσπιστοι με τους πολιτικούς.	11
εκδίκηση του Σωκράτη, Η.	3
Εξόφθαλμη Εσωστρέφεια.	28
Επικίνδυνο νερό;.	12
Επτα φιλόδοξοι μνηστήρες.	17
Εύχομαι να εκπολιτιστούμε!.	51
Εφιάλτης στην αγορά.	16
ζωή και η μεταγραφή, Η.	2
καζάνι βράζει, Το.	49
Και όμως γίνεται διάλογος.	46
Καρφί και πέταλο.	18
Καρφώνει ο ένας τον άλλο.	6
Κατά ανεργίας ή ρουσφέτια.	58
Κατάματα.	20
Κατηγορίες Τσοβόλα για μυστική διπλωματία.	21
Κοπάνες στο δημόσιο.	13
Κυβέρνηση ευέλικτη ή βολική;.	43
Κυβερνοτέχνη στην φυλακής τα σίδερα.	35
λαλιωτικοί της Ν.Δ, Οι.	40
Λαχαναγορά και εκλογές.	23
Λίγες μέρες πριν τις εκλογές.	52
μάτι του κυκλώνα, Στο.	1
Με μόρια οι μεταθέσεις των αστυνομικών.	32
Μέτωπο πιέσεων.	47
Μηδέν και κάτι.	33
Ξυπνάτε ορέ!..	41
Όχι στο μοντέλο του επαγγελματία συνδικαλιστή.	45

Ποια συναίνεση; .	38
Πρέπει να εμπνεύσουμε την τοπική κοινωνία.	31
ράντζα και το ΕΣΥ, Τα.	56
Ριφιφί στην Πλάκα.	22
ρουσφέτι και η διαπλοκή, Το.	19
Ρουσφέτι και πολιτειότητα.	48
Ρουσφέτια, Τα.	53
Σαμπάνια από το τρόπαιο.	44
Στα πηγαδάκια της απεργίας.	36
Στήλη άλατος.	9
Σύλλογος κρητικών Ημαθίας του Δήμου Βέροιας.	24
ταρσανάς, Ο.	8
τέχνη ως νομιμοποίηση του εμπορίου, Η.	14
Υπο πολιορκία ο προυποορισμός.	37
Φονικός χαβαλές.	10
Χτύπημα σε ναυτικούς.	30
Ψιθυριστά.	57

Βιβλιογραφία

- Ακαδημία Αθηνών. Ιστορικό λεξικό της νέας ελληνικής, της τε κοινώς ομιλούμενης και των ιδιωμάτων. 4 τ. Αθήνα: Εστία, 1933-1980.
- Αναγνωστόπουλος, Γ. Σύντομος ιστορία των ελληνικών διαλέκτων. Αθήνα: Σακελλαρίου, 1924
- Ανδριώτης, Νικόλαος Π. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Θεσσαλονίκη: Φοιτητικόν.
- Αργυριάδης, Γ. Νεοελληνική γλώσσα. Ιστορικές και γλωσσολογικές διαστάσεις. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη, 1990.
- Βοσταντζόγλου, Θεολ. Αντιλεξικόν ή Ονομαστικόν της Νεοελληνικής Γλώσσας. Αθήναι.
- Γιανίδης, Ε. Γλώσσα και ζωή. Αθήνα, 1965.
- Γιάνναρη, Α.Ν. Επίτομον Ελληνικόν Λεξικόν, Εν Αθήναις: 1891.
- Γουβάλης, Ευθύμιος. Λεξικό ξενικών λέξεων στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Βασιλείου, 1990.
- Δημητράκου, Δ. Μέγα Λεξικόν όλης της Ελληνικής γλώσσας, 9 τ.
- Διζιρίκης, Γιάκοβος. Να ξετουρκέψουμε την γλώσσα μας. Αθήνα: Άγκυρα, 1975.
- Ελληνική μια πάντοτε σύγχρονη γλώσσα. Αθήνα: Υπουργείο Πολιτισμού, 1992.
- Εταιρεία Μελέτης Ελληνικών Προβλημάτων. Το γλωσσικό μας πρόβλημα. Αθήνα: Κέδρος, 1972.
- Θαβώρης, Αντώνιος Ι. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Ιωάννινα, 1985.
- Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη) : Ιστορία της ελληνικής γλώσσας από τις αρχές ως την ύστερη αρχαιότητα. Θεσσαλονίκη : Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών, 2001.

- Καντάς, Κώστας Ιω. Λεξικό ξένων λέξεων στη γλώσσα μας : οι ξένες παραφυάδες της γλώσσας μας. Αθήνα: Σμυρνιωτάκης.
- Κριαράς, Ε. Άρθρα και Σημειώματα ενός δημοτικιστή. Αθήνα:1979.
- Κριαράς, Ε. Η σημερινή μας γλώσσα – μελετήματα και άρθρα. Αθήνα:1983.
- Κυριακόπουλου, Δ. Πρόχειρον Ορθογραφικόν Λεξικόν της Ελληνικής Γλώσσας. Εν Αθήναις:1926.
- Κωνσταντίνου, Ηλίας Ι. Λεξικό των ξένων λέξεων στην ελληνική: περιλαμβάνει 10.000 λέξεις. Αθήνα: Εκδόσεις επικαιρότητα, 1992.
- Λιάπης, Βασίλης. Γλώσσα η ελληνική : από την παραδοσιακή στη σύγχρονη γλωσσολογία, από την ιστορία της ελληνικής γλώσσας από την αρχαία στη νέα ελληνική γραμματική. Θεσσαλονίκη: Ζήτη, 1984.
- Μαρινόπουλος, Ευάγγελος Χ. Ξενικές επιδράσεις στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: χ.τ., 1995.
- Μαρωνίτης, Δ. Ν., κ.α. Δέκα μύθοι για την ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Πατάκης.
- Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Η γλώσσα ως αξία. Αθήνα: Gutenberg, 1994.
- Μπαμπινιώτης, Γ. Ελληνική Γλώσσα Παρελθόν-Παρόν-Μέλλον. Αθήνα:1994.
- Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Συνοπτική ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Άγκυρα, 1986.
- Περίδης, Μιχάλης. Η ελληνική γλώσσα και η σημερινή της μορφή. Αθήνα: χ.τ., 1995
- Πλακογιαννάκης, Κίμωνας Εμμανουήλ. Δημόσιος και ιδιωτικός βίος και πολιτισμός βυζαντινών. Θεσσαλονίκη: Εκδοτικός Οίκος Κυρομάνος, 2002.
- Σκαρτσής, Σωκράτης Λ. Εισαγωγή στη μελέτη των στοιχείων της νέας ελληνικής γλώσσας. Πάτρα: Αχαϊκές εκδόσεις, 1989.

Σπυρώνης, Σταύρος Ι. Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα.

Αθήνα: Εκδόσεις Τάκη Μιχάλα, 1996.

Τσολάκης, Λ. Χρίστος. Τη γλώσσα που μου έδωσαν ελληνική. Αθήνα: Νησίδες, 1999.

Υπουργείο Πολιτισμού. Ελληνική μια πάντοτε σύγχρονη γλώσσα. Αθήνα: Υπουργείο πολιτισμού, 1992.

Φραγκουδάκη, Άννα. Η γλώσσα και το έθνος 1880 –1980 : εκατό χρόνια αγώνες για την αυθεντική ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2001.

Χατζιδάκης, Γ. Ν. Σύντομος ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων, 1915.

Atkison, B. The Greek language. London: Faber and Faber, 1949

Chantraine, P. Ιστορική μορφολογία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου-Μ.Καρδαμίτσα, 1990.

Francisco R. Adrados. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2003.

Tonnet, Henri. Ιστορία της νέας ελληνικής γλώσσας: η διαμόρφωσή της. Αθήνα : Παπαδήμας, 1995.

Ελληνικό λογοτεχνικό και ιστορικό αρχείο. 10 Ιουν. 2005.< [http: www.elia.org.gr](http://www.elia.org.gr)>.

Ο κόμβος της Ελληνικής γλώσσας. 18 Ιουλ. 2005.< [http: www.abnet agrino.org.gr](http://www.abnet.gr)>.

Ηλεκτρονικός κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα. 22 Αυγ. 2005.< [http: www.komnos.edu.gr](http://www.komnos.edu.gr)>.

Κέντρο ελληνικής γλώσσας. 25 Αυγ. 2005. < [http: www.greeklanguage.gr](http://www.greeklanguage.gr)>.

- Σπυρώνης, Σταύρος Ι. Τι δεν είναι ελληνικό στην ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Τάκη Μιχάλα, 1996.
- Τσολάκης, Λ. Χρίστος. Τη γλώσσα που μου έδωσαν ελληνική. Αθήνα: Νησίδες, 1999.
- Υπουργείο Πολιτισμού. Ελληνική μια πάντοτε σύγχρονη γλώσσα. Αθήνα: Υπουργείο πολιτισμού, 1992.
- Φραγκουδάκη, Άννα. Η γλώσσα και το έθνος 1880 –1980 : εκατό χρόνια αγώνες για την αυθεντική ελληνική γλώσσα. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, 2001.
- Χατζιδάκης, Γ. Ν. Σύντομος ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Σύλλογος προς διάδοσιν ωφελίμων βιβλίων, 1915.
- Atkison, B. The Greek language. London: Faber and Faber, 1949
- Chantraine, P. Ιστορική μορφολογία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Ινστιτούτο του βιβλίου-Μ.Καρδαμίτσα, 1990.
- Francisco R. Adrados. Ιστορία της ελληνικής γλώσσας. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαδήμα, 2003.
- Tonnet, Henri. Ιστορία της νέας ελληνικής γλώσσας: η διαμόρφωσή της. Αθήνα : Παπαδήμας, 1995.
- Ελληνικό λογοτεχνικό και ιστορικό αρχείο. 10 Ιουν. 2005.< [http: www.elia.org.gr](http://www.elia.org.gr)>.
- Ο κόμβος της Ελληνικής γλώσσας. 18 Ιουλ. 2005.< [http: www.abnet agrino.org.gr](http://www.abnet.gr)>.
- Ηλεκτρονικός κόμβος για την υποστήριξη των διδασκόντων την ελληνική γλώσσα. 22 Αυγ. 2005.< [http: www.komnos.edu.gr](http://www.komnos.edu.gr)>.
- Κέντρο ελληνικής γλώσσας. 25 Αυγ. 2005. < [http: www.greeklanguage.gr](http://www.greeklanguage.gr)>.

